

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Andreja Perko

**PRESEDOVANJE SLOVENIJE OVSE – IZZIV ZA SLOVENSKO
DIPLOMACIJO**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Andreja Perko

Mentor: predavatelj Marko Kosin

Somentor: doc. dr. Milan Brglez

**PRESEDOVANJE SLOVENIJE OVSE – IZZIV ZA SLOVENSKO
DIPLOMACIJO**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2007

Zahvaljujem se mentorju, predavatelju Marku Kosinu, in somentorju, doc. dr. Milanu Brglezu, za pomoč ter nasvete pri pisanju diplomskega dela. Hvala Sektorju za protokol, privilegije in imuniteto, diplomatsko korespondenco ter prevajanje MZZ za možnost sodelovanja pri pripravi Ministrskega sveta OVSE, kjer se je porodila tudi ideja za to delo. Hvala vsem sogovornikom, ki so mi s svojimi odgovori in gradivi pomagali pri oblikovanju celotne slike slovenskega predsedovanja OVSE.

Hvala mojim najbližjim za neizmerno ljubezen, podporo in razumevanje.

Predsedovanje Slovenije OVSE – izziv za slovensko diplomacijo

Diplomsko delo z naslovom *Predsedovanje Slovenije OVSE – izziv za slovensko diplomacijo*, predstavlja predsedovanje Slovenije OVSE z različnih perspektiv. Prvi del se ukvarja z institucionalno strukturo predsedujočega OVSE, z njegovimi ključnimi nalogami, funkcijami ter njegovim položajem znotraj organizacije, drugi del pa je namenjen študiji primera slovenskega predsedovanja z organizacijskega in vsebinskega vidika. Pri organizacijskem vidiku se diplomsko delo osredinja predvsem na kadrovske in finančne perspektive, pri analizi vsebinskega dela predsedovanja pa se ukvarja s prednostnimi nalogami, ki si jih je Slovenija zadala pred samim predsedovanjem in z njihovim izvajanjem. Nadalje so predstavljeni cilji slovenskega predsedovanja OVSE in njihova dejanska uresničitve. Na koncu se diplomsko delo dotakne še vprašanja sprememb v sami slovenski diplomaciji, do katerih je prišlo po predsedovanju Slovenije OVSE. V diplomskem delu ugotovim, da je bilo slovensko predsedovanje OVSE v danih okoliščinah in ob upoštevanju vloge organizacije v mednarodni skupnosti, načina sprejemanja odločitev v OVSE, dinamiko razmerij velesil znotraj OVSE in stanja organizacije po bolgarskem predsedovanju, uspešno.

Ključne besede: Slovenija, predsedovanje, OVSE, KVSE, diplomacija

Slovenian OSCE Chairmanship – a Challenge for Slovenian Diplomacy

The diploma thesis with the title *Slovenian OSCE Chairmanship – a Challenge for Slovenian Diplomacy*, describes the Slovenian OSCE chairmanship from different perspectives. The first part deals with the institutional structure of the OSCE chairman-in-office, with its key assignments, functions and its position within the organisation. The second part focuses on the case study of the Slovenian chairmanship from the organisational and the content's point of view. Within the organisational point of view the emphasis is mostly on the employment issues and the financial perspective. The content's point of the Slovenian chairmanship focuses on the priorities that Slovenia has tasked itself before the chairmanship and their actual implementation. The diploma thesis also contains the objectives of the Slovenian presidency and deals with the question of their realization. Finally, there is an analysis of the changes in Slovene diplomacy that were influenced by the Slovenian OSCE chairmanship. According to my findings, the Slovenian OSCE chairmanship was successful, considering the circumstances and the role of the organization in the international community, the way of decision-making in the OSCE, the dynamics of the relations between world powers within OSCE, and the state of the organization after the Bulgarian chairmanship.

Key words: Slovenia, chairmanship, OSCE, CSCE, diplomacy

KAZALO

SEZNAM KRATIC	7
1. UVOD	9
1.1 OPREDELITEV CILJEV IN TEME DIPLOMSKEGA DELA	10
1.1.1 Teoretična konceptualizacija	10
1.1.2 Zgodovinska konceptualizacija	13
1.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	14
1.3 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA IN UPORABLJENA METODOLOGIJA	14
2. PREDSEDUJOČI ORGANIZACIJI ZA VARNOST IN SODELOVANJE V EVROPI	15
2.1 RAZVOJ INSTITUCIJE PREDSEDUJOČEGA	15
2.2 FUNKCIJE IN NALOGE PREDSEDUJOČEGA	21
2.3 VLOGA IN POLOŽAJ PREDSEDUJOČEGA ZNOTRAJ OVSE	22
3. SLOVENIJA V OVSE	24
3.1 SLOVENIJA IN OVSE OD LETA 1992 DO LETA 2002	25
4. PREDSEDOVANJE SLOVENIJE OVSE	26
4.1 PRIPRAVE NA PREDSEDOVANJE	26
4.2 FINANČNI VIDIK PREDSEDOVANJA	28
4.3 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PREDSEDOVANJA	28
4.4 PREDNOSTNE NALOGE PREDSEDOVANJA	31
4.5 IZVAJANJE PREDNOSTNIH NALOG PREDSEDOVANJA	35
4.5.1 <i>Reforma OVSE</i>	35
4.5.2 <i>Izvajanje strategije za soočanje z grožnjami varnosti in stabilnosti 21. stoletja</i>	39
4.5.3 <i>Preprečevanje in boj zoper terorizem</i>	40
4.5.4 <i>Varnost in upravljanje meja</i>	42
4.5.5 <i>Boj proti nestrpnosti in diskriminaciji</i>	43
4.5.6 <i>Volitve</i>	45
4.5.7 <i>Izvajanje strategije OVSE za ekonomsko in okoljevarstveno razsežnost</i>	46
4.5.8 <i>Migracije in integracije</i>	47
4.5.9 <i>Preprečevanje trgovine z ljudmi</i>	49
4.5.10 <i>Dokument o presežkih konvencionalnega streliva ter Dokument o osebnem in lahkem orožju</i>	50
4.5.11 <i>Regionalna vprašanja</i>	51
4.5.11.1 <i>Vzhodna Evropa</i>	51
4.5.11.2 <i>Kavkaz</i>	52
4.5.11.3 <i>Jugovzhodna Evropa</i>	54
4.5.11.4 <i>Srednja Azija</i>	55
4.5.12 <i>30. obletnica podpisa Helsinške sklepne listine, 60. obletnica II. svetovne vojne, 15. obletnica Pariške listine za novo Evropo</i>	57
4.5.13 <i>Krepitev partnerstva z mediteranskimi in azijskimi partnerji OVSE</i>	57
4.5.14 <i>Tesno sodelovanje s Parlamentarno skupščino OVSE</i>	58
4.5.15 <i>Izboljšanje koordinacije z drugimi mednarodnimi organizacijami in krepitev sodelovanja z nevladnimi organizacijami</i>	59
4.5.16 <i>Ostale naloge, izvedene v času predsedovanja</i>	60

4.6 CILJI SLOVENIJE PRED PREDSEDOVANJEM IN NJIHOVA URESNIČITEV	61
4.7 KAJ JE SLOVENIJA PRIDOBILA S PREDSEDOVANJEM?	63
5. SKLEP.....	65
6. SEZNAM VIROV IN LITERATURE.....	67
PRILOGA	75

SEZNAM KRATIC

- ATU – *Action against Terrorism Unit* (Oddelek za boj proti terorizmu)
- ASRC – *Annual Security Review Conference* (Letna pregledna varnostna konferenca)
- BMO – *Border Monitoring Operation* (Operacija za nadzor meja)
- CFE – *Conventional Armed Forces in Europe* (Konvencionalne oborožene sile v Evropi)
- CPC – *Conflict Prevention Centre* (Center za preprečevanje konfliktov)
- EAPC – *Euro-Atlantic Partnership Council* (Evroatlantski partnerski Svet)
- EU – Evropska unija
- FCS – *Frozen Conflicts Series* (Niz zamrznjenih konfliktov)
- GAERC – *General Affairs and External Relations Council* (Svet EU za splošne zadeve in zunanje odnose)
- GŠSV – Generalštab Slovenske vojske
- HCNM – *High Commissioner on National Minorities* (Visoki komisar za narodne manjšine)
- ICMPD – *International Center for Migration Policy Development* (Mednarodni center za razvoj migracijske politike)
- IFC – *Informal Financial Committee* (Neformalni finančni odbor)
- IOM – *International Organisation for Migration* (Mednarodna organizacija za migracije)
- KVSE – Konferenca za varnost in sodelovanje v Evropi
- OCEEA – *Office for the Co-ordination of Economic and Environmental Activities* (Pisarna za koordinacijo ekonomskih in okoljskih aktivnosti)
- ODIHR – *Office for Democratic Institutions and Human Rights* (Urad za demokratične institucije in človekove pravice)
- OMiK – *OSCE Mission in Kosovo* (OVSE misija na Kosovu)
- OSCC – *Open Skies Consultative Committee* (Posvetovalna komisija Pogodbe o odprtem nebu)
- OVSE – Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
- OZN – Organizacija Združenih narodov
- MZZ – Ministrstvo za zunanje zadeve
- NATO – *North Atlantic Treaty Organisation* (Organizaciji Severnoatlanske pogodbe)
- RS – Republika Slovenija
- SE – Svet Evrope
- UNODC – *United Nations Office on Drugs and Crime* (Urad OZN za droge in kriminal)
- VERC – Verifikacijski center

VS OZN – Varnostni svet Organizacije Združenih narodov

ZDA – Združene države Amerike

1. UVOD

Slovenija si je vse od ustanovitve lastne države naprej prizadevala za multilateralno delovanje in vključevanje v mednarodno skupnost ter njene strukture. Tako je leta 1992 postala članica OZN in je bila v letih 1998 in 1999 nestalna članica VS OZN. Še tesneje je utrdila svoj položaj v mednarodni skupnosti s potrditvijo članstva v EU in NATU spomladi leta 2004. Vzporedno s temi prizadevanji so potekale tudi aktivnosti Slovenije v OVSE, katere članica je postala leta 1992 in ji predsedovala v letu 2005. Kot pravi Šabič (2005: 164), je sodelovanje Slovenije v OVSE zanjo pomembno, saj je OVSE ena od institucij za celostno zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti na območju od Vancouvra do Vladivostoka.

Predsedovanje Slovenije OVSE je bilo za slovensko diplomacijo velik izziv, kljub številnim izkušnjam s področja multilateralnih projektov, ki jih je do tedaj že imela. Kot ugotavlja Jazbec (2006a: 1), je predsedovanje poseben test za fleksibilnost diplomatske organizacije države, hkrati pa ji daje možnost, da vsebinsko sodeluje pri oblikovanju politik in je aktivna v globalnem varnostnem procesu. Ugotavlja še, da vodenje takšne organizacije vpliva na večjo prepoznavnost države in krepitev njenega mesta v strukturah mednarodne skupnosti (Jazbec 2006b: 69). Pri tem moramo seveda upoštevati dejstvo, da so pozitivne posledice vodenja organizacije odvisne od uspešnosti države pri izvajanju takega projekta in seveda rezultatov njenega dela. Na tem mestu pa se srečamo s problemom preučevanja uspešnosti kot kriterijem za ocenjevanje izvedenega dela. Tu gre opozoriti predvsem na specifično vlogo OVSE v mednarodni skupnosti, saj, kot meni Šabič (2005: 9): »/.../ je OVSE težko preučevati tako s kvalitativne še manj pa kvantitativne perspektive. Ena izmed temeljnih značilnosti OVSE je namreč delovanje 'v ozadju', daleč od medijev in z metodami, ki niso vedno (če sploh) merljive.«

OVSE spada tako tudi zaradi svoje specifične vloge med znanstveno bolj zapostavljena področja, saj o tej temi ni napisane veliko strokovne literature, zaradi tega dejstva pa je bilo proučevanje OVSE bistveno težje. Povod za izbiro teme te naloge je tako tičal v neraziskanosti OVSE in predvsem v želji, da bi odkrila, kakšna je bila vloga Slovenije v času predsedovanja v tej organizaciji.

Zavedati pa se je treba, da pričujoče delo ni vseobsežno in se osredinja na delovanje Slovenije kot predsedujoče znotraj OVSE v letu 2005, ne pa na delo organizacije kot celote, zato predstavlja le določen vidik v delovanju organizacije.

1.1 Opredelitev ciljev in teme diplomskega dela

Cilj izbrane teme je prikazati celotno podobo predsedovanja Slovenije OVSE, tako z vsebinskega kot tudi organizacijskega vidika. V nalogi želim predstaviti sklop nalog, ki jih je morala slovenska diplomacija izvesti za organizacijo takšnega projekta, in spremembe, do katerih je zaradi tega prišlo tako v slovenski diplomatski organizaciji kot tudi v zunanji politiki. Zanimalo pa me bo tudi, kako lahko te izkušnje predsedovanja prenesemo na prihajajoče predsedovanje Slovenije EU.

1.1.1 Teoretična konceptualizacija

Kot sem že omenila, OVSE zaradi njenega specifičnega položaja ne moremo obravnavati kot klasično mednarodno organizacijo, kljub dejstvu, da ima jasno definirane cilje in naloge, za katerimi stoji tudi institucionalna infrastruktura. Dejstvo je, da OVSE ni bila ustanovljena z mednarodnopravno pogodbo, vendar Šabič (2005: 165) meni, da je Helsinška sklepna listina, ki je temeljni dokument OVSE, izjemno politično pomembna, saj so jo podpisali najvišji državni predstavniki in je odraz konsenza sodelujočih držav. Prav zato ima moralno in politično težo ter obvezo, ki ne zaostaja mnogo za pravno.

Specifičen položaj OVSE tako otežuje tudi teoretično obravnavanje. Tako analiz OVSE skozi teoretične pristope znanosti o mednarodnih odnosih skorajda ni, prevladujoči pristopi pa temeljijo večinoma na zgodovinski perspektivi (*ibid.*: 9). Kljub temu dejstvu pa bom v nadaljevanju poskušala OVSE obravnavati skozi perspektivo teorij mednarodnih odnosov, kar bom storila skozi liberalen in konstruktivističen teoretski pristop.

V okviru liberalnih pristopov k mednarodnim odnosom se srečamo z različnimi perspektivami znotraj liberalne misli (Smith, Baylis 2001: 4). Liberalna perspektiva mednarodnih odnosov kot jo razume Moravcsik (1997: 516-520), temelji na treh osnovnih predpostavkah:

1. Družbeni (societalni) akterji imajo primarno vlogo v mednarodnem okolju.

2. Država oblikuje svoje preference na podlagi interesa družbenih akterjev in kot taka deluje v mednarodnem okolju.
3. Konfiguracija soodvisnosti državnih preferenc determinira delovanje države.

Na osnovi teh predpostavk lahko umestimo državo kot akterja v mednarodnih strukturah (tudi v OVSE), vendar zaradi narave te teorije, ki ne upošteva mednarodnih institucij kot akterjev v mednarodnih strukturah, ne moremo definirati OVSE kot del teh struktur. Brglez (2002: 40) vidi slabosti te teoretične perspektive še v neupoštevanju možnega vpliva mednarodnih struktur, ki bi ga le-te lahko imele na interes individualnih in kolektivnih družbenih akterjev.

Z drugega zornega kota pa gleda na mednarodne institucije liberalni institucionalizem. Kot pravi Dunne (2001: 169), vidijo liberalni institucionalisti potrebo po medsebojnem sodelovanju držav, saj se same ne zmorejo spopasti s problemi modernizacije. Po njihovem mnenju imajo države koristi od povezovanja v okviru mednarodnih institucij. Pease (2003: 64-67) pa ugotavlja, da lahko iz te perspektive izpeljemo pet medsebojno povezanih vlog, ki jih imajo mednarodne organizacije v mednarodnih odnosih: 1. Pomoč državam pri premostitvi mednarodnih (skupnih) problemov; 2. pospeševanje ekonomske in globalne blaginje; 3. pomoč pri razvoju skupnih vrednot in norm; 4. integracija (ki jo v večini izvajajo multinacionalna podjetja)¹; 5. pomoč »žrtvam mednarodnih politik« (npr. begunci, žrtve vojnega nasilja itn.).

Z refleksijo teh vlog na OVSE ugotovimo, da lahko le-te v določenih segmentih prenesemo na OVSE. Kot prvo je Helsinška sklepna listina odraz želje sodelujočih držav po medsebojnem sodelovanju in izboljšanju takratne varnostne situacije. To željo so sodelujoče države potrdile tudi s Strategijo za soočanje z grožnjami varnosti in stabilnosti 21. stoletja. Pod drugo točko lahko umestimo ekonomsko in okoljevarstveno dimenzijo OVSE, s katero si le-ta prizadeva za izboljšanje blaginje. Kot tretje lahko navedemo helsinški dekalog, ki navaja deset načel miroljubnega sožitja med državami in je osnova za postavitev ožjih vrednot in norm OVSE. Pod peto točko pa lahko umestimo celotno človekovo dimenzijo OVSE. Z ozirom na zgoraj navedene vloge lahko torej OVSE zadosti političnim kriterijem mednarodne organizacije.

¹ Te vloge v nadaljnji refleksiji na OVSE ne bom uporabila, saj jo je avtorica povezala izključno z multinacionalnimi podjetji in v smislu ustvarjanja skupnega, globalnega trga.

Vendar pa OVSE ne moremo obravnavati kot »popolne« mednarodne organizacije. Petrič (1980: 1123) tako navaja šest konstitutivnih elementov, ki so nujni za opredelitev neke mednarodne strukture kot mednarodne organizacije: 1. Ustanovitelji in članice so države; 2. ustanovljena je z večstransko mednarodno pogodbo – pravnim ustavnim aktom; 3. delovanje in organi so stalni; 4. ima določeno lastno mednarodno področje delovanja; 5. sposobna je oblikovati lastno voljo; 6. ima subjektiviteto po mednarodnem pravu. Po tej opredelitvi torej OVSE ne moremo definirati kot mednarodno organizacijo, saj ne izpolnjuje druge in šeste točke.

Ker OVSE torej pravno-formalno ne moremo definirati kot mednarodno organizacijo, jo je na podlagi njenih značilnosti najbolj smiselno definirati kot nek varnostni sistem, vzpostavljen med sodelujočimi državami.

Kot nasprotje tradicionalno usmerjenemu liberalizmu lahko postavimo konstruktivističen pristop. Konstruktivizem obravnava mednarodno organizacijo kot kompleksno strukturo različnih akterjev (držav članic, osebja, ostalih organizacij itn.), ki so v medsebojnem konstitutivnem odnosu, kljub njihovim različnim ciljem, številnim pravilom in institucijam, v okviru katerih delujejo (Ruggie 1998: 871). Konstruktivizem kot ga razume Burch (2002: 64-69), razdeli na: strukturno orientiran konstruktivizem (država kot osrednji akter); konstruktivizem, orientiran v norme; konstruktivizem, orientiran v pravila. Iz pristopa, ki v središče svoje obravnave postavlja državo, Brglez (2002: 44) izpelje (na podlagi dela Jepersona, Wendta in Katzensteina 1996) pet hipotez: 1. Mednarodne norme in institucije imajo dvojen učinek – oblikujejo nacionalni interes oz. neposredno vplivajo na zunanjo politiko države; 2. identiteto države oblikujejo kulturni in institucionalni elementi notranjega in zunanjega okolja države; 3. sprememba v identiteti države vpliva na njene interese in zunanjo politiko; 4. izoblikovane identitete države vplivajo na meddržavne, normativne in na pravih osnovane strukture (kot je npr. varnostna skupnost); 5. zunanje politike držav reproducirajo in rekonstruirajo mednarodne kulturne in institucionalne strukture.

Če to percepcijo prenesemo na problematiko slovenskega predsedovanja OVSE, lahko izpeljemo naslednje teze, relevantne za to diplomsko delo: predsedovanje Slovenije OVSE je vplivalo na njeno zunanjo politiko; Slovenija je s predsedovanjem pridobila neko novo identiteto, ki bo v prihodnje vplivala na njeno zunanjo politiko ter na ostale mednarodne strukture.

1.1.2 Zgodovinska konceptualizacija

Že kmalu po pričetku hladne vojne je prišlo do popuščanja napetosti med vzhodnim in zahodnim blokom, k čemur je v veliki meri prispeval razvoj vojaške jedrske tehnologije. Prve pobude za spremembe so prišle s strani Sovjetske zveze, zahodne države pa so le-te obravnavale z veliko mero previdnosti. Kljub nasprotovanjem med blokoma je bila na obeh straneh prisotna potreba po zmanjšanju napetosti med njima, ki je leta 1972 pripeljala do prvih pogajanj o KVSE in leta 1975 do podpisa Helsinške sklepne listine. Že takrat pa so se prioritete držav in pogledi na KVSE med državami bistveno razlikovali. Prioritete držav članic zveze NATO so bile spremembe družbeno-političnega sistema in ureditev mej v državah Vzhodne Evrope, medtem ko se je vzhodni blok zavzemal za ohranjanje *statusa quo* tako na teritorialnem kot tudi političnem področju (Šabič 2005: 14-18).

Različni pogled na OVSE s strani velesil je tako prisoten vse od njenega nastanka v letu 1975. Tudi danes je znotraj OVSE še vedno najbolj pereč odnos med velesilama – ZDA in Rusijo. Rusija kot glavni vzrok negodovanja navaja neuravnoteženost med dimenzijami OVSE in prevelik poudarek organizacije na človekovi dimenziji ter si želi večji poudarek na politično-vojaški dimenziji (Borodavkin v Stopar 17. 1. 2005). S to razlago se ne strinja Ghebali (2004: 14) in pravi, da problem ni v neuravnoteženosti med dimenzijami, ampak v premajhni sinergiji med njimi. Bučar (v Stopar 17. 1. 2005) pa je mnenja, da če to rusko problematiko pogledamo iz zgodovinske perspektive, je bila Rusija vedno bolj zainteresirana za gospodarsko sodelovanje kot za človekove pravice, s katerimi, kot pravi, imajo mogoče Rusi sami nekaj težav. Na drugi strani pa Američani dajejo prednost predvsem delovanju OVSE na področju volitev (pomoč državam pri volitvah in nadzor nad njimi) in promociji strpnosti, z Rusi pa se strinjajo glede pomembnosti boja proti terorizmu (Minikes v *ibid.*).

Osrednja problematika odnosa teh velesil v OVSE pa so njuni strateški interesi. Vse od razpada Sovjetske zveze si namreč Rusija prizadeva za ohranjanje svoje politične moči v državah bivše zveze, medtem ko imajo Američani na tem območju tudi svoje interese. Rusi tako vidijo rešitev njihovih težav v čimbolj institucionalizirani OVSE, medtem ko ZDA podpira bolj ohlapne strukture, ki ji omogočajo več manevrskega prostora.

Če upoštevamo to »rusko-ameriško« problematiko in jo prenesemo na celotno delovanje OVSE ter upoštevamo še faktor konsenzualnega način odločanja v organizaciji, lahko

sklenemo, da ima OVSE dokaj omejene možnosti za delovanje, kar posledično prinaša tudi manjše uspehe pri reševanju zastavljenih ciljev organizacije.

OVSE pa ima dandanes kljub temu pomembno vlogo v mednarodni skupnosti, saj se ukvarja predvsem s preventivno diplomacijo in pokonfliktno rehabilitacijo in s tem pokriva področja s katerimi se druge organizacije ne ukvarjajo prav veliko. V zadnjih letih je organizacija resda najbolj aktivna pri reševanju problematike človekove dimenzije, manj pozornosti pa je namenjene ekonomsko in okolje-varstveni razsežnosti. Zato so tukaj ruske kritike deloma upravičene. Verjetno pa je takšna usmerjenost OVSE posledica tega, da je organizacija prav na področju človekove dimenzije našla svojo nišo za delovanje v mednarodni skupnosti.

1.2 Raziskovalna vprašanja

Vodilo diplomskega dela in hkrati osrednje raziskovalno vprašanje je bilo vprašanje, kako uspešna je bila Slovenija pri izpolnjevanju zastavljenih ciljev predsedovanja. To vprašanje sem v diplomskem delu operacionalizirala na podlagi naslednjih bolj specifičnih vprašanj:

- Kako se je Slovenija pripravila na predsedovanje?
- Katere so bile prednostne naloge slovenskega predsedovanja in kako jih je Slovenija izpolnjevala v času predsedovanja?
- Kako je predsedovanje Slovenije OVSE vplivalo na slovenske notranjepolitične in zunanjepolitične razmere?

1.3 Struktura diplomskega dela in uporabljena metodologija

Diplomsko delo sestavlja konceptualno-metodološko zastavljen uvod, v katerem s teoretične in zgodovinske perspektive osvetlim problematiko dela. V tem delu sem se metodološko naslanjala na analizo sekundarnih virov. Sledi prvo poglavje, ki natančno osvetli institucionalno strukturo predsedujočega OVSE z njegovimi ključnimi nalogami, funkcijami ter njegovim položajem znotraj OVSE. V tem poglavju sem uporabila analizo primarnih virov OVSE in relevantne sekundarne literature.

V drugem delu sem glede na operacionalizacijo vprašanj podrobneje analizirala potek značilnosti slovenskega predsedovanja OVSE, pri čemer sem te razdelila po vsebinskih

sklopih. Prvi sklop govori o Sloveniji v OVSE z zgodovinske perspektive. Drugi se osredinja na priprave, ki jih je Slovenija izvedla pred samim predsedovanjem. V nadaljevanju govorim o finančnem, organizacijskem in vsebinskem vidiku predsedovanja. Sklepno poglavje pa se ukvarja s cilji, ki si jih je Slovenija postavila pred predsedovanjem, njihovo uresničitvijo in posledicami, ki jih je imelo predsedovanje za Slovenijo. Potrebne informacije za analizo drugega dela sem pridobila s pomočjo primarnih in sekundarnih virov, intervjujev ter člankov v slovenskih in tujih medijih ter v intervjuju z gospodom Damjanom Bergantom, namestnikom vodje projektne skupine OVSE v MZZ v času slovenskega predsedovanja. Za pridobitev podatkov o celotni podobi predsedovanja sem si v veliki meri pomagala z analizo podatkov, dostopnih na spletnih straneh slovenskega predsedovanja OVSE.

2. PREDSEDUJOČI ORGANIZACIJI ZA VARNOST IN SODELOVANJE V EVROPI

2.1 Razvoj institucije predsedujočega

Začetki oblikovanja institucije predsedujočega Konferenci za varnost in sodelovanje v Evropi segajo v leto 1975, ko je bila sprejeta Helsinška sklepna listina.² Že takrat so sodelujoče države izrazile željo po nadaljnjem sestajanju. Prvo naslednje srečanje je bilo v Beogradu leta 1977, ostala srečanja pa so se izvajala v sodelujočih državah po načelu rotacije. Tehnični sekretariat posameznih sestankov je spadal v domeno države gostiteljice.³

Srečanja sodelujočih držav so potekala na dveh ravneh, formalni in neformalni. Države so se pogajale na formalnih sestankih (srečanja predstavnikov držav, delovnih teles, *ad hoc* skupin), kjer so predsedujoči rotirali dnevno, in na neformalnih sestankih, kjer so posamezne skupine delovale pod predsedstvom iste države, brez rotiranja (Mehikić 2005: 54).

² Že v 50-ih letih je Sovjetska zveza podala idejo o vse-evropski varnostni konferenci, ki jo je ponovno obudila v 60-ih z namenom, da bi države potrdile obstoječe meje v Evropi in postavile okvir za ekonomsko sodelovanje med Vzhodom in Zahodom. Prva konferenca je potekala od 3. do 9. julija 1973 v Helsinkih, v pripravljalni fazi nanjo je 35 ministrov evropskih držav (brez Albanije) ter ministra ZDA in Kanade sprejelo t. i. Modro knjigo, ki vsebuje dogovor o poteku konference. Druga faza je potekala v Ženevi od 18. septembra 1973 do 21. julija 1975. Tam so se odvila prva multilateralna pogajanja med Vzhodom in Zahodom, rezultat katerih je bilo oblikovanje Sklepne listine KVSE. Tretja faza je ponovno potekala v Helsinkih od 30. julija do 1. avgusta 1975, kjer so sprejeli t. i. Helsinško sklepno listino (Sekretariat OVSE 2000: 1-12).

³ *Helsinki Final Act*, sprejeto na 1. Srečanju na vrhu KVSE v Helsinkih, 1. 8. 1975, 3., 4. odstavek. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf (10. oktober 2006).

Spremembe, ki jih je zlom komunizma prinesel v evropsko varnostno politiko, so pripeljale do spreminjanja KVSE, znotraj katere se je postopoma začel proces institucionalizacije, utrjevanje delovnih zmogljivosti, razvoj terenskih dejavnosti ter oblikovanje obvez in načel, posebej na področju človekove razsežnosti (Sekretariat OVSE 2000: 12, 13). Prvi korak v to smer je bilo Srečanje na vrhu v Parizu, ki je potekalo od 19. do 21. novembra 1990. Na tem srečanju se je funkcija predsedujočega KVSE formalizirala. Države udeleženske so ob zaključku srečanja sprejele Pariško listino za novo Evropo, s katero so začrtale pot institucionalizacije KVSE. Listina tako predvideva letna srečanja Sveta KVSE, ki jim naj predseduje predstavnik gostujoče države.⁴

Nadaljnje naloge predsedujočega so opredeljene v Praškem dokumentu o nadaljnjem razvoju institucij in struktur KVSE. Na srečanju v Pragi 30. in 31. januarja 1992 so se sodelujoče države dogovorile, da je predsedujoči odgovoren za stike med zainteresiranimi nesodelujočimi državami ali skupinami držav in KVSE. Z namenom vzpodbujanja aktivnega dialoga znotraj KVSE pa so odločile, da mora biti predsedujoči prisoten na zasedanjih Parlamentarne skupščine, kjer naj poroča o delu KVSE ter sprejema vprašanja poslancev.⁵

Dokončno so položaj predsedujočega KVSE institucionalizirali na Srečanju na vrhu v Helsinkih, 9. in 10. julija 1992, prav tako so določili naloge in funkcije predsedujočega. Predsedujoči je tako prevzel koordinacijsko in posvetovalno vlogo znotraj KVSE, kar vključuje tudi povezovalno vlogo med Svetom zunanjih ministrov in Odborom visokih predstavnikov ter ostalimi institucijami KVSE, katerim mora poročati o odločitvah Sveta ter Odbora. V pomoč pri opravljanju njegovih nalog so predsedujočemu na voljo trije instrumenti:

- **Trojka**, ki jo sestavljajo predhodni predsedujoči, predsedujoči in naslednji predsedujoči zunanji minister. S pomočjo tega instrumenta se v KVSE zagotavlja kontinuiteta dela.
- **Ad hoc skupine**, ki predsedujočemu pomagajo pri preprečevanju konfliktov, pri kriznemu menedžmentu in reševanju sporov. O oblikovanju *ad hoc* skupin odloča Svet zunanjih ministrov oz. Odbor visokih predstavnikov na priporočilo predsedujočega. Te

⁴ *Charter of Paris for New Europe*, sprejeto na 2. Srečanju na vrhu KVSE v Parizu 19.–21. 11. 1990, razdelek A, 5. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1990/11/4045_en.pdf (10. oktober 2006).

⁵ *2nd Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 2. Ministrskem svetu v Pragi 30.–31. 1. 1992, II, VII, X odstavek. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1992/01/4142_en.pdf (10. oktober 2006).

skupine imajo jasno določeno sestavo ter mandat, ki določa naloge, cilje in čas obstoja *ad hoc* skupine. V primerih, ko gre za nujne zadeve, lahko predsedujoči ustanovi *ad hoc* skupino po t. i. tihem postopku. O tem obvesti vse sodelujoče države, te imajo nato pet dni časa, da izrazijo nestrinjanje s predlogom. Če sodelujoče države ne morejo doseči konsenza o oblikovanju *ad hoc* skupine, mora zadevo prevzeti Odbor visokih predstavnikov. Svet zunanjih ministrov oz. Odbor visokih predstavnikov lahko konča ali podaljša delovanje take skupine, prav tako lahko spremeni mandat, sestavo in navodila, posredovana *ad hoc* skupini. Predsedujoči pa je zadolžen za poročanje o delovanju take skupine Odboru visokih predstavnikov.

- **Osebni predstavniki**, pri imenovanju katerih ima predsedujoči proste roke, o svoji nameri pa mora obvestiti Odbor visokih predstavnikov. Imenuje jih v primeru krize ali konflikta ter jim določi jasen in natančen mandat z namenom podpore pri reševanju nastale situacije. Poročila o delovanju osebnih predstavnikov mora predsedujoči predložiti Svetu zunanjih ministrov oz. Odboru visokih predstavnikov.⁶

V Helsinškem dokumentu 1992 so sodelujoče države oblikovale še druge institucije in opredelile njihovo razmerje do predsedujočega. Tako so ustanovile Visokega komisarja za narodne manjšine, ki razpolaga z instrumentom zgodnjega opozorila (*early warning*),⁷ o uporabi le-tega pa mora obvestiti predsedujočega. Ta nato o tem zgodnjem opozorilu obvesti Odbor visokih predstavnikov. Pred odhodom na krizno območje se mora Visoki komisar posvetovati s predsedujočim in mu je po povratku obvezan predati zaupna poročila.⁸

Nadalje je vloga predsedujočega definirana v Stockholmskem dokumentu 1992,⁹ kjer so prvič opredeljene njegove funkcije navzven – v povezavi z drugimi akterji mednarodne skupnosti. Tako je predsedujoči postal povezovalni člen med KVSE in nevladnimi organizacijami, ki izrazijo želo po sodelovanju, ter med KVSE in Združenimi narodi. Pri povezavi s slednjimi je zadolžen za ohranjanje tesnih stikov, redno izmenjavo informacij, sodelovanje in koordinacijo, da ne bi prihajalo do podvajanja dela med njima. Predsedujoči je odgovoren tudi

⁶ *Challenges of Change*, sprejeto na 3. Srečanju na vrhu KVSE, v Helsinkih 9.–10. 7. 1992, razdelek I, odstavek 12.–22. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1992/07/4046_en.pdf (10. oktober 2006).

⁷ Instrument zgodnjega opozorila je instrument za preprečevanje situacij, ki bi lahko vodile do kriz, vključno z oboroženimi konflikti (Sekretariat OVSE 2000: 88, 93).

⁸ *Challenges of Change*, sprejeto na 3. Srečanju na vrhu KVSE, v Helsinkih 9.–10. 7. 1992, razdelek II, odstavek 11.–22. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1992/07/4046_en.pdf (10. oktober 2006).

⁹ *3rd Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 3. Ministrskem svetu v Stockholmu 14.–15. 12. 1992. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1992/12/4156_en.pdf (10. oktober 2006).

za tesnejše stike z na novo pridruženimi sodelujočimi državami in za njihovo čim boljšo vključenost v delo KVSE. V Stockholmskem dokumentu so natančneje opredeljene naloge ter odnos med predsedujočim in generalnim sekretarjem KVSE. Na predlog predsedujočega generalnega sekretarja potrdi Svet zunanjih ministrov, generalni sekretar pa nato deluje pod okriljem predsedujočega in kot njegov predstavnik. Predsedujoči je za pomoč pri izvajanju administrativnih in finančnih zadev dobil novi instrument – *ad hoc* skupino brez omejitve trajanja (*open-ended ad hoc group*).

Leta 1993 so sodelujoče države v Rimu sprejele dokument, v katerem so odločile, da bo KVSE razširila svoje sodelovanje z mednarodnimi organizacijami, prej je bilo le-to omejeno na OZN, z namenom preprečevanja konfliktov in kriznega menedžmenta. S tem namenom je predsedujoči ob pomoči trojke in generalnega sekretarja KVSE zadolžen za koordinacijo nalog med KVSE ter temi organizacijami in njihovimi institucijam. Pod njegovo predsedstvo je prišlo tudi na novo ustanovljeno stalno telo – Stalni odbor s sedežem na Dunaju, ki ga sestavljajo člani vseh sodelujočih držav. Telo je zadolženo za dnevne operativne naloge KVSE, opravlja pa tudi politično-posvetovalne naloge ter sprejema odločitve. Ministri so na srečanju v Rimu potrdili ustanovitev Sekretariata KVSE s sedežem na Dunaju in pisarno v Pragi. Sekretariat KVSE sestavlja več različnih oddelkov, med katerimi je eden namenjen podpori predsedujočemu. Vodje teh oddelkov imenuje predsedujoči v posvetu z generalnim sekretarjem.¹⁰

Še podrobneje je vloga predsedujočega opredeljena v dokumentu, sprejetem v Budimpešti leta 1994.¹¹ Prvič je jasno zapisano, da njegov mandat v normalnih okoliščinah traja eno leto. Poudarjena je njegova povezovalna vloga med institucijami KVSE, kot sta Parlamentarna skupščina, Stalni odbor ter ostale.¹² Funkcije in naloge predsedujočega so naposled zbrane in

¹⁰ *4th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 4. Ministrskem svetu v Rimu 30. 11.–1. 12. 1993. razdelek VI., VII. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1993/11/4165_en.pdf (10. oktober 2006).

¹¹ Na srečanju v Budimpešti leta 1994 so sodelujoče države sprejele tudi odločitev o preimenovanju Konference za varnost in sodelovanje v Evropi (KVSE) v Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE). Z nastankom novih institucij se je KVSE *de facto* razvila v organizacijo, kar so sodelujoče države potrdile tudi s spremembo njenega imena, s pravnega vidika pa organizacija ni spremenila svojega statusa (Sekretariat OVSE 2000: 15,16).

¹² *5th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 5. Ministrskem svetu v Budimpešti 5.–6. 12. 1994, razdelek I. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1994/12/4048_en.pdf (10. oktober 2006).

jasno opredeljene v sklepnem dokumentu desetega zasedanja Ministrskega sveta v Portu leta 2002.¹³

Z razvojem institucije predsedujočega in spreminjanjem razmer v mednarodni skupnosti so sodelujoče države OVSE čutile potrebo po prilagoditvi institucij OVSE na novo nastalim razmeram. Kljub temu pa so imele različne poglede na reorganizacijo institucije predsedujočega in s tem povezano reorganizacijo ostalih institucij OVSE, predvsem generalnega sekretarja. Tudi mnenja avtorjev so se na tej točki razhajala. Kobieracki (1999: 24, 25) je menil, da je politično vodstvo organizacije vloga predsedujočega, medtem ko je vsakodnevni menedžment stvar Sekretariata, saj potrebuje OVSE z vse zahtevnejšimi operativnimi nalogami kontinuiteto dela, ki jo lahko zagotovi samo Sekretariat.

Po besedah Barrya (2002: 28) bi bil možen način reorganizacije povečanje političnih pristojnosti generalnega sekretarja in Sekretariata OVSE. S prevzemom političnih odgovornosti bi lahko generalni sekretar prevzel politično vodstvo misij na terenu, ki je bilo do tedaj rezervirano za predsedujočega. Temu predlogu so nasprotovale predvsem ZDA, z njim se niso strinjali niti vodje misij na terenu, saj so bili mnenja, da Sekretariat ne bi mogel zagotoviti zadostne strokovne podpore misijam.¹⁴ Po drugi strani pa so bili številni strokovnjaki mnenja, da bi le močnejši Sekretariat lahko zagotovil ustrezno vodstvo misijam ter da bi moral Sekretariat predsedujočemu nuditi ustrežnejše politične in upravljaljske resurse za izvajanje njegovih nalog. Spet drugi strokovnjaki so se zavzemali za decentralizacijo administracije ter za ustanovitev t. i. stalnega podsekretarja, ki bi OVSE nudil kontinuiteto dela brez da bi se povečala politična vloga Sekretariata. Njegova naloga bi bila usklajevanje dela in ciljev misij na terenu in centralnih institucij.

Rusija je tukaj izrazila izrazito skrb v primeru preohlapnih struktur OVSE in se je zavzemala za večjo formalizacijo njenih institucij, saj je bila mnenja, da imajo v nasprotnem primeru izrazito prednost večje in močnejše države. Te imajo dovolj sredstev za financiranje lastnega osebja in nudenje finančne pomoči organizaciji ter lahko na ta način sooblikujejo njene aktivnosti in politike (Oberschmidt in Zellner 2001: 5).

¹³ 10th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 10. Ministrskem svetu v Portu 6.–7. 12. 2002, Decision No. 8 Role of the OSCE Chairmanship-in-Office. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2002/12/4174_en.pdf (10. oktober 2006).

¹⁴ Neodobranje centralnega modela vodenja OVSE s strani vodij misij izvira iz preteklih izkušenj, saj so Sekretariat in ostale centralne institucije z mikromenedžmentom misij na terenu poskušale vplivati na politične izide (Barry 2002: 28).

Na 12. Ministrskem svetu v Sofiji, ki je potekal 6. in 7. decembra 2004, so sodelujoče države sprejele odločitev o vlogi generalnega sekretarja OVSE v prihodnje. S tem je generalni sekretar zraven svoje vloge kot vodja administracije dobil pooblastila za aktivnejše sodelovanje s predsedujočim pri političnem dialogu s sodelujočimi državami; sam lahko v skladu s svojim mandatom predloži sodelujočim državam pobudo za razpravo o določeni temi; s predsedujočim sodeluje pri imenovanju vodij misij. Te naloge generalnemu sekretarju OVSE dajejo večjo politično vlogo znotraj organizacije.¹⁵

Kljub odločitvam iz Sofije pa sta bili vlogi predsedujočega in generalnega sekretarja OVSE še vedno preohlapno definirani. Skupina uglednih oseb OVSE (2005: 22) je v svojem poročilu in priporočilih za krepitev učinkovitosti OVSE izoblikovala natančnejše definicije o vlogi obeh. Predsedujoči je tako odgovoren bolj za politično kot za operativno vodstvo organizacije. Definirali so pet najpomembnejših nalog predsedujočega, ki jih le-ta izvaja sam ali preko svojih predstavnikov:

- Nudjenje izvršilnega političnega vodstva organizaciji.
- Priprava Ministrskega sveta.
- Priprava osnutkov odločitev in predsedovanje razpravam Stalnega sveta.
- Predstavljanje novih političnih iniciativ in predlogov za politične prioritete organizacije, ki bodo nato predložene Stalnemu svetu.
- Nudjenje pomoči sodelujočim državam pri doseganju konsenza.

Na Ministrskem svetu v Ljubljani, 5. in 6. decembra 2005, je bilo obravnavano poročilo Skupine uglednih oseb, vendar v vezi z vlogo predsedujočega niso sprejeli konkretnih odločitev. V odločitvi o krepitvi učinkovitosti OVSE je institucija predsedujočega omenjana zgolj posredno, ko je zapisano, da naj se sekretariat modernizira tudi v takšni smeri, da bo povečal svoje zmogljivosti za podporo predsedujočemu.¹⁶

S spreminjanjem OVSE skozi čas, njenemu prilagajanju trenutnim razmeram v mednarodni skupnosti je posledično sledil razvoj njenih institucij vključno s predsedujočim. Ta je tako

¹⁵ 12th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 12. Ministrskem svetu v Sofiji 6.–7. 12. 2004, Decision No. 15/04 Role of the OSCE Secretary General. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2005/02/4324_en.pdf (12. oktober 2006).

¹⁶ 13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Decision No. 17/05 Strengthening the Effectiveness of the OSCE. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_17_05.pdf (1. december 2006).

pridobival na pomembnosti, hkrati pa se je večal obseg njegovih funkcij in nalog. Kot pravi Kubiš (1996: 53) »je institucija predsedujočega ena izmed edinstvenih značilnosti OVSE, ki jo je treba ohranjati in razvijati tako, da bo doprinesla k že obstoječi politični mobilnosti OVSE in zmožnosti prilagajala konkretnim nalogam«.

2.2 Funkcije in naloge predsedujočega

Po besedah Kobierackega (1999: 17, 18) gre pri funkcijah in nalogah predsedujočega za skupek mehanizmov vodenja, predsedovanja, predstavljanja, koordinacije, organizacije in dejanskega vodenja OVSE. Naloge predsedujočega, kot izhajajo iz primarnih dokumentov OVSE, pa lahko razdelimo na štiri področja: usmerjevalna funkcija, izvršilna funkcija, usklajevanje (notranje in zunanje) ter obveščanje (Mehikić 2005: 56).

	naloge	viri
USMERJANJE	<ul style="list-style-type: none"> • oblikuje prednostne naloge • politično vodi delo celotne organizacije • vodi pogajanja in oblikuje dnevni red 	Stockholmski dokument 1992 Portski dokument 2002
IZVRŠILNA FUNKCIJA	<ul style="list-style-type: none"> • ustanavlja ad hoc skupine, imenuje osebne predstavnike • naslavlja zadeve na Stalni odbor in na Visokega komisarja za narodne manjšine • diplomatske aktivnosti na terenu • sklicuje različne sestanke držav in organizacij • nadzira delo misij na terenu • nadzira izvajanje zavez in opozarja OVSE na pomanjkljivosti 	Helsinški dokument 1992 Budimpeštanski dokument 1994 Portski dokument 2002
NOTRANJE USKLAJEVANJE	<ul style="list-style-type: none"> • usklajuje stališča sodelujočih (konsenz) • usmerja delo generalnega sekretarja ter ostalih institucij OVSE • sodeluje s Parlamentarno skupščino • vzdržuje stike/se posvetuje z Visokim komisarjem za narodne manjšine in Uradom za demokratične institucije in človekove pravice 	Helsinški dokument 1992 Budimpeštanski dokument 1994
ZUNANJE USKLAJEVANJE	<ul style="list-style-type: none"> • sodeluje z mednarodnimi organizacijami, nevladnimi organizacijami ter državami zunaj OVSE 	Pariški dokument 1992 Stockholmski dokument 1992 Rimski dokument 1993
OBVEŠČANJE	<ul style="list-style-type: none"> • institucije OVSE in misije na terenu o sprejetih odločitvah • obvešča mednarodne in nevladne organizacije • obvešča javnost • povzema razprave in oblikuje zaključke 	Sklepna listina 1975 Helsinški dokument 1992 Portski dokument 2002

Tabela 2.2.1: Pristojnosti in naloge predsedujočega (Mehikić 2005: 57).

Politično in strateško vodstvo oz. usmerjanje je ena od najzahtevnejših funkcij predsedujočega (Kobieracki 1999: 17). Le-ta pred pričetkom svojega mandata poda

prednostne naloge predsedovanja, ki morajo biti v skladu s splošnimi načeli in dokumenti OVSE, hkrati pa se morajo prilagajati trenutnemu stanju v mednarodni skupnosti. Pričakuje se, da bo njegovo delovanje nevtravno (Kubiš 1996: 49).

Nadalje ima predsedujoči izvršilno funkcijo, v okviru katere so mu na voljo različni mehanizmi. Tako lahko zadevo preda Stalnemu svetu ali Visokemu komisarju za narodne manjšine. Ustanovi lahko *ad hoc* skupino ali imenuje osebnega predstavnika (Peck 1998: 122). Ob podpori trojke in s predhodnim posvetom s sodelujočimi državami pa lahko predsedujoči izvede tudi samostojno akcijo (Kubiš 1996: 53). K izvršilni funkciji spadajo še nadzor dela misij na terenu in diplomatske aktivnosti na terenu, sklicevanje različnih sestankov držav in organizacij ter nadziranje izvajanja zavez in opozarjanje OVSE na pomanjkljivosti (Mehikić 2005: 57).

Predsedujoči je odgovoren za usklajevanje dela med institucijami OVSE. Tesno sodeluje s Parlamentarno skupščino, zadolžen je za usmerjanje dela generalnega sekretarja ter za usklajevanje dela in obveščenost med Urdom za demokratične institucije in človekove pravice ter Visokim komisarjem za narodne manjšine (*ibid.*). Na Ministrskem svetu v Portu so sodelujoče države sprejele odločitev, da je predsedujoči tako kot pri notranjem usklajevanju pri usklajevanju navzven odgovoren za posvetovanje s sodelujočimi državami o njihovem odnosu z zunanjimi akterji – mednarodnimi organizacijami in institucijami. S tem sodelovanjem želi OVSE doseči učinkovitost in kontinuiteto dela na terenu ter preprečiti morebitno podvajanje dela.

S Portske dokumentom so odločili tudi, da mora predsedujoči o svojih aktivnostih poročati na Srečanju na vrhu, na Ministrskem svetu ter Stalnem svetu. O mnenjih in odločitvah, sprejetih na teh zasedanjih, mora poročati Sekretariatu OVSE. Med naloge predsedujočega spada tudi skrb za transparentno delovanje organizacije in obveščanje javnosti, s tem namenom je predsedujoči pooblaščen za podajanje izjav za javnost v imenu OVSE (*ibid.*: 58).

2.3 Vloga in položaj predsedujočega znotraj OVSE

Po besedah Kobierackega (1999: 18, 20) je kljub določitvam v dokumentih OVSE vlogo predsedujočega težko definirati, saj le-ti dopuščajo širšo interpretacijo, z namenom, da bi bila

institucija predsedujočega fleksibilna. Tako je od predsedujočega samega odvisno, za kakšen način predsedovanja organizaciji se bo odločil, ne glede na to pa mora OVSE voditi pri operativnih in pogajalskih aktivnostih, pri stikih z drugimi organizacijami in institucijami ter zagotoviti konsenz med sodelujočimi državami. Vloga predsedujočega pa je v veliki meri odvisna od varnostno-političnega položaja v mednarodni skupnosti v času njegovega predsedovanja.

Konsenz kot mehanizem odločanja v OVSE je zaradi nezmožnosti hitre akcije naletel že na številne kritike. Vendar se je znotraj organizacije izoblikoval *de facto* »približen« konsenz, kar pomeni, da predsedujoči lahko izvede akcijo v imenu OVSE in sodelujočih držav, če misli, da je to potrebno, kljub odsotnosti formalnega konsenza (Kobieracki 1999: 21). Mnenja nekaterih držav so na tak način lahko spregledana, vendar je to cena, ki jo morajo plačati za hitro akcijo in preprečevanje nezmožnosti reagiranja (Ghebali 2002: 201).

Seveda pa mora imeti predsedujoči pred izvajanjem akcije podporo sodelujočih držav. Njegova notranja funkcija v OVSE je, da predvideva, kakšen je prevladujoč pogled o nekem vprašanju znotraj organizacije. Pomembno je torej, da si predsedujoči pridobi zaupanje sodelujočih držav in s tem večji manevrski prostor in svobodo pri delovanju v imenu organizacije. Zaupanje pa ni nekaj samoumevnega, pridobiti si ga mora z odkritostjo, transparentnim delovanjem in demokratičnim načinom predsedovanja – upoštevajoč interes vseh držav (Kobieracki 1999: 18, 21, 22).

Predsedujoči mora tako upoštevati interes OVSE kot celote in ji nuditi vodstvo na dnevni bazi, saj če tega ni, organizacija deluje nejasno in misije na terenu same odločajo o svojih prioritetah (Barry 2002: 27, 28). Na drugi strani pa je pomembno, da predsedujoči, ki ga lahko zaradi enoletnega mandata pograbi prevelika ambicioznost, ne odvzame potrebne svobode »izvršilni« veji organizacije. To lahko pripelje do nepotrebnega ukvarjanja z mikro-menedžmentom organizacije. Upoštevati mora, da je Sekretariat sam zadolžen za zagotovitev operativne kontinuitete organizacije, misije pa za izbiro ustreznih sredstev za izvrševanje nalog, ki jim jih dodeli (Kobieracki 1999: 23).

Z razvojem OVSE v smeri vse bolj operativne organizacije se kompleksnost dela predsedujočega povečuje. Njegova vloga znotraj organizacije se precej razlikuje od tiste, ki so jo opravljali predsedujoči KVSE. Z vse večjim številom misij na terenu in večji vključenosti

OVSE pri aktivnostih preprečevanja konfliktov, kriznemu menedžmetu ter pri vzpostavljanju »normalnega« stanja na pokonfliktnih območjih se od predsedujočega pričakuje močno politično vodstvo in učinkovit menedžment. Vse te spremembe pa so pripeljale do občutne potrebe po reorganizaciji oz. reformi institucije predsedujočega (*ibid.*: 24).

3. SLOVENIJA V OVSE

Po besedah Frleca (2005: 14-17) sega odnos Slovenije in OVSE nazaj v zgodovino, še pred nastanek samostojne države Slovenije. Ta odnos so bistveno zaznamovali trije zgodovinski dogodki:

- **Podpis Helsinške sklepne listine avgusta 1975.** Takrat je Slovenija imela status republiške države znotraj nekdanje Jugoslavije, kar ji je s pravnega vidika omogočalo mednarodno sodelovanje pod vodstvom republiškega sekretariata za mednarodno sodelovanje. Slovenski diplomati in poslanci so od samega začetka sodelovali pri pripravah na nastajanje Helsinške sklepne listine, vključeni pa so bili tudi v njeno nadaljnje delovanje. S podpisom sklepne listine je bil sprožen proces odpiranja Evropi, kar je imelo za Slovenijo konkretne posledice.
- **Oblikovanje in podpis Pariške listine za novo Evropo novembra 1990.** Slovenija, ki je maja leta 1990 začela s procesom osamosvajanja, še ni mogla samostojno sodelovati na Srečanju na vrhu v Parizu, prav tako ji je bilo onemogočeno sodelovanje v delegaciji nekdanje države. S pomočjo Avstrije se je podpisala Pariške listne vendarle udeležil dr. Dimitrij Rupel, takratni republiški sekretar za mednarodno sodelovanje, ki je na srečanju širšo javnost seznanil z razmerami v tedanji državi in načrti Slovenije. Na ta način je Slovenija pridobivala mednarodno podporo. Po tem srečanju se je spremenilo tudi razmerje Slovenija – KVSE. Frlec (*ibid.*: 17) razlaga, da »kot je iz dotedanje diplomacije Slovencev nastala slovenska diplomacija, se je tudi začel iz individualiziranega odnosa Slovencev do KVSE/OVSE oblikovati institucionaliziran odnos države do organizacije«.
- **Vrhunsko srečanje v Istanbulu novembra 1999.** Slovenija je na tem Srečanju na vrhu predstavila svojo željo za kandidaturo za predsedovanje OVSE.

Za Slovenijo kot majhno državo¹⁷ je sodelovanje v mednarodnih organizacijah izrednega pomena. Vključenost v različne mednarodne strukture ter delovanje na različnih ravneh v njih zagotavlja Sloveniji višjo stopnjo varnosti hkrati pa dobi država z aktivnim sodelovanjem v mednarodnih integracijskih procesih možnost soodločanja. Aktivno sodelovanje države v mednarodnih organizacijah posebej v njihovih najvišjih izvršnih telesih ima lahko izredno dolgotrajne, pozitivne učinke za njeno prepoznavnost (Jazbec 2000: 3, 4).

Takšno telo je tudi mehanizem predsedujočega OVSE, ki je v praksi postal mehanizem za uveljavljanje interesov majhnih in srednje velikih držav. Predsedujoče države se nadejajo, da jim bo predsedovanje prineslo številne pozitivne posledice, kot so izboljšanje političnega ugleda države in večja vključenost v evropske politike. Hkrati pa imajo možnost, da kot predsedujoče OVSE dejansko prispevajo h krepitvi evropske varnosti in vplivajo na delovanje evropskega varnostnega prostora (Kobieracki 1999: 24).

3.1 Slovenija in OVSE od leta 1992 do leta 2002

Slovenija je po osamosvojitvi leta 1991 s svojo polno suverenostjo prevzela tudi popolno odgovornost za svojo nacionalno varnost. Zaradi obremenilnega geopolitičnega položaja in majhnosti Slovenije z vidikov površine, razpoložljivih človeških virov, gospodarske moči, industrijskega in tehnološkega potenciala itd. se je Slovenija odločila za vključevanje v sistem kolektivne varnosti v evroatlantskem prostoru (Bebler 2002: 640-643). V okviru tega je 9. januarja 1992 zaprosila za sprejem v takratno KVSE in 24. marca postala polnopravna članica KVSE (MZZ 2004a: 27).

»Po besedah Vajgla se je ideja o predsedovanju OVSE porodila leta 1997, ta je bil takrat vodja misije pri OVSE na Dunaju, saj so ocenili, da bi lahko predsedovanje pripomoglo k mednarodnemu ugledu in promociji interesov Slovenije.«¹⁸ Tako je leta 1999 Vlada RS potrdila predlog za vložitev kandidature za predsedovanje Slovenije OVSE leta 2005.

¹⁷ Ko govorimo o majhni državi, s tem mislimo na velikost države, ki se odraža v omejenih materialnih in človeških resursih (Jazbec 2002: 67).

¹⁸ Vidmajer, Saša (2005) *Umetnost Ovsejeve diplomacije je, da ni nihče ponižan*. Intervju z Ivom Vajglom, svetovalcem predsednika Republike Slovenije. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=2a79ff9b25b10fc3e8f902f77c7994e204&source=Sobotna+priloga (13. avgust 2005).

Ministrski svet OVSE pa je 7. decembra 2002 na svojem zasedanju v Portu sprejel odločitev o predsedovanju Slovenije OVSE leta 2005 (MZZ 2004a: 27).

<i>leto</i>	<i>datum</i>	<i>Dogodek</i>
1992	9. januar	Republika Slovenija je zaprosila za sprejem v takratno KVSE.
1992	24. marec	Republika Slovenija je pričela delovati kot polnopravna članica KVSE.
1992	8. julij	Republika Slovenija je podpisala Helsinško sklepno listino.
1993	8. marec	Republika Slovenija je podpisala Pariško listino za novo Evropo.
1998	marec	Republika Slovenija je predsedovala Forumu za varnostno sodelovanje.
1999	11. november	Vlada Republike Slovenije je na 134. seji potrdila predlog za vložitev kandidature Republike Slovenije za predsedovanje OVSE leta 2005 in zadolžila Ministrstvo za zunanje zadeve, da v primeru pridobitve kandidature izdela načrt organizacijskih, kadrovskih in finančnih potreb v zvezi z realizacijo predsedovanja.
1999	19. november	Predsednik Vlade Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek je najavil kandidaturo na Vrhu OVSE v Istanbulu.
2001	2. marec	Državni zbor Republike Slovenije je sprejel Deklaracijo ob 25. letnici OVSE, v kateri je podprl kandidaturo Slovenije za predsedovanje OVSE leta 2005.
2002	7. december	Ministrski svet OVSE je na svojem zasedanju v Portu sprejel odločitev o predsedovanju Republike Slovenije OVSE leta 2005 in na ta način omogočil pravočasne priprave Slovenije na vstop v trojko leta 2004 in na predsedovanje v letu 2005.

Tabela 3.1.1: Kronologija slovenskih aktivnosti v OVSE (prirejeno po MZZ 2004a: 27).

4. PREDSEDOVANJE SLOVENIJE OVSE

4.1 Priprave na predsedovanje

Slovenija je začela s pripravami na predsedovanje leta 2003. Vlada RS je 17. julija 2003 na 30. seji sprejela sklep o organizacijskih, kadrovskih in finančnih izhodiščih za predsedovanje RS OVSE leta 2005. S kadrovskega vidika se je na osnovi tega sklepa ob koncu leta 2003 v MZZ izvedel izbor 25-članske projektne skupine ljudi z izkušnjami iz multilateralnega področja. S tem kadrom so zagotovili potrebno kadrovsko zapolnitev Stalne misije RS pri OVSE in delovne skupine v MZZ. Sklep je zraven te projektne skupine predvideval še dodaten kader za potrebe različnih aktivnosti OVSE, predvsem v okviru terenskih misij in nekaj posameznikov za osebne predstavnike predsedujočega za reševanje kriz.¹⁹ Zaradi lažjega pokrivanja vseh nivojev predsedovanja sta bili ustanovljeni medsektorska skupina v

¹⁹ Sklep Vlade RS o organizacijskih, finančnih in kadrovskih izhodiščih za predsedovanje RS OVSE v letu 2005, sprejeto na 30. seji Vlade RS, v Ljubljani 17. 7. 2003. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/main.cp2> (10. december 2006).

MZZ in medresorska delovna skupina, v katero so bili zraven medsektorske skupine MZZ vključeni predstavniki drugih ministrstev in nevladnih organizacij (MZZ 2003a: 3).

Po besedah Berganta (Priloga A) so se na MZZ pred pričetkom samega predsedovanja sicer srečali tudi s kadrovske problematiko, ampak le v smislu omejenega resursa ustreznih kadrov, ki pa izhaja zgolj iz manjše številčnosti kadra v primerjavi z nekaterimi večjimi državami. To problematiko so rešili tako, da so kader znotraj MZZ ustrezno prerazporedili in poiskali pomoč tudi zunaj MZZ, tako da so v projektno skupino za predsedovanje OVSE vključili najboljši kader. Je pa bila ta skupina ljudi, v primerjavi s skupinami iz držav (npr. Bolgarije, Nizozemske, Portugalske), ki so predsedovale OVSE pred Slovenijo, številčno manjša.

Leta 2003 so v MZZ pripravili prostorsko rešitev za delovanje misije OVSE in rezidence na Dunaju ter prostorsko rešitev za projektno skupino v MZZ (*ibid.*). Kot pravi Bergant (Priloga A), so prostorsko problematiko v MZZ rešili s prerazporeditvami znotraj prostorov, ki so jim bili na voljo, za omogočanje normalnega dela misije na Dunaju pa so najeli večje prostore.

Z vsebinske plati so v drugi polovici leta 2003 v MZZ okrepili pozornost in pokrivanje pomembnejših geografskih področij z vidika OVSE, kot so Jugovzhodna Evropa, Centralna Azija, Kavkaz, Moldavija idr. Več pozornosti so namenili vsebinskim temam OVSE. Organizirali so sestanke z akademiki in nevladnimi organizacijami z namenom določitve tem ekonomske dimenzije predsedovanja in Ekonomskega foruma (*ibid.*: 3, 4).

Leta 2004 je Slovenija postala članica trojke OVSE. Temu primerno se je povečal obseg nalog vseh vključenih v predsedovanje. Medresorska projektna skupina se je začela srečevati na mesečnih sestankih. Septembra 2004 je Slovenija prevzela predsedovanje IFC-ja, hkrati pa je začela z izdelavo programa predsedovanja ter oblikovanjem skupne podobe predsedovanja (logotip, spletne strani itn.). Program predsedovanja je bil izdelan do decembra 2004, takrat je bil na različnih ravneh in lokacijah predstavljen tudi javnosti (MZZ 2003c: 3-6).

Slovenija je bila v svojem prvem letu vključenosti v trojko OVSE zelo dejavna in ji je s samimi pripravami na predsedovanje v letu 2005 uspelo opraviti dobršen del naloge – dobri dve tretjini vsega dela. K temu pa je prav tako pripomogla dobra organizacija dela (Bergant Priloga A).

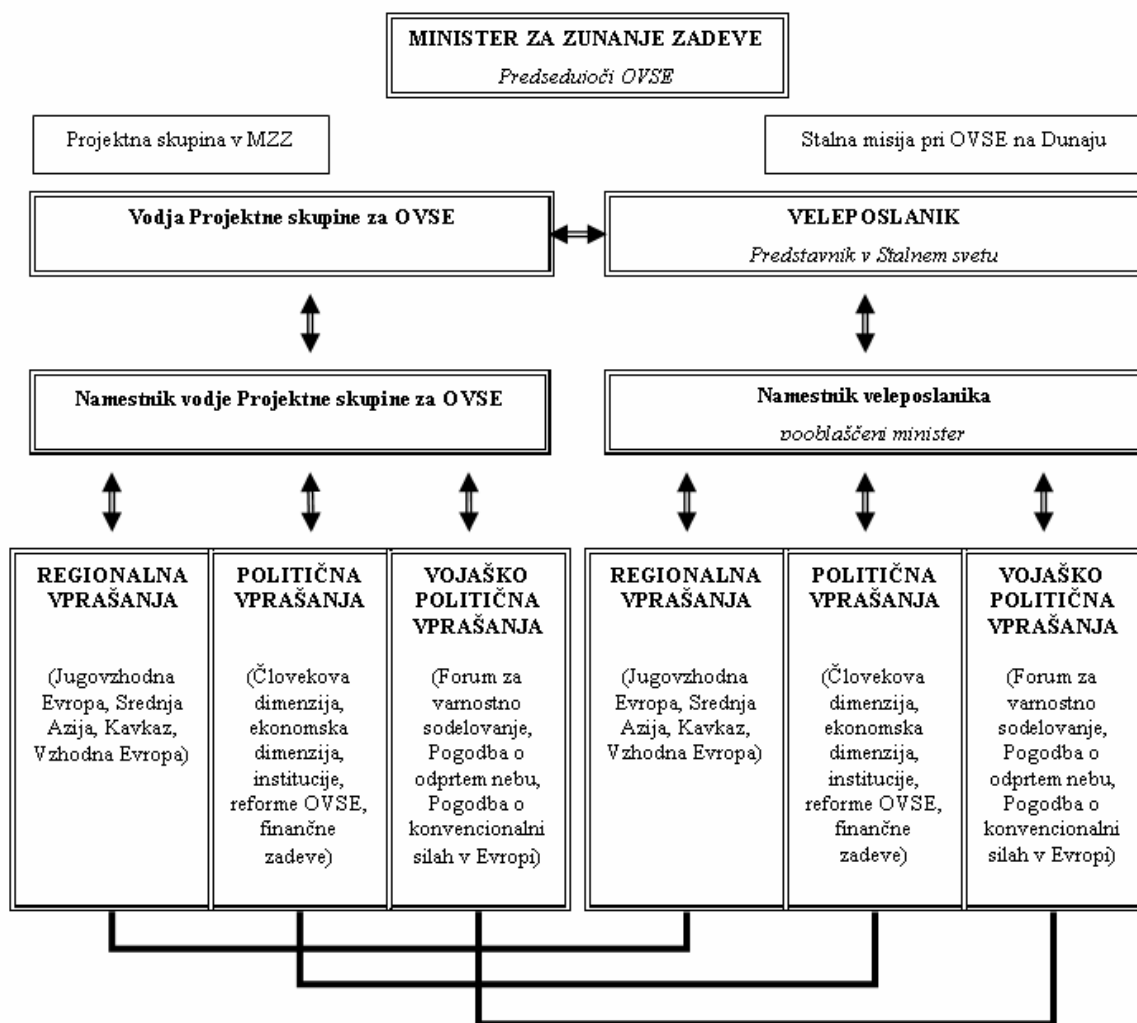
4.2 Finančni vidik predsedovanja

Slovenija je za celoten program predsedovanja namenila 2,5 milijarde SIT (10.432.315,14 EUR), iz državnega proračuna so temu v letu 2004 namenili 400 milijonov SIT (1.669.170,42 EUR), v letu 2005 1,494 milijard SIT (6.234.351,53 EUR) in v letu 2006 610 milijonov SIT (2.545.484,89 EUR). Del sredstev za program predsedovanja je zagotovil tudi Sekretariat OVSE na Dunaju, in sicer 72 milijonov SIT (300.000,00 EUR) za potrebe predsedujočega ter 76.684.800,00 SIT (320.000,00 EUR) za izvedbo Ministrskega sveta (Predsedujoči OVSE 30. 11. 2005).

4.3 Organizacijska struktura predsedovanja

Ob koncu leta 2004 je bila na MZZ ustanovljena petnajstčlanska projektna skupina OVSE, ki so jo poleg diplomatov MZZ sestavljali tudi dva predstavnika Ministrstva za obrambo, predstavnik Ministrstva za notranje zadeve in predstavnik Slovenske obveščevalno-varnostne agencije. Projektna skupina OVSE, ki je delovala do konca januarja 2006, se je ukvarjala zgolj z vsebinskimi vprašanji. Za administrativne zadeve je bil odgovoren Sektor OVSE, ki je bil s tem namenom tudi ustanovljen. Projektna skupina OVSE je delovala pod okriljem tega sektorja, ki je prav tako deloval do konca leta 2006. Misija OVSE na Dunaju pa je bila sestavljena iz enajstih diplomatov, od tega sta bila dva predstavnika Ministrstva za obrambo (Jazbec 2006a: 2). Slednje je pri predsedovanju aktivno sodelovalo tudi z vključevanjem v terenske aktivnosti OVSE. Pomagali so tako s strokovnjaki kot tudi s financiranjem projektov (Jazbec 2006b: 64).

Projektna skupina OVSE se je v času predsedovanja sestajala dvakrat tedensko. Vodja projektne skupine je bil direktno odgovoren predsedujočemu in ga je, če je bilo treba in mogoče, v njegovem imenu tudi zastopal. Namestnik vodje projektne skupine je bil hkrati tudi vodja Oddelka OVSE in je spremljal predsedujočega na vseh njegovih potovanjih. V organizacijsko strukturo predsedovanja sta bila tesneje vključena tudi kabinet ministra, ki je skrbel za stike z nevladnimi organizacijami, »*think-thanki*« in predstavniki različnih medijev ter Sektor za Protokol, ki je bil odgovoren za organizacijo Ministrskega sveta v Ljubljani (Jazbec 2006a: 2).

Slika 4.3.1: Organizacijska struktura kadra pri predsedovanju Slovenije OVSE (MZZ 2004b: 28).

Kot pravi vir MZZ (2003b: 1), so bile delovne naloge v času slovenskega predsedovanja razdeljene med štiri ključne akterje:

Obveznosti ministra za zunanje zadeve:

- Sprejemanje odločitev na predlog misije in projektne skupine.
- Imenovanje vodij misij, posebnih predstavnikov idr.
- Izvajanje konzultacij na najvišjem nivoju.
- Udeležba na različnih konferencah OVSE.
- Udeležba na drugih konferencah v pristojnosti predsedujočega OVSE.
- Posredovanje v morebitnih zaostritvah, konfliktnih situacijah idr.
- Poročanje o pomembnejših aktivnostih pred Stalnim svetom OVSE.
- Zastopanje OVSE v odnosih z drugimi mednarodnimi organizacijami.

- Priprava in vodenje ministrskega sveta.

Naloge projektne skupine v MZZ:

- Zagotavljanje podpore ministru.
- Zagotavljanje podpore in zveze z misijo na Dunaju.
- Koordinacija z drugimi resorji.
- Redni stiki z diplomatskimi predstavništvi sodelujočih držav v Ljubljani in s slovenskimi diplomatskimi predstavništvi v tujini.
- Udeležba na posameznih obveznostih.
- Organizacija ministrskega sveta.
- Pokrivanje ekonomske in drugih dimenzij iz Ljubljane (npr. Pilotni projekt izobraževanja o človekovih pravicah).

Naloge misije pri OVSE:

- Priprava odločitev in predlogov.
- Izvajanje konzultacij.
- Priprava formalnih in neformalnih sej, priprava sej delovnih skupin in komitejev.
- Vodenje sestankov (Stalni svet, neformalne in delovne skupine idr.).
- Vodenje finančnega komiteja.
- Implementacija odločitev.
- Koordinacija dela OVSE institucij.
- Vodenje in nadzor misij in institucij OVSE.
- Priprava poročil za predsedujočega MZZ glede dejavnosti OVSE.
- Priprava ministrskega sveta.
- Koordinacija dela z delovno skupino v MZZ.
- Spremljanje zadev s politično-vojaškega področja in sodelovanje v delu teles (FSC, CFE, OSCC).

Naloge posebnih predstavnikov predsedujočega OVSE:

- Pokrivanje kriznih žarišč skozi prisotnost na terenu.
- Priprava ocen in predlogov glede reševanja določenih vprašanj.
- Zastopanje in uveljavljanje stališč predsedujočega OVSE.
- Posredovanje v sporih.

- Vodenje določenih projektov.

Po mnenju Jazbeca (2006a: 4, 5) naj bi bil menedžment organizacije predsedovanja v rokah dveh ali treh oseb, med katerimi naj bi potekala gladka, konstantna in visoko operativna komunikacija. Te osebe so vodja Projektne skupine OVSE in njegov namestnik ter stalni predstavnik pri OVSE misiji na Dunaju (Slika 4.3.1). Ta ožji tim je odgovoren za prenos informacij med predsedujočim in ostalimi akterji, vključenimi v predsedovanje, ter možnimi zunanji akterji. S svojim delom naj bi tim poskrbel za informacijsko podporo predsedujočemu, kar bi le-temu omogočilo, da se osredini zgolj na politični aspekt predsedovanja.

4.4 Prednostne naloge predsedovanja

Kot pravi Bergant (Priloga A), oblikuje prednostne naloge predsedovanja v 70-ih odstotkih Ministrski svet, ki je pred samim začetkom predsedovanja. Tako je imela Slovenija proste roke pri izboru ostalega dela nalog, ki jih je oblikovala na osnovi analiz predhodnega in takratnega aktualnega dogajanja v mednarodni skupnosti. Seveda pa je morala za vse prednostne naloge, ki jih je predlagala, imeti konsenz sodelujočih držav.

Slovenija je prednostne naloge predsedovanja oblikovala v okviru koncepta trojne R agende: oživitve, reforma in uravnoteženje OVSE (*Triple R agenda: Revitalize, Reform and Rebalance.*)²⁰ Znotraj tega koncepta pa lahko prednostne naloge razdelimo na petnajst ključnih točk:

1. **Reforma OVSE.** Na Ministrskem svetu v Sofiji so sodelujoče države izrazile potrebo po izboljšanju delovanja organizacije. Za doseganje tega cilja so se dogovorile o ustanovitvi Skupine uglednih oseb za krepitev učinkovitosti OVSE. Naloga predsedujočega je bila, da po posvetu s sodelujočimi državami imenuje do največ 7 članov te skupine, v nadaljevanju pa je moral sam delovati kot osrednja točka skupine. Ta je bila zadolžena, da svoje poročilo in priporočila na osnovi opažanj predstavi najkasneje do konca junija 2005. Končni zaključki in priporočila naj bi bili nato posredovani Ministrskemu svetu v Ljubljani. Za reforme v OVSE sta bili zadolženi

²⁰ Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, v Stalnem svetu OVSE, Dunaj, 13. 1. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-01-13-govor-cio-na-zasedanju-pc-eng.pdf> (10. november 2006).

tudi Delovna skupina za reformo in Neformalna skupina prijateljev predsedujočega za izboljšanje delovanja in učinkovitosti terenskih misij OVSE.²¹

2. **Izvajanje strategije za soočanje z grožnjami varnosti in stabilnosti 21. stoletja.**²²

Slovenija si je pred pričetkom predsedovanja zadala cilj, da si bo skladno s Strategijo za soočanje z grožnjami varnosti in stabilnosti 21. stoletja ter z drugimi odločitvami, sprejetimi na ministrskih zasedanjih v Maastrichtu in Sofiji, prizadevala za izvajane politično-vojaške razsežnosti OVSE (MZZ 2004b: 1).

3. **Preprečevanje in boj zoper terorizem.** Ena od prednostnih nalog Slovenije je bil boj proti terorizmu, vključno z reševanjem problematike presežka konvencionalnega streliva, osebne in lahkega orožja. Po mnenju Slovenije bi morala OVSE spodbujati izvajanje že obstoječih zavez, kot tudi poiskati nove načine za ustrezno odzivanje na teroristične grožnje ter hkrati poskrbeti za spoštovanje človekovih pravic na tem področju.²³

4. **Varnost in upravljanje meja.** Slovenija si je za enega od ciljev zadala nadaljevanje razvijanja OVSE koncepta varnosti in upravljanja meja z željo, da bi le-tega sprejeli na Ministrskem svetu decembra 2005 v Ljubljani. Cilj koncepta je vzpostavitev odprtih in varnih meja, kar bi omogočalo prost pretok ljudi in blaga, hkrati pa bi se na ta način zmanjševale teroristične grožnje in preprečeval organiziran kriminal ter nedovoljena trgovina (*ibid.*: 2).

5. **Boj proti nestrpnosti in diskriminaciji.** Dr. Dimitrij Rupel je v svojem govoru poudaril pomembnost zavezanosti OVSE človekovi dimenziji, saj je le-ta jedro aktivnosti OVSE.²⁴ Tako je podaljšal mandate trem osebnim predstavnikom, ki jih je imenoval že njegov predhodnik: Osebnih predstavnic za preprečevanje rasizma,

²¹ 12th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 12. Ministrskem svetu v Sofiji 6.–7. 12. 2004, Decision No. 16/04 Establishment of a Panel of Eminent Persons on Strengthening the Effectiveness of the OSCE. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2005/02/4324_en.pdf (12. oktober 2006).

²² Kot pravi vir MZZ (2004a: 18), so: »Ministri za zunanje zadeve sodelujočih držav na 11. zasedanju Ministrskega sveta OVSE v Maastrichtu 1. in 2. 12. 2003 sprejeli Strategijo za soočanje z grožnjami varnosti in stabilnosti 21. stoletja, ki na novo opredeljuje prednostne naloge, vire ogrožanja in instrumentarij OVSE za soočanje z njimi. Strategija kot grožnje opredeljuje: meddržavne in notranje konflikte, terorizem in organizirani kriminal, diskriminacijo in nestrpnost, ekonomske dejavnike nestabilnosti ter specifične grožnje varnostno-politične narave. Odgovor nanje je večplasten, celovit ter v skladu z vrednotami OVSE. Države so same odgovorne za zagotavljanje varnosti svojih državljanov, pri čemer je OVSE pripravljena nuditi ustrezno pomoč. S celovitim pristopom Strategija krepi človekovo varnost ter tako širi območje varnosti in stabilnosti. Sodelovanje med državami mora temeljiti na solidarnosti, partnerstvu in preglednosti. V skladu s tem so se države članice odločile tudi okrepiti sodelovanje z mediteranskimi in azijskimi partnerskimi državami, saj grožnje varnosti in stabilnosti izvirajo tudi iz področij izven OVSE prostora.«

²³ Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, v Stalnem svetu OVSE, Dunaj, 13. 1. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-01-13-govor-cio-na-zasedanju-pc-eng.pdf> (10. november 2006).

²⁴ *ibid.*

ksemafobije in diskriminacije, vključno z nestrpnostjo in diskriminacijo proti kristjanom; Osebnemu predstavniku za preprečevanje antisemitizma in Osebnemu predstavniku za preprečevanje nestrpnosti in diskriminacije do muslimanov. V okviru boja proti nestrpnosti in diskriminaciji so v MZZ v sodelovanju s Španijo predvideli organizacijo konference OVSE o antisemitizmu in drugih oblikah nestrpnosti junija 2005 v Kordovi (*ibid.*).

6. **Volitve.** Slovensko predsedovanje si je za cilj zadalo nadaljnje ukvarjanje z vprašanjem volitev. Za razrešitev le-tega so med drugim predvideli ustanovitev delovne skupine, ki bi se ukvarjala z aktivnostmi OVSE na področju volitev in oblikovala predloge za morebitne izboljšave (*ibid.*).
7. **Izvajanje strategije OVSE za ekonomsko in okoljevarstveno razsežnost.** Slovenija si je pred predsedovanjem zadala cilj, da bo s sleditvijo te strategije pripomogla h krepitvi sodelovanja, dobrega vladanja, trajnostnega razvoja in varstva okolja ter tako doprinesla k razvoju ekonomske in okoljevarstvene razsežnosti OVSE (*ibid.*).
8. **Migracije in integracije.** Minister za zunanje zadeve dr. Dimitrij Rupel je napovedal, da bodo migracije in integracije ena izmed glavnih tem slovenskega predsedovanja.²⁵ Tukaj gre za večdimenzionalni problem, s katerim naj bi se ukvarjali z vidika ekonomske in okoljevarstvene razsežnosti kot tudi človekove razsežnosti. V času predsedovanja naj bi spodbujali oblikovanje dobrih praks na področju upravljanja migracij ter učinkovitih integracijskih politik (*ibid.*).
9. **Preprečevanje trgovine z ljudmi.** Na Ministrskem svetu v Sofiji so sodelujoče države odločile, da mora Neformalna delovna skupina za enakost spolov in preprečevanje trgovine z ljudmi, ki deluje pod okriljem Stalnega sveta, do 31. julija 2005 izdelati dopolnilo k Akcijskemu načrtu za boj proti trgovini z ljudmi, ki bo urejalo vprašanje otrok, žrtev trgovine z belim blagom.²⁶ Tako je dr. Dimitrij Rupel v svojem govoru poudaril, da bo v času predsedovanja dodatna pozornost posvečena posebnim potrebam otrok, žrtvam trgovine z belim blagom.²⁷ Z namenom usklajevanja aktivnosti v državah izvora, tranzita in končnega cilja tovrstne trgovine naj bi Slovenija tesno sodelovala s Posebno predstavnico OVSE za boj proti trgovini z ljudmi (*ibid.*: 3).

²⁵ *ibid.*

²⁶ 12th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 12. Ministrskem svetu v Sofiji 6.–7. 12. 2004, Decision No. 13/04 The Special Needs for Child Victims of Trafficking for Protection and Assistance. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2005/02/4324_en.pdf (12. oktober 2006).

²⁷ Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, v Stalnem svetu OVSE, Dunaj, 13. 1. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-01-13-govor-cio-na-zasedanju-pc-eng.pdf> (10. november 2006).

10. **Dokument o presežkih konvencionalnega streliva ter Dokument o osebnem in lahkem orožju.** Slovenija je bila mnenja, da lahko večja splošna osveščenost s strani ljudi ter nadaljnje izvajanje določil obeh dokumentov pripomore k uspešnemu izvajanju projektov s tega področja (*ibid.*).
11. **Regionalna vprašanja.** V času pred predsedovanjem Slovenije OVSE so že bila odprta številna žarišča. Slovenija je med svoje prioritete uvrstila reševanje odprtih vprašanj v Moldaviji, Gruziji in Gorskem Karabahu (*ibid.*). V Moldaviji naj bi si prizadevala za ponovno vzpostavitev dialoga med sprtimi stranmi. Ena od prednostnih nalog je bilo posredovanje v konfliktu med Gruzijo in Južno Osetijo. Tu naj bi OVSE nadaljevala s pospeševanjem političnih procesov, demilitarizacijo in vzpostavitvijo trajnostnega miru. V ospredju naj bi bila tudi Gruzijska mejna problematika v okviru reševanja le-te, naj bi si OVSE kljub prenehanju mandata BMO, prizadevala za pomoč pri upravljanju in zagotavljanju varnosti meje. OVSE naj bi v letu 2005 podvojila svoja prizadevanja pri reševanju zamrznjenega konflikta v Gorskem Karabahu.²⁸ Posebno pozornost naj bi namenila tudi Jugovzhodni Evropi, kjer naj bi se zavzemala za utrditev napredka pri vračanju beguncev, zaščito narodnih manjšin in vzpostavitev institucij in kadrov (*ibid.*). Posebej se je poudarjala problematika Kosova, saj je OMiK največja misija na tem področju, za katero OVSE porabi 20 odstotkov svojih sredstev. Slovenija naj bi se kot predsedujoča zavzela za še aktivnejšo vlogo OVSE na Kosovu. Eno izmed prednostnih območij pa je bila tudi Srednja Azija. Tu naj bi se aktivnosti OVSE nanašale predvsem na: nadzor migracij, človekove pravice, izobraževanje, upravljanje z mejami, varnostno sodelovanje, demokratizacijo itn.²⁹
12. **30. obletnica podpisa Helsinške sklepne listine, 60. obletnica II. svetovne vojne, 15. obletnica Pariške listine za novo Evropo.** Slovenija je pred predsedovanjem videla te obletnice kot priložnost za ponovno ovrednotenje vloge OVSE v na novo nastalih okoliščinah v mednarodni skupnosti (*ibid.*).
13. **Krepitev partnerstva z mediteranskimi in azijskimi partnerji OVSE.** Slovensko predsedovanje si je zadalo cilj, da si bo skupaj z Belgijo, predsedujočo mediteranskim partnerjem, prizadevalo za organizacijo nadaljnjih aktivnosti na tem področju. Sodelovali pa naj bi tudi z Bolgarijo, predsedujočo Kontaktni skupini azijskih partnerjev za sodelovanje (*ibid.*: 4).

²⁸ *ibid.*

²⁹ *ibid.*

14. **Tesno sodelovanje s Parlamentarno skupščino OVSE.** Eden od ciljev slovenskega predsedovanja je bil okrepiti sodelovanje med vladaми sodelujočih držav in Parlamentarno skupščino OVSE, s tega vidika je Slovenija želela posebno pozornost posvetiti zasedanju Parlamentarne skupščine OVSE v Washingtonu (*ibid.*).
15. **Izboljšanje koordinacije z drugimi mednarodnimi organizacijami in krepitev sodelovanja z nevladnimi organizacijami.** Slovenija je predsedovanje OVSE videla predvsem v širšem kontekstu sodelovanja z regionalnimi in sub-regionalnimi organizacijam ter civilno družbo.³⁰ Posebna pozornost naj bi bila v času predsedovanja namenjena v usmerjanje odnosov OVSE s Svetom Evrope in sodelovanju OVSE z Združenimi narodi. Pri slednjih gre predvsem za usklajevanje tradicionalne bienalne resolucije o sodelovanju med OZN in OVSE ter za sodelovanje z Ekonomsko komisijo Združenih narodov na področju ekonomskih in okoljevarstvenih aktivnosti organizacije (*ibid.*).

Poleg zgoraj omenjenih petnajstih točk je dr. Dimitrij Rupel v svojem govoru poudaril še pomembnost doseganja soglasja o proračunu OVSE in izrazil svoje prizadevanje, da bi bilo soglasje čim prej doseženo.³¹

4.5 Izvajanje prednostnih nalog predsedovanja

4.5.1 Reforma OVSE

Skupino uglednih oseb za krepitev učinkovitosti OVSE, ki jo je imenoval predsedujoči, je sestavljalo sedem članov: **Nikolay Afanasievsky**, bivši veleposlanik Ruske federacije na Poljskem in eden od pionirjev KVSE (na zadnjem sestanku ga je zamenjal Vladimir Shustov, bivši veleposlanik Ruske Federacije pri OVSE misiji na Dunaju); **Hans van den Broek**, bivši nizozemski zunanji minister od 1982 do 1992; **Wilhelm Höynck**, prvi generalni sekretar OVSE in osebni predstavnik predsedujočega za Osrednji Azijo v letih 1999 in 2001; **Kuanysh Sultanov**, član nacionalnega sveta Kazahstana (svetovalec predsednika); **Knut Vollebaek**, veleposlanik Norveške v ZDA, predsedujoči OVSE leta 1999; **Richard Williamson**, ameriški pravnik in diplomat; **Miomir Žužul**, bivši hrvaški zunanji minister.

³⁰ *ibid.*

³¹ *ibid.*

Skupina se je sestala na petih sestankih: 17. februarja 2005 na Brdu pri Kranju, 10.–11. marca 2005 na Dunaju, 6.–7. aprila 2005 v Varšavi, 4.–6. maja v Bruslju in 1.–3. junija na Dunaju (Skupina uglednih oseb OVSE 2005: 27, 28). V tem času so izoblikovali poročilo z naslovom »Skupni namen: k učinkovitejšemu OVSE«, ki so ga predsedujočemu predstavili 27. junija 2005 v Ljubljani, Stalnemu svetu na Dunaju pa je bilo predstavljeno 30. junija 2005 (MZZ 2006a: 4). Bergant (Priloga A) je o poročilu povedal: »Tako je bil prvič zapisan t.i. »road map« reforme, v katero naj bi šel OVSE. To je bil velik uspeh tako za OVSE kot tudi za nas, saj smo se do takrat pogovarjali samo na načelni osnovi, kaj bi bilo treba narediti, zdaj pa imamo to črno na belem tudi napisano«.

Poročilo vsebuje tri osrednja poglavja. Prvo se ukvarja s položajem, vlogo in pristopom OVSE. Skupina uglednih oseb meni, da se mora OVSE prilagoditi novo nastalim razmeram v varnostni politiki in povečati učinkovitost organizacije. To naj bi storili z ustvarjanjem močnejšega občutka za skupne cilje in okrepitvijo zaupanja med sodelujočimi državami. OVSE bi se morala osrediniti na tista področja, pri katerih ima primerjalne prednosti v razmerju z drugimi organizacijami, pri čemer morajo sekretariat, institucije in terenske misije organizacije delovati koherentno ter konsistentno s prioritetai OVSE. Okrepiti bi se moralo politično vodstvo in menedžment sekretariata, kar bi doprineslo h koherentnosti ciljev organizacije in njihovi dolgoročnosti. V nadaljevanju je poudarjena še pomembnost odnosa OVSE do drugih organizacij. Drugi del poročila se ukvarja s celovito, kooperativno varnostjo s politično-vojaške, ekonomske in okoljske ter človeške perspektive. Izpostavljen je večdimenzionalen pristop s strani organizacije, ki je bistvenega pomena za doseganje celovite varnosti. Zadnje poglavje poročila pa govori o nujnosti strukturne reforme OVSE. Te reforme so združene v pet poglavitnih točk: 1. *Okrepitev identitete in profila OVSE*. Panelna skupina sodelujočim državam priporoča, naj izoblikujejo jedrnat statut ali listino OVSE z osnovnimi cilji, načeli in obvezami OVSE in strukturo glavnih teles organizacije. Želijo, da bi imela organizacija dolgoročno strateško perspektivo in se njene prioritete ne bi spreminjale letno. Zato predlagajo, da bi imel generalni sekretar večjo vlogo pri zagotavljanju kontinuitete prioritete OVSE, Stalni svet pa naj bi imel vodilno vlogo pri sprejemanju političnih prioritete in načrtovanju aktivnosti organizacije. 2. *Izboljšanje procesa posvetovanja in odločanja*. To naj bi dosegli z uvedbo posebnega komiteja iz treh stebrov (varnostnega, ekonomskega in okoljskega ter stebra človeške dimenzije), ki bi bil podrejen Stalnemu svetu. Panelna skupina se strinja z ohranitvijo konsenza kot načina odločanja, vendar so mnenja, da ga države ne bi smele izrabljati za zavlačevanje debat o pomembnih odločitvah, s tem ko bi te odločitve

enostransko blokirale. Prav tako menijo, da bi morali razkriti države, ki blokirajo konsenz, tako da le-te ne bi bile več anonimne kot do sedaj. Problem vidijo tudi v pripravah in zasedanjih Ministrskega sveta, kjer je treba predelati preveliko število poročil in odločitev, o katerih bi lahko že prej razpravljali in odločal Stalni svet. Kot rešitev navajajo revizijo priprav in zasedanja Ministrskega sveta.

3. *Razjasnitev vlog predsedujočega in generalnega sekretarja.*³² Generalni sekretar naj bi za javnost predstavljal dolgoročnost in koherentnost identitete organizacije. Imel naj bi večjo vlogo pri prepoznavanju potencialnih varnostnih groženj, pri razvoju operativnih aspektov prioritet OVSE in pri operativnem menedžmentu misij na terenu. Prevezel naj bi vodstvo pri operativnih obveznostih OVSE v kriznih situacijah. Večjo vlogo naj bi imel pri koordinaciji in načrtovanju aktivnosti OVSE – predlagal naj bi večletne cilje organizacije (vključno s proračunskimi zadevami). Generalni sekretar naj bi predstavljal osrednjo kontaktno točko za ostale mednarodne organizacije in nevladne organizacije, katerih zadeve se nanašajo na operativna vprašanja, ki niso v pristojnosti ostalih struktur in institucij OVSE. Za izpolnjevanje vseh nalog naj bi predsedujoči in generalni sekretar medsebojno tesno sodelovala in si kontinuirano izmenjevala informacije. Okrepiti bi bilo treba tudi sekretariat, da bi le-ta lahko nudil ustrezno podporo generalnemu sekretarju in predsedujočemu. Poročilo predvideva tudi možno potrebo po namestniku generalnega sekretarja zaradi povečanega obsega dela generalnega sekretarja ter potrebo po višjih finančnih sredstvih, če bi prišlo da zgoraj zapisanih sprememb.

4. *Povečanje vloge misij na terenu.* Skupina uglednih oseb meni, da so misije na terenu inovativen način dela OVSE in da je treba še dodatno izboljšati njihovo učinkovitost.

5. *Okrepitev operativnih zmožnosti.* Panelna skupina opozarja, da trenutne strukture OVSE niso optimalne za izvajanje političnih prioritet sodelujočih držav. Poudarjajo pomembnost transparentnosti sistema, zaposlovanja na osnovi profesionalnih znanj in restrukturiranja sekretariata z ozirom na politične in operativne spremembe (Skupina uglednih oseb OVSE 2005: 7-25).

Zraven poročila Skupine uglednih oseb sta bili na temo reforme OVSE pripravljene še dve poročili. Prvo poročilo z naslovom *Upravljanje sprememb v Evropi; Ocenjevanje OVSE in njegova vloga v prihodnje: kompetence, zmožnosti in poslanstvo*, katerega avtor je Wolfgang Zellner, je izdal Center za preučevanje OVSE³³. Drugo poročila pa je nastalo kot združen

³² Vloga predsedujočega, kot jo v svojem poročilu navaja Skupina uglednih oseb, je že zapisana v poglavju 2.1 *Razvoj institucije predsedujočega*, zato je na tem mestu zapisana le vloga generalnega sekretarja OVSE.

³³ *Managing Change in Europe; Evaluating the OSCE and Its Future Role: Competencies, Capabilities, and Missions*; Center for OSCE Research, Institute for Peace Research and Security Policy at the University of Hamburg.

projekt Parlamentarne skupščine OVSE in Švicarskega inštituta za svetovne zadeve in ima naslov *Kolokvij o prihodnosti OVSE*.³⁴

7. septembra 2005 je na Brdu pri Kranju potekala konferenca "Reforma OVSE – 15 let po Pariški listini za novo Evropo: problemi, izzivi in tveganja", ki sta jo skupaj organizirala Fakulteta za družbene vede in Univerzitetni inštitut za mednarodne študije iz Ženeve (Predsedujoči OVSE 6. 9. 2005). V otvoritvenem govoru na Brdu je predsedujoči, dr. Dimitrij Rupel, poudaril, da sta to in prihajajoče srečanje³⁵ priložnost za pregled do sedaj predloženih prej omenjenih poročil in debato o individualnih vrednostih njihovih predlogov. Obe srečanji lahko predstavljata začetek operacionalizacije procesa krepitve učinkovitosti OVSE in nudita razmislek o strateški prihodnosti OVSE.³⁶

12. in 13. septembra 2005 so na Dunaju potekala posvetovanja na visoki ravni o reformi OVSE. Po dvomesečnem preučevanju poročila, ki ga je konec junija 2005 predložila Skupina uglednih oseb, so lahko na srečanju sodelujoče države nanj podale svoje predloge. Cilj posvetovanj je bil priprava zaključkov in poročil, ki so bili nato decembra 2005 predstavljeni na Ministrskem svetu v Ljubljani (Predsedujoči OVSE 13. 9. 2005).

5. in 6. decembra 2005 na Ministrskem svetu v Ljubljani sodelujoče države niso sprejele ministrske deklaracije, so pa sprejele vrsto odločitev. Med njimi je bila tudi Odločitev o krepitvi učinkovitosti OVSE. Odločili so, da bo Stalni svet, na osnovi poročila Skupine uglednih oseb in poročila iz posvetovanja na visoki ravni, še naprej delal na:

- proceduralnih pravilih;
- izboljšanju posvetovalnega procesa, upoštevajoč strukturo komiteja;
- izboljšanju načrtovanja in učinkovitosti konferenc OVSE;
- krepitvi učinkovitosti, efektivnosti in transparentnosti aktivnosti organizacije vključno s proračunskim financiranjem;
- iskanju načinov za povečanje vloge generalnega sekretarja;
- modernizaciji sekretariata;

³⁴ Colloquium on »The Future of the OSCE«, The OSCE Parliamentary Assembly and The Swiss Institute for World Affairs.

³⁵ 9. septembra 2005 je na Dunaju v organizaciji Helsinškega monitorja potekala konferenca »Prihodnost OVSE po 30 letih«.

³⁶ *Govor predsedujočega OVSE*, Dimitrija Rupla, na konferenci, Reforma OVSE –15 let po Pariški listini za novo Evropo: problemi, izzivi in tveganja", Brdo pri Kranju, 7. 9. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-09-07-brdo-pri-kranju-konferenca-reforma-ovse-rupel.htm> (1. december 2006).

- krepitvi učinkovitosti institucij in terenskih misij OVSE;
- pregledu možnosti za pridobitev pravnega statusa za OVSE;
- izboljšanju programskega planiranja z namenom, da bi le-to bolj odražalo prioritete organizacije;
- iskanju načinov za povečanje profesionalizacije osebja OVSE in upravljanju s človeškimi viri z obzirom na spolno in geografsko ravnotežje;
- razmisleku o možnosti tematskih misij v širšem ali subregionalnem okolju OVSE.³⁷

Urad za demokratične institucije in človekove pravice (*ODIHR*) pa so zadolžili, da pred naslednjim Ministrskim svetom poroča o: izvrševanju obstoječih obvez; morebitnih dodatnih obvezah; načinih za krepitev in razširjenje aktivnosti, povezanih z volitvami, in o izboljšanju učinkovitosti pomoči sodelujočim državam.³⁸

Kljub dejstvu, da na Ministrskem svetu v Ljubljani niso sprejeli ministrske deklaracije, so po mnenju Rupla (2005) uspeli načrtovati pot za še učinkovitejšo organizacijo. To je bilo doseženo tudi s konstruktivnim sodelovanjem Rusije. Tako so se uspeli dogovoriti glede smernic za reformo OVSE, s katero naj bi izboljšali organizacijo, da se bo le-ta lažje spopadala z novimi izzivi.

4.5.2 Izvajanje strategije za soočanje z grožnjami varnosti in stabilnosti 21. stoletja

Strategija za soočanje z grožnjami varnosti in stabilnosti 21. stoletja je ena od smernic za izvajane politično-vojaške dimenzije OVSE. Strategija pa se prav tako kot nekateri drugi procesi in aktivnosti organizacije v večji ali manjši meri prepleta z ekonomsko-okoljevarstveno in človekovo dimenzijo (MZZ 2006a: 5).³⁹ Na področju politično-vojaške dimenzije so v času predsedovanja potekale številne aktivnosti, med pomembnejšimi konferencami in forumi so bili:

³⁷ 13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Decision No. 17/05 Strengthening the Effectiveness of the OSCE. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_17_05.pdf (1. december 2006).

³⁸ *ibid.*

³⁹ Zaradi zgoraj omenjanega prepleta med tremi dimenzijami je dejansko izvajane strategije in s tem te prednostne točke predsedovanja še bolj razvidno iz analize preostalih prednostnih točk, ki so povezane s terorizmom, organiziranim kriminalom, diskriminacijo, netoleranco itn., saj se strategija nanaša na reševanje teh problemov.

- prva pregledna konferenca na temo sporazuma Odprto nebo, ki je potekala 14.–15. 2. 2005 na Dunaju;
- udeležba predsedujočega OVSE dr. Rupla na 41. varnostni konferenci, 11.–13. 2. 2005 v Münchnu;
- OVSE konferenca "*New Security Threats and a New Security Paradigm*", ki je potekala 25.–26. 4. 2005 v Seulu v Koreji;
- letna varnostna in obrambna konferenca "New defense agenda", 24. 5. 2005 v Bruslju;
- Varnostni forum Evroatlantskega partnerskega sveta (*EAPC*), ki je potekal 24.–25. 5. 2005 v Areju na Švedskem;
- letna pregledna varnostna konferenca (*ASRC*), ki je potekala 21. in 22. junija 2005 na Dunaju (*ibid.*: 4).

Pomembnejšo vlogo med njimi ima pregledna varnostna konferenca, saj le ta postavlja smernice nadaljnjega delovanja OVSE, hkrati pa deluje kot forum za izmenjavo mnenj o aktualnih zadevah (MZZ 21. 6. 2005).

V okviru izvajanja Strategije za soočanje z grožnjami varnosti in stabilnosti 21. stoletja, je bil izveden tudi pilotni projekt izobraževanja o človekovih pravicah z naslovom »Naše pravice«, ki je bil osnovan na podlagi Konvencije o otrokovih pravicah. S tem projektom so želeli obogatiti znanje in vrednote o človekovih pravicah med mladimi ter jim pomagati razviti veščine za spoštovanje in implementacijo človekovih pravic med njimi. Projekta se je v času slovenskega predsedovanja in v letu 2006 udeležilo več kot 66000 udeležencev iz šestnajstih sodelujočih držav OVSE. Kot so pokazale ocene projekta, je le-ta med otroki vplival na dvig zavedanja o lastnih pravicah, hkrati pa so gradiva, ki so bila izoblikovana v okviru projekta, pedagoškim delavcem v pomoč pri poučevanju otrok o človekovih pravicah (MZZ 2006b: 1).

4.5.3 Preprečevanje in boj zoper terorizem

V času slovenskega predsedovanja je bilo izpeljanih več izvedenskih delavnic na tematiko terorizma: Izvedenska delavnica o krepitvi pravosodnega sodelovanja glede kaznivih dejanj v povezavi s terorizmom (15. 4. 2005), Izvedenska delavnica o samomorilskem terorizmu (20.

5. 2005) in Izvedenska delavnica o preprečevanju financiranja terorizma (oktober 2005) – vse delavnice so potekale na Dunaju (MZZ 2006a: 5).

Na delavnici o krepitvi pravosodnega sodelovanja glede kaznivih dejanj v povezavi s terorizmom so strokovnjaki držav udeleženk uspeli ustvariti podlago za nadaljnje delovanje OVSE na tem področju. Predlagali so, da bi v sodelovanju z UNODC vpeljali v sodelujočih državah standardizirane postopke, s pomočjo katerih bi olajšali zbiranje podatkov in komunikacijo med posameznimi državami ter protiterorističnimi preiskovalci. OVSE naj bi v sodelovanju z relevantnimi mednarodnimi, regionalnimi in subregionalnimi organizacijami zbrala najboljše prakse izročitev in vzajemne pravosodne pomoči ter te posredovala sodelujočim državam (ATU OSCE 2005: 3).

Na Ministrskem svetu v Ljubljani so predstavniki sodelujočih držav sprejeli odločitev o krepitvi pravosodnega sodelovanja na področju boja proti terorizmu, pri čemer so se oprli tudi na poročilo Izvedenske delavnice o krepitvi pravosodnega sodelovanja glede kaznivih dejanj v povezavi s terorizmom. Odločili so, da naj sodelujoče države medsebojno aktivno sodelujejo z namenom, da bi odkrile in kaznovale storilce, organizatorje, podpornike ter financerje terorističnih dejanj. Pozvali so sodelujoče države, naj razmislijo o predlogih, podanih v prej omenjenem poročilu, kot možnih načinov za izboljšanje mednarodnega pravosodnega sodelovanja. Zadolžili so generalnega sekretarja in relevantne institucije OVSE za pomoč državam, ki so zanjo zaprosile, pri izpolnjevanju dolžnosti povezanih z bojem proti terorizmu. Pojasnili so, da bo OVSE še naprej sodeloval z UNODC pri izvajanju aktivnosti na tem področju.⁴⁰

Tematika človekovih pravic in boja proti terorizmu je bila tudi tema drugega dodatnega sestanka človekove dimenzije (pod okriljem OVSE implementacijskega sestanka človekove dimenzije), ki je potekal 14.–15. julija na Dunaju.⁴¹ Na tem sestanku so vlade sodelujočih

⁴⁰ 13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Decision No. 4/05 Enhancing Legal Co-operation in Criminal Matters to Counter Terrorism. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_04_05.pdf (1. december 2006).

⁴¹ Kot pravi vir MZZ (2004a: 17–18) »**Implementacijski sestanek človekove dimenzije** (*Human Dimension Implementation Meeting – HDIM*). Sestanek predstavlja osnovni forum za razpravo o uresničevanju zavez OVSE na področju človekove dimenzije. Zaseda enkrat letno – z izjemo leta, ko poteka vrhunsko zasedanje. Desetdnevni sestanek poteka v Varšavi, kjer je sedež Urada za demokratične institucije in človekove pravice (ODIHR). Sestavljen je iz prvega dela, na katerem se pregleda uresničevanje zavez, ter drugega dela, ki je namenjen razpravi o nadaljnjem razvoju mehanizmov OVSE s področja človekovih pravic. Po zaključku mora predsedujoča država organizirati razpravo v okviru Stalnega sveta na Dunaju, na kateri se obravnavajo sklepi omenjenega sestanka in predstavlja nadaljevanje dela iz Varšave. **Dodatni sestanki človekove dimenzije**

držav, mednarodne in nevladne organizacije podale številna priporočila glede te problematike ter ponovno poudarile svojo odločenost za boj proti terorizmu v skladu s pravnimi normami (OSCE 2006: 15).

4.5.4 Varnost in upravljanje meja

V sklopu te prednostne naloge so bili izvedeni trije seminarji: "*Workshop on Interagency Co-operation and Co-ordination in the field of Integrated Border Management*", ki je potekal v Skopju od 22. do 23. 3. 2005; seminar o čezmejnem kriminalu in ilegalnih migracijah "*Fighting Cross-Border Crime: Illegal Migration*" na Brdu pri Kranju od 13. do 15. 6. 2005 in seminar "*Blue Borders*", ki je potekal v Divuljah pri Splitu oktobra 2005 (MZZ 2006a: 5).

Zraven teh seminarjev je bila mejna problematika tudi tema pregledne varnostne konference (ASRC) junija 2005, kjer je predsedujoči povedal, da OVSE opravlja vse aktivnosti za spodbujanje sodelovanja med mejnimi službami v Jugovzhodni Evropi, na bilateralni in regionalni ravni. Na srečanju je med drugim pozval sodelujoče države, naj dokončajo Koncept varnosti in upravljanja z mejami do Ministrskega sveta v Ljubljani in okrepijo kapacitete OVSE za pomoč državam pri aktivnostih, povezanih z mejno problematiko.⁴²

Koncept varnosti in upravljanja z mejami so države članice na Ministrskem svetu v Ljubljani sprejele kot smernice za medsebojno sodelovanje na tem področju. Ponovno so se obvezale k izpolnjevanju že obstoječih obvez na globalni, OVSE, regionalni, subregionalni in bilateralni ravni. Z medsebojnim sodelovanjem želijo pospešiti implementacijo obvez, povezanih z mejno problematiko in sodelovanje med mejnimi službami, carinskimi uradi, agencijami za izdajajo potnih listov ter viz, agencijami, ki se ukvarjajo z migracijo, in ostalimi kompetentnimi državnimi strukturami. Njihovi cilji so:

- spodbuditi prost in varen pretok ljudi, blaga, storitev in čezmejnih investicij;
- zmanjšati grožnje terorizma;

(*Supplementary Human Dimension Meetings – SHDM*). Predsedujoča država OVSE vsako leto organizira praviloma tri neformalne dodatne sestanke s področja človekove dimenzije, ki potekajo v okviru Stalnega sveta. Njihov namen je pospešitev razprave o osrednjih vsebinskih vprašanjih, ki so bila izpostavljena na predhodnem Implementacijskem sestanku ali Pregledni konferenci, ter tako zagotoviti nadaljevanje aktivnosti. Sestanki praviloma potekajo na Dunaju.«

⁴² Govor predsedujočega OVSE Dimitrija Rupla na 3. letni pregledni varnostni konferenci (ASRC), Dunaj, 21.–22. 6. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-06-21-govor-rupel-predsedujoci-omejevanje-lahkega-oro-zja.pdf> (1. december 2006).

- preprečiti in zatreti transnacionalni organizirani kriminal, ilegalne migracije, korupcijo, tihotapljenje in trgovino z orožjem, drogami in ljudmi;
- spodbujati visoke standarde pri mejnih službah in kompetentnih državnih strukturah;
- spodbujati dostojanstveno obravnavo vseh posameznikov, ki želijo prečkati mejo v skladu z relevantnim državnim pravnim okvirjem, mednarodnim pravom in relevantnimi OVSE obvezami;
- ustvariti ugodne pogoje za socialni in ekonomski razvoj na obmejnih območjih ter blaginjo in kulturni razvoj za ljudi, ki živijo na teh območjih;
- gojiti perspektivo za skupen ekonomski razvoj in pomoč pri ustvarjanju skupnega prostora svobode, varnosti in pravice na območju OVSE;
- zagotoviti varnost mednarodnega prevoza za dobavo blaga.

Sodelujoče države so se dogovorile, da bo njihovo sodelovanje pri zadevah, povezanih z mejno problematiko, temeljilo na medmejnem dialogu, transparentnosti in ustvarjanju zaupanja na bilateralni, regionalni in multilateralni ravni. Pri tem bo OVSE zagotovila trajni politični dialog in izmenjavo informacij, izkušenj ter najboljših praks. Organizirala bo delavnice in konference, povezane s to tematiko, ter skrbela za stike s kompetentnimi mednarodnimi in regionalnimi organizacijami.⁴³

4.5.5 Boj proti nestrpnosti in diskriminaciji

V okviru te prednostne naloge so potekale številne aktivnosti, in sicer:

- udeležba predsedujočega na Konferenci o nasilju nad ženskami 28. 4. 2005 v Parizu;
- konferenca OVSE o antisemitizmu in drugih oblikah nestrpnosti od 8. do 9. 6. 2005 v Cordobi;
- seminar za implementacijo resolucije 1325 VS OZN 21. 6. 2005 na Dunaju;
- seminar »*Improving the Effectiveness of Law Enforcement in Preventing and Combating Hate Crimes*« od 12. do 13. 9. 2005 v Varšavi;

⁴³ 13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Border Security and Management Concept, Framework for Co-operation by the OSCE Participating States. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_23_05.pdf (2. december 2006).

- OVSE implementacijski sestanek človekove dimenzije »Human dimension Implementation Meeting od 19. do 30. 9. 2005 v Varšavi;
- mednarodna konferenca o Romih in Sintih od 21. do 22. 10. 2005 v Varšavi (MZZ 2006a: 6).

Pomembnejšo vlogo je imela konferenca OVSE o antisemitizmu in drugih oblikah nestrpnosti, katere ključno vodilo je bila implementacija do tedaj sprejetih obvez OVSE (Predsedujoči OVSE 7. 6. 2005). Dan pred konferenco je v Sevilli potekal forum nevladnih organizacij, kjer je predsedujoči povedal, da je prav prispevek nevladnih organizacij ključnega pomena pri izvajanju OVSE zavez na področju boja zoper diskriminacijo in pri spodbujanju strpnosti.⁴⁴ Ob sklepu konference so v predsedstvu oblikovali zaključno poročilo, poimenovano »Cordoba Declaration«, v katerem so priporočili, da ODIHR pripravi nov program o strpnosti in nediskriminaciji. S tem programom naj bi pomagali sodelujočim državam na področjih zakonodaje, izvajanja zakonov, zbiranja podatkov in podajanja najboljših praks v zvezi z rasizmom, ksenofobijo in antisemitistično propagando na internetu. Odločili so, da bodo še naprej podpirali sodelovanje med ODIHR in ostalimi institucijami OVSE ter ostalimi organizacijami na tem področju. Podprli so tudi delo treh osebnih predstavnikov predsedujočega pri boju proti diskriminaciji in spodbujanju strpnosti (Predsedujoči OVSE 2005: 1-3).

Osrednji dogodek na področju človekove dimenzije OVSE pa je bil OVSE implementacijski sestanek človekove dimenzije, saj gre za največjo evropsko pregledno konferenco o človekovih pravicah in demokraciji. Eno od posebnih enodnevnih zasedanj na konferenci je bilo namenjeno prav tematiki izvajanja zavez OVSE glede strpnosti in nediskriminacije (Predsedujoči OVSE 16. 9. 2005).

Na Ministrskem svetu v Ljubljani so sodelujoče države odločile, da naj OVSE še naprej spodbuja dviganje zavesti in razvija metode za preprečevanje netolerance in diskriminacije. Tako so zadolžile ODIHR za pomoč sodelujočim državam pri njihovem boju zoper netoleranco in diskriminacijo. Prav tako pa spodbujajo nadaljnje sodelovanje ODIHR z

⁴⁴ Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, na pripravljalnemu forumu nevladnih organizacij na Konferenco OVSE o antisemitizmu in drugih oblikah nestrpnosti, Sevilla, 7. 6. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-06-07-cordoba-konferenca-antisemitizem-rupel.htm> (2. december 2006).

ostalimi institucijami OVSE, mednarodnimi organizacijami in civilno družbo, vključno z nevladnimi organizacijami na tem področju.⁴⁵

4.5.6 Volitve

S tematiko volitev je bil povezan prvi dodatni sestanek človekove dimenzije z naslovom »Challenges of Election Technologies and Procedures«, ki je potekal od 21. do 22. 4. 2005 na Dunaju. V sklopu sestanka so bile obravnavane tri osrednje teme: nove tehnologije, povezane z volitvami; obveze OVSE glede volitev in opazovanje volitev (OSCE 2006: 15). Sodelujoče države, mednarodne organizacije in nevladne organizacije so ob koncu sestanka pripravile sklop priporočil. Ugotovile so, da je implementacija zavez OVSE povezanih z demokratičnimi volitvami primarno odgovornost sodelujočih držav. Te morajo pri predstavitvi in vpeljevanju novih elektronskih tehnologij, povezanih z volitvami, poskrbeti za zaupanje javnosti. Sodelujočim državam priporočajo, da natančno preučijo prednosti in slabosti elektronskega glasovanja ter možnost izključenosti določene skupine volivcev zaradi takšnega načina glasovanja. Z namenom, da bi se povečalo zaupanje volivcev, želijo, da bi sodelujoče države omogočile opazovanje volitev in okrepile izobraževanje opazovalcev volitev. OVSE naj bi razmislila o postavitvi novih standardov za zagotavljanje varnost in verifikacije elektronskega načina glasovanja. ODIHR pa naj bi razmislila o potrebah za sestanke strokovnjakov na tem področju, z namenom razvoja metod opazovanja novih tehnologij. Priporočila so izdali tudi mednarodnim in nevladnim organizacijam, slednjim priporočajo medsebojno izmenjavo najboljših praks ter sodelovanje na področju opazovanja volitev. Med drugim pa tudi opozarjajo, da naj bi sredstva OVSE in EU zgolj dopolnjevala sredstva držav na področju volitev (OSCE/ODIHR 2005a: 3, 4).

Aprila 2005 je slovensko predsedstvo izdalo *non-paper* o volitvah s tremi ključnimi temami, ki so bile obravnavane že na prvem dodatnem sestanku človekove dimenzije. V okviru le-tega so predlagali tudi izvedbo treh ekspertnih sestankov. Prvi je potekal od 6. do 7. 9. 2005 v Varšavi in se je ukvarjal z možnimi dodatnimi obvezami OVSE glede volitev. Strokovnjaki,

⁴⁵ 13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Decision No. 10/05 Tolerance and Non-Discrimination: Promoting Mutual Respect and Understanding. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_10_05.pdf (2. december 2006).

udeleženci sestanka, so za doseganje tega predlagali izpopolnitev »Copenhagen Plus«⁴⁶ obvez. Ta tematika je bila prav tako obravnavana na OVSE implementacijskem sestanku človekove dimenzije v Varšavi. Drugi ekspertni sestanek, povezan s tematiko opazovanja volitev pa je potekal od 22. do 23. 11. 2005 v Moskvi. Na osnovi zaključkov teh sestankov je predsedstvo pripravilo osnutek za Ministrski svet o povečanju demokratičnosti volitev skozi dodatne obveze (Copenhagen Plus dokument) (OSCE 2006: 17).

Na Ministrskem svetu v Ljubljani v zvezi s problematiko volitev sodelujoče države niso sprejele posebne odločitve, so pa to problematiko zajele v odločitvah o krepitvi učinkovitosti OVSE. Tako so zadolžile ODIHR, da do naslednjega Ministrskega sveta pripravi poročilo o načinih za krepitev in razširjenje aktivnosti, povezanih z volitvami.⁴⁷

4.5.7 Izvajanje strategije OVSE za ekonomsko in okoljevarstveno razsežnost

Prvi cilj slovenskega predsedovanja pri tej prednostni točki je bila popolna implementacija strategije OVSE za ekonomsko in okoljevarstveno razsežnost. Slovensko predsedstvo je tako januarja 2005 imenovalo neformalno skupino »prijateljev« predsedujočega, ki je pripravila poročilo ekonomskega in okoljevarstvenega podkomiteja Stalnega sveta o nadaljnjem izboljšanju učinkovitosti in uspešnosti Ekonomskega foruma. Poročilo je predsedujoči podkomiteja 16. junija 2005 predstavil tudi Stalnemu svetu (OSCE 2005a: 87).

V okviru te prednostne naloge je bila izvedena tudi konferenca o okolju, ki je potekala od 12. do 13. maja 2005 v Tromsu na Norveškem. Konferenco je organizirala Parlamentarna skupščina z namenom, da bi izpostavila povezave med okoljevarstvenimi grožnjami in varnostnimi izzivi na področju Arktike. Ob zaključku konference udeleženci niso podali skupnih priporočil za nadaljnje delovanje na tem področju, saj je bila konferenca namenjena predvsem izmenjavi mnenj med člani parlamentarne skupščine OVSE in strokovnjaki (OSCE PA 2005: 1).

⁴⁶ Gre za dodatne obveze, ki izhajajo iz KVSE/OVSE Copenhagenskega dokumenta, sprejetega 29. junija 1990 v Kopenhagenu. Te dodatne obveze naj bi se osredinile na tri načela: transparentnost, odgovornost in zaupanje javnosti, ki so v dokumentu izražena zgolj implicitno, ne pa eksplicitno (OSCE/ODIHR 2006: 85).

⁴⁷ *13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Decision No. 17/05 Strengthening the Effectiveness of the OSCE. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_17_05.pdf (1. december 2006).

Pomembnejšo vlogo v okviru te točke pa je imel 13. Ekonomski forum, ki je potekal od 23. do 27. maja 2005 v Pragi. Pred samim forumom so bili izvedeni trije pripravljalni seminarji, prvi že v letu 2004. 13. Ekonomski forum se je osredinil na tematike demografskih trendov, migracije in integracije pripadnikov narodnih manjšin z namenom zagotavljanja varnosti in trajnostnega razvoja v OVSE regiji (OSCE 2005a: 87).⁴⁸

4.5.8 Migracije in integracije

Migracije in integracije so bile ena osrednjih tem slovenskega predsedovanja. S to tematiko so se ukvarjali na treh pripravljalnih seminarjih na 13. Ekonomski forum OVSE:

- pripravljalni seminar z naslovom »Demografska pričakovanja v prostoru OVSE: ekonomske in varnostne implikacije« je potekal 8. in 9. novembra 2004 v Trstu v Italiji;
- pripravljalni seminar z naslovom »Migracije iz ekonomske, okoljevarstvene in varnostne perspektive« je potekal 24. in 25. januarja 2005 v Almaty v Kazahstanu;
- pripravljalni seminar z naslovom »Integracija pripadnikov narodnih manjšin – ekonomski in drugi vidiki« je potekal 10. in 11. marca 2005 v Kijevu v Ukrajini (MZZ 2006a: 5).

Zgoraj omenjane teme so bile tudi osrednje vodilo 13. Ekonomskega foruma. Predsedstvo pa je posebno pozornost namenilo dogodkom, ki so sledili forumu. Tako so skupaj z OCEEA, IOM in ICMPD pripravili »*food-for-thought paper*« o medsebojnem sodelovanju za doseganje boljše migracijske politike. V sodelovanju z Visokim komisarjem za narodne manjšine pa so osnovali Izjavo o načelih integracije z ozirom na različnost (OSCE 2005a: 88). Slovensko predsedstvo je k problematiki migracije in integracije pristopilo tudi s strani človekove dimenzije. Tako so v sodelovanju z ODIHR pripravili seminar o migraciji in integraciji, ki je potekal od 11. do 13. maja 2005 v Varšavi. Namen seminarja je bil preučitev načinov za zagotovitev zaščite človekovih pravic emigrantov in učinkovito integracijo legalnih emigrantov. Vodilna ideja seminarja je bila poiskati praktične rešitve za emigrante, ki se že nahajajo na teritoriju države sprejemnice. Na seminarju so oblikovali priporočila za sodelujoče države OVSE kot tudi za OVSE samo, hkrati pa so v sklopu seminarja izvedli

⁴⁸ Tematika 13. Ekonomskega foruma je podrobneje predstavljena pri prednostni nalogi, ki govori o migracijah in integracijah, saj je tematika foruma neposredno vezana na to prednostno nalogo.

zadnje priprave na 13. Ekonomski forum (OSCE/ODIHR 2005b: 3). Sodelujočim državam so tako predlagali da:

- Vzpostavijo formalne in neformalne mehanizme za sodelovanje med državami izvora in končnega cilja, tako na bilateralni kot tudi regionalni ravni. Države izvora naj poskrbijo za zaščito pravic svojih državljanov v tujini. Države naj tudi medsebojno izmenjujejo informacije o najboljših praksah pri pravnih vidikih integracije.
- Države sprejemnice naj bi migrantom omogočile sodelovanje v javnem življenju in jim nudile enake možnosti kot svojim državljanom.
- Posebno pozornost namenijo zaščiti žensk, migrantk in njihovi vključitvi v integracijski proces.
- Poskrbijo za dostopnost informacij, namenjenih migrantom, o njihovih pravicah in dolžnostih v njihovem jeziku. (OSCE/ODIHR 2005b: 6, 7).

Prav tako so izdali priporočila za institucije in terenske misije OVSE. OVSE naj bi tako skrbel za vzpostavljanje dialoga in sodelovanje med državami izvora in končnega cilja pri iskanju skupnih rešitev na področju migracije in integracije. ODIHR pa naj bi skrbel za krepitev že obstoječih iniciativ na tem področju (OSCE/ODIHR 2005b: 7).

Migracija in integracija sta bili tudi osrednji temi Mediteranskega seminarja OVSE 2005, ki je potekal 8. in 9. septembra 2005 v Rabatu v Maroku. Ob zaključku seminarja je Belgija, ki je bila tudi predsedujoča Mediteranskim partnerjem, pripravila povzetek predlogov seminarja. Države, udeleženske seminarja so predlagale, da bi OVSE nudila večjo podporo državam pri izmenjavi dobrih praks na področju migracije in integracije med njimi ter pomagala pri izobraževanju na tem področju in izmenjavah strokovnjakov (OSCE 2005b: 23-26).

Na Ministrskem svetu v Ljubljani so sodelujoče države tudi na osnovi iniciativ seminarja o migraciji in integraciji ter 13. Ekonomskega foruma sprejele odločitev o migraciji, v kateri so zapisale smernice za nadaljnje delovanje OVSE na tem področju. Tako menijo, da naj bi OVSE:

- sodelovala v sinergiji z mednarodnimi telesi, ki se osredinjajo na problematiko migracije;

- pospeševala dialog in sodelovanje med sodelujočimi državami, vključno z državami izvora, tranzita in končnega cilja emigrantov na območju OVSE, ter s partnerji za sodelovanje OVSE in mediteranskimi partnerji za sodelovanje;
- pomagala sodelujočim državam, ki za pomoč zaprosijo, pri razvoju učinkovitih migracijskih politik in pri implementaciji relevantnih dokumentov OVSE;
- pozvala sodelujoče države, naj razmislijo o sodelovanju pri relevantnih mednarodnih instrumentih.⁴⁹

Te odločitve, sprejete v Ljubljani, so omogočile izvedbo številnih aktivnosti na področju migracije. »*Food-for-thought paper*« je začrtal smernice delovanje na tem področju v letu 2006. Predsedstvo je prav tako podprlo organizacijo delavnic o migraciji v osrednji Aziji v letu 2006 in pripravo OSCE-IOM priročnika o uvedbi učinkovite migracijske politike tuje delovne sile v državah izvora in končnega cilja (OSCE 2005a: 88) .

4.5.9 Preprečevanje trgovine z ljudmi

V času predsedovanja OVSE je Slovenija v sodelovanju s Posebno predstavnico OVSE za boj proti trgovini z ljudmi povezala mednarodne, medvladne in nevladne organizacije, ki so na tem področju že medsebojno sodelovale, v zvezo za preprečevanje trgovine z ljudmi. Zveza je bila ustanovljena z namenom, da bi skupaj razvijali pomembne in učinkovite strategije in usklajeno delovali na področju trgovine z ljudmi. V letu 2005 so na Dunaju tako organizirali tri pomembna srečanja (*ibid.*: 89, 90):

- Ekspertni sestanek o pomoči in zaščiti žrtev trgovine z ljudmi, ki je potekal 28. februarja 2005. Posebno pozornost so na sestanku namenili pomoči in zaščiti, ki naj bi jo nudili otrokom, žrtvam trgovine z belim blagom (OSCE 2005c: 2).
- Letna konferenca OVSE o preprečevanju trgovine z ljudmi s poudarkom na otrocih, žrtvah trgovine z belim blagom, ki je potekala 18. marca 2005 (OSCE 2005a: 90).
- OVSE konferenca na visoki ravni, katere osrednja tema je bilo prisilno delo, je potekala od 17. do 18. novembra 2005 (*ibid.*).

⁴⁹ *13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Decision No. 2/05 Migration. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_02_05.pdf (1. december 2006).

V okviru te prednostne naloge je bil izpolnjen tudi zastavljen cilj o izdelavi dopolnila Akcijskega načrta za boj proti trgovini z ljudmi, ki ureja vprašanje otrok, žrtev trgovine z belim blagom. Dopolnilo načrta, ki ga je pripravila Neformalna delovna skupina za enakost spolov in preprečevanje trgovine z ljudmi, je sprejel Stalni svet OVSE 7. julija 2005 (*ibid.*: 89).

To dopolnilo načrta so sodelujoče države na Ministrskem svetu v Ljubljani prenesle k Akcijskemu načrtu za boj proti trgovini z ljudmi in tako poskrbele za zaščito otrok, žrtev trgovine z belim blagom. Sodelujoče države so odločile, da bodo še naprej pozorne na vse večjo grožnjo trgovanja z ljudmi in da si bodo prizadevale za večdimenzionalen pristop, osredinjen na žrtve pri zadevah, povezanih z bojem proti trgovini z ljudmi. Zraven tega so zadolžile OVSE mehanizem za boj proti trgovini z ljudmi, da Stalnemu svetu letno poroča o napredku na tem področju.⁵⁰

4.5.10 Dokument o presežkih konvencionalnega streliva ter Dokument o osebnem in lahkem orožju

Reševanje problematike presežka konvencionalnega streliva, osebnega in lahkega orožja je predsedujoči posebej izpostavil na pregledni varnostni konferenci (*ASRC*) na Dunaju. Povedal je, da je eden od izzivov OVSE onemogočanje dostopa do orožja in streliva oziroma njihovo uničenje ter podpora državam, ki so zaprosile za pomoč pri uničevanju orožja in streliva. Dejal je še, da je postopek uničevanja sicer zelo zahteven, vendar OVSE pomaga po svojih najboljših zmožnostih in se, kjer je to mogoče, povezuje tudi z ostalimi mednarodnimi partnerji, kot sta EU in NATO.⁵¹

V času slovenskega predsedovanja so bili doseženi veliki premiki na področju implementacije Dokumenta o presežkih konvencionalnega streliva ter Dokumenta o osebnem in lahkem orožju. V Tadžikistanu so tako začeli z izvajanjem projekta za implementacijo obeh

⁵⁰ *13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Decision No. 13/05 Combating Trafficking in Human Beings. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_13_05.pdf (12. december 2006).

⁵¹ *Govor predsedujočega OVSE Dimitrija Rupla* na 3. letni pregledni varnostni konferenci (*ASRC*), Dunaj, 21.–22. 6. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-06-21-govor-rupel-predsedujoci-omejevanje-lahkega-orozja.pdf> (1. december 2006).

dokumentov, v Armeniji pa z izvajanjem projekta za odstranjevanje ostankov raketnega goriva (*ibid.*: 86).

Na Ministrskem svetu decembra 2005 je bila sprejeta odločitev o nadaljnjih naporih pri izvedbi dokumentov OVSE o osebnem in lahkem orožju ter presežkih konvencionalnega streliva, kjer so sodelujoče države pozdravile napredek, ki je bil dosežen v okviru OVSE pri prizadevanjih za implementacijo teh dokumentov. Hkrati pa so pozvale Forum za varnostno sodelovanje OVSE, naj nadaljuje s svojim delom na tem področju.⁵²

4.5.11 Regionalna vprašanja

4.5.11.1 Vzhodna Evropa

Slovenija se je v času svojega predsedovanja zavzemala za iskanje politične rešitve pridnjestrškega vprašanja v Moldaviji.⁵³ Želeli so, da bi uspeli zagotoviti poseben status pridnjestrski regiji in da bi pri tem upoštevali moldavsko neodvisnost, suverenost in ozemeljsko celovitost (Predsedujoči OVSE 14. 3. 2005). V okviru reševanja tega vprašanja je Slovenija izvedla več aktivnosti:

- Obisk predsedujočega v Moldaviji, ki je potekal 13. in 14. marca 2005 (Predsedujoči OVSE 11. 3. 2005).
- Sestanek mediatorjev za Pridnjestrijo, ki je potekal 7. aprila 2005 v Ljubljani (MZZ 2006a: 7).
- Srečanje predsedujočega z Adriaanom Jakobovitsom, odposlancem EU za Moldavijo in Pridnjestrijo, ki je potekalo 23. maja 2005 ob udeležbi predsedujočega na GAERC (*ibid.*).
- Obisk veleposlanika Williama Hilla, vodje Misije OVSE v Moldaviji, ki je potekal 9. septembra 2005 v Ljubljani (*ibid.*)

⁵² 13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Decision No. 8/05 Further Efforts to Implement the OSCE Documents on Small Arms and Light Weapons and Stockpiles of Conventional Ammunition. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_08_05.pdf (1. december 2006).

⁵³ Zgodovina pridnjestrškega vprašanja sega v leto 1992, ko se je spomladi tega leta začel konflikt med separatistično pridnjestrsko regijo in osrednjo moldavsko vlado, ker le-ta ni priznala samostojnosti pridnjestrške regije, ki je ustanovila samostojno Pridnestrsko republiko (OSCE CPC 1994: 1, 2). Poleti istega leta sta strani sklenili premirje in se zavezali k mirni rešitvi konflikta. OVSE je svojo misijo v Moldaviji, katere namen je pomagati najti trajno politično rešitve tega konflikta, ustanovila leta 1993. Od leta 1999 si misija prizadeva tudi za odstranitev ruskega orožja iz te regije (OSCE Mission to Moldova 2007).

- Obisk predsedujočega v Moldaviji, ki je potekal 18. oktobra 2005 (Predsedujoči OVSE 18. 10. 2005).
- Obisk pogajalcev za reševanje pridnjestrskega vprašanja, ki je potekal 21. oktobra 2005 v Ljubljani (MZZ 2006a: 8).

V letu 2005 je prišlo tudi do napredka pri pogajanjih med obema stranema, saj so se pogajanja začela izvajati v formatu »5 + 2« (*ibid.*), kar pomeni, da sta na pogajanjih kot opazovalki poleg Moldavije, Pridnestrške republike, Rusije, Ukrajine in OVSE sodelovali tudi EU in ZDA (E-Delo 18. 10. 2005). Ta premik v pogajanjih je pozdravil tudi predstavnik Moldavije, ki pa je na Ministrskem svetu v Ljubljani kljub temu izrazil zaskrbljenost nad napetim stanjem v pridnjestrski regiji in opozoril na problem ruskih vojaških čet in ruskega orožja.⁵⁴ Kot pravi Bergant (Priloga A), se je Slovenija v času predsedovanja ukvarjala tudi s slednjim problemom in skorajda bi jim uspelo iz Pridnestrije odpeljati eno vlakovno kompozicijo ruskega orožja. Nesoglasje med sodelujočimi državami glede umika ruskih čet iz Moldavije je bil eden od razlogov, da na Ministrskem svetu v Ljubljani ni bila sprejeta ministrska deklaracija (E-Delo 6. 12. 2005).

Predsedujoči je skrbel tudi za ohranjanje odnosov med OVSE in Ukrajino, ki jo je v času predsedovanja obiskal trikrat, in sicer 4. in 5. januarja, 31. januarja, ko se je udeležil svečane zaprisege ukrajinskega predsednika Viktorja Juščenka, in 19. oktobra (MZZ 2006a: 7, 8). OVSE se je v Ukrajini ukvarjala predvsem s pospeševanjem procesa demokratizacije. Ukrajinski predsednik se je aktivno vključil tudi v reševanje pridnjestrskega konflikta s planom »K sporazumu – z demokratizacijo«, na osnovi katerega je bila ustanovljena EU misija za opazovanje moldavsko-ukrajinske meje (OSCE 2005a: 93).

4.5.11.2 Kavkaz

Kavkaz je ena od regij, ki ji OVSE posveča največ pozornosti. Zavzema se za rešitev konfliktov v Gruziji, Armeniji in Azerbajdžanu. V času slovenskega predsedovanja so bile tako izvedene številne aktivnosti z namenom reševanja problematike v Gruziji⁵⁵, in sicer:

⁵⁴ Govor namestnika ministra za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Moldavije, Andreia Stratana, na 13. Ministrskem svetu OVSE, Ljubljana, 5. 12. 2005,. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2005/12/17261_en.pdf (15. januar 2007).

⁵⁵ V Gruziji sta problematični dve konflikti območji. Južna Osetija si že od leta 1982 prizadeva za priključitev k ruski republiki Severni Osetiji, čemur pa je gruzijska vlada nasprotovala. Gruzija je postala neodvisna država

- imenovanje Mircea Geoana za osebnega predstavnika predsedujočega za Gruzijo (Predsedujoči OVSE 1. 4. 2005);
- nastop predsedujočega OVSE na 3. zasedanju Parlamentarne pobude za Južni Kavkaz, ki je potekala od 18. do 20. januarja 2005 v Ljubljani (MZZ 2006a: 7);
- srečanje predstavnikov Gruzije, Južne Osetije in Severne Osetije glede rešitve gruzijsko-osetijskega konflikta, ki je potekalo na Brdu pri Kranju od 15. do 18. marca 2005 – namen srečanja je bila izmenjava mnenj med sprtimi stranmi glede možnih rešitev konflikta (OSCE 2005a: 94);
- obisk predsedujočega v Armeniji, Azerbajdžanu in Gruziji, ki je potekal od 30. marca do 2. aprila 2005 (MZZ 2006a: 7);
- začetek izvajanja programa pomoči OVSE pri usposabljanju gruzinskih mejnih varnostnih organov, ki se je pričel junija 2005 (OSCE 2005a: 94);
- srečanje »*Joint Control Commission*« – Mešane kontrolne komisije za reševanje vprašanja Južne Osetije, ki je potekalo od 15. do 17. novembra 2005 na Brdu pri Kranju (MZZ 2006a: 7) – sestanka so se udeležili predstavniki Gruzije, Ruske federacije, Južne Osetije in Severne Osetije, ki pa žal niso prišli do rešitve prej omenjenega vprašanja (OSCE 2005a: 94);
- v času predsedovanja je Slovenija nadaljevala tudi s podporo procesa za ustanovitev skupnega ZN-OVSE biroja za človekove pravice v Abhaziji (*ibid.*).

Predsedujoči je ob izteku predsedovanja povedal, da se reševanje problematike v Gruziji premika v pozitivno smer. Pozdravil je tudi skupno izjavo, ki sta jo dali Gruzija in Ruska federacija glede sporazuma o zaprtju ruskih vojaških baz v Gruziji.⁵⁶ Na Ministrskem svetu v Ljubljani so sodelujoče podale tudi izjavo o Gruziji v kateri so izrazile podporo vsem prizadevanjem za mirno rešitev problematike v Gruziji.⁵⁷

leta 1991 in takrat so se pričeli spopadi med gruzijsko vojsko in južnoosetijskimi silami. Strani sta leta 1992 sklenili mirovni sporazum, leta 1996 sta se sporazumeli tudi o mirni rešitvi spora, do katere pa še ni prišlo. Drugi konflikt pa poteka med Gruzijo in Abhazijo, saj si slednja prizadeva za neodvisnost od Gruzije, ki ji je pa le-ta ne prizna (Štekar 2004). OVSE je s svojo misijo v Gruziji prisotna od leta 1992 in si prizadeva za mirno rešitev obeh sporov (OSCE Mission to Georgia 2007).

⁵⁶ *Govor predsedujočega OVSE*, Dimitrija Rupla, na 13. Ministrskem svetu OVSE, Ljubljana, 5. 12. 2005., Dostopno na <http://www.ovse.si/izjave-govori-2005-12-05-otvoritveni-govor-rupel.html> (12. december 2006).

⁵⁷ *13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Statement on Georgia. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_21_05.pdf (1. december 2006).

Slovenija se je v času predsedovanja ukvarjala tudi z vprašanjem Gorskega Karabaha.⁵⁸ Predsedujoči se je dvakrat srečal s sopredsedujočimi »Minsk skupini«, in sicer 18. marca in 29. avgusta 2005 v Ljubljani ter je tudi sam Armenijo in Azerbajdžan obiskal dvakrat (MZZ 2006a: 7). Kot so sodelujoče države na Ministrskem svetu v Ljubljani zapisale v izjavi o Gorskem Karabahu, vidijo velik napredek pri reševanju tega vprašanja, ki je bil dosežen v letu 2005 v t. i. »Praškem procesu« in posebej v obeh srečanjih zunanjih ministrov Armenije in Azerbajdžana. V izjavi so izpostavili, da so pogajanja napredovala v tolikšni meri, da bi lahko kmalu prišlo do razrešitve tega vprašanja.⁵⁹

S tem, da je bilo v letu 2005 na področju reševanja konfliktov v Kavkazu doseženo veliko, se strinja tudi Bergant (Priloga A), ki pravi: » /.../ v Kavkazu smo pripravili zelo dobre osnove za razvoj situacije v pozitivno smer. Reševanje vprašanja Gorskega Karabaha smo praktično pripeljali zelo blizu rešitve. Belgijci so s tem nadaljevali in pričakujem, da se bo to vprašanje v naslednjih letih, če se kakšna stvar ne zaplete, rešilo v pozitivno smer.«

4.5.11.3 Jugovzhodna Evropa

Problematika Jugovzhodne Evrope je bila visoko na listi prednostnih nalog Slovenije, ki se je osredinila predvsem na izgradnjo demokratičnih institucij in služb v tej regiji (OSCE 2005a: 91). V času predsedovanja je tako predsedujoči opravil številne obiske na Balkanu: Kosovo, Priština (11. 1. 2005, 25. 3. 2005, 14. 10. 2005); Srbija in Črna gora - Beograd (7. 2. 2005, 4. 4. 2005, 14. 10. 2005), Podgorica (5. 4. 2005); Albanija, Tirana (11. 4. 2005); Bosna in

⁵⁸ Ko je Gorski Karabah leta 1991 razglasil svojo neodvisnost, se je med Azerbajdžanom in Armenijo začela vojna za to območje. Strani so sklenile premirje leta 1994, vendar do dokončne rešitve glede statusa Gorskega Karabaha še ni prišlo (Štekar 2004). OVSE je s svojo misijo v Bakuju, Azerbajdžanu pričela leta 2000 (OSCE Office in Baku 2007), istega leta je s svojim delom pričela misija v Yerevanu, Armeniji. Zraven obeh misij pa na tem področju deluje še t. i. »Minsk skupina«, ki se ukvarja izključno mirno rešitvijo konflikta v Gorskem Karabahu (OSCE Office in Yerevan 2007).

Predsedujoči OVSE (29. 8. 2005) je o tem zapisal: »"Minsk konferenca", ki je bila sklicana na podlagi odločitve držav takratne KVSE, sprejete 24. 3. 1992 v Helsinkih, je ustanovila forum za pogajanja o mirni rešitvi krize v Gorskem Karabahu na podlagi načel OVSE. V nadaljevanju je bila na Vrhu OVSE v Budimpešti decembra 1994 sprejeta odločitev o ustanovitvi t. i. sopredsedujočih skupine Minsk (ZDA, RF, Francija), katerih mandat zavzema pripravo okvira za rešitev konflikta na podlagi konzultacij in pogajanj; dosego zaključkov strani v sporu o končanju spopadov, kar bi omogočilo sklic Minsk konference ter promocijo miru in mirovnega procesa z napotitvijo OVSE multinacionalnih mirovnih sil na omenjeno območje. Z namenom iskanja rešitev za vprašanje Gorskega Karabaha je tudi predsedujoči OVSE 10. 8. 1995 imenoval osebnega predstavnika predsedujočega OVSE za konflikt, s katerim se ukvarja "Minsk konferenca".«

⁵⁹ *13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements*, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005, Statement on the Conflict Dealth with by the OSCE Minsk Group. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_22_05.pdf (1. december 2006).

Hercegovina, Sarajevo (27. 9. 2005); Makedonija, Skopje (5. 10. 2005). Zraven tega se je predsedstvo udeležilo še drugih pomembnejših dogodkov, in sicer:

- posveta regionalnih vodij misij OVSE v Jugovzhodni Evropi, ki je potekal 14. in 15. aprila 2005 v Sarajevu;
- komemoracije ob 10. obletnici zločinov v Srebrenici, ki je potekala 10. in 11. julija 2005;
- mednarodne konference »10 let po Daytonu«, ki je potekala 29. novembra 2005 v Sarajevu (MZZ 2006a: 7, 8).

Predsedstvo je junija 2005 na Brionih organiziralo ministrsko srečanje, na katerem so se ukvarjali s problematiko sojenja vojnim zločincem. Sestanka so se udeležili predstavniki Bosne in Hercegovine, Hrvaške, takratne Srbije in Črne gore in Makedonije. Nadaljnji ekspertni sestanek je potekal oktobra 2005 v Mostarju. Namen teh srečanj je predvsem okrepiti medsebojno pravno pomoč med državami pri reševanju prej omenjene problematike (Rupel 2005: 1, 2).

Predsedujoči se je med predsedovanjem ukvarjal tudi s problematiko Kosova in med svojimi obiski v regiji poudarjal, da je dialog in kompromis med obema stranema ključ do rešitve tega problema (OSCE 2005a: 92). Prav tako je na pričetku Ministrskega sveta v Ljubljani pozval sodelujoče države, naj sprejmejo skupno stališče glede Kosova in vloge OVSE, vendar izjava ni bila sprejeta.⁶⁰ Sloveniji v času svojega predsedovanja ni uspelo doseči zastavljenega cilja, da bi se vloga OVSE na Kosovu povečala (Gaube 2005: 2).

OVSE je julija 2005 sodelovala tudi pri opazovanju parlamentarnih volitev v Albaniji, kjer je oblastem nudila predvsem tehnično podporo pri izvedbi le-teh (*ibid.*), hkrati pa je tam s pomočjo svoje terenske misije pomagala pri izvedbi volilne zakonodaje na podlagi priporočil ODIHR (Predsedujoči OVSE 14. 7. 2005).

4.5.11.4 Srednja Azija

Predsedstvo je veliko časa namenilo tudi reševanju problematike v Srednji Aziji. Pomembnejše aktivnosti, ki so bile na tem področju izvedene, so:

⁶⁰ Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, na 13. Ministrskem svetu OVSE, Ljubljana, 5. 12. 2005. Dostopno na <http://www.ovse.si/izjave-govori-2005-12-05-otvoritveni-govor-rupel.html> (12. december 2006).

- obisk predsedujočega v Kazahstanu in Uzbekistanu, ki je potekal 15. in 16. februarja 2005 (MZZ 2006a: 7);
- imenovanje Alojza Peterleta za Osebnega predstavnika predsedujočega OVSE za Srednjo Azijo, 22. februarja 2005 (Predsedujoči OVSE 22. 2. 2005);
- udeležba predsedstva na sestanku HCNM o Turkmenistanu, ki je potekal 7. marca 2005 v Haagu (MZZ 2006a: 7);
- obisk predsedujočega v Kirgiziji, ki je potekal 31. marca 2005 (*ibid.*);
- obisk predsedujočega v Kirgiziji, Tadžikistanu in Turkmenistanu, ki je potekal od 17. do 20. aprila 2005 (*ibid.*);
- nastop predsedujočega pred Stalnim svetom OVSE na temo Kirgizije, ki je potekal 30. maja na Duinaju in vzporedno srečanje s predsednikom Kirgizije (*ibid.*).

Marca 2005 je v Kirgiziji po parlamentarnih volitvah prišlo do demonstracij, ki so jih iniciatirali kandidati, ki so oblasti obtožili nepravilnih volitev. OVSE se je na konflikte takoj odzvala in Osebni predstavnik predsedujočega OVSE za Srednjo Azijo je posredoval v pogovorih med opozicijo in vlado (Peterle 2005: 11). Napete razmere so pripeljale do odstopa predsednika Askarja Akaeva, OVSE je po tem državi pomagala v prehodnem obdobju do novih predsedniških volitev, ki so bile julija 2005. OVSE je v Kirgizijo poslala tudi misijo za opazovanje volitev in je tudi po volitvah vladi pomagala pri uresničevanju novega programa reform.⁶¹

Maja 2005 pa je izbruhnil konflikt med uporniki in uzbekistansko vojsko v Andižanu v Uzbekistanu (E-Delo 14. 5. 2005). OVSE je takoj ukrepala in z uzbekistanskimi oblastmi uspela vzpostaviti kontakt. Na pobudo predsedujočega je Uzbekistan obiskal tudi generalni sekretar OVSE, ki se je uspel dogovoriti, da je OVSE v Uzbekistan poslala mednarodne izvedence za opazovanje sojenj v Andižanu. Kljub temu uzbekistanske oblasti niso dovolile njihove prisotnosti pri drugem krogu sojenj, ki so potekala novembra 2005. Posledica dogodkov v Andižanu je bil tudi val beguncev iz tega področja, ki so se zatekli v Kirgizijo. Predsedstvo se je tako ves čas zavzemalo za njihovo varnost in dobrobit, ki naj bi jim ju zagotavljale kirgiške oblasti ob pomoči Visokega Komisarja ZN za begunce. (OSCE 2005a: 96). Ob koncu predsedovanja Slovenije OVSE so bile razmere v Uzbekistanu še vedno dokaj

⁶¹ *ibid.*

napete, zato je tudi predsedujoči pozval uzbekistanske oblasti k sodelovanju pri reševanju odprtih problemov.⁶²

Kljub temu, da je po slovenskem predsedovanju ostalo še marsikatero odprto vprašanje in konflikta situacija, je po mnenju Berganta (Priloga A) Slovenija prav na regionalnem področju uspela doseči zelo veliko oz. več kot so si pred samim začetkom predsedovanja zadali.

4.5.12 30. obletnica podpisa Helsinške sklepne listine, 60. obletnica II. svetovne vojne, 15. obletnica Pariške listine za novo Evropo

V okviru te prednostne naloge se je predsedujoči udeležil raznih komemorativnih dogodkov. Sodeloval je na okrogli mizi z naslovom »*Trideset let Helsinškega procesa: Prispevek OVSE v spreminjajočem se svetu*«, ki je potekala 20. julija 2005 na Dunaju (Predsedujoči OVSE 19. 7. 2005). Udeležil se je še: slovesnosti ob 30. obletnici podpisa Helsinške sklepne listine, ki je bila 1. avgusta 2005 v Helsinkih in zasedanja letne Parlamentarne skupščine OVSE, ki je potekala 30. julija in 1. junija 2005 v Washingtonu (OSCE 2005a: 85). Ob proslavitvi 60. obletnice II. svetovne vojne je predsedujoči podal izjavo, v kateri je poudaril pomembnost izgradnje varnosti v Evropi in pomen OVSE pri tem (Predsedujoči OVSE 9. 5. 2005). Ob 15. obletnici Pariške listine za novo Evropo ni bilo organizirane posebne slovesnosti, prav tako predsedujoči ni podal posebne izjave ob tem dogodku, ga je pa večkrat omenjal v svojih govorih ob različnih priložnostih.

Leto slovenskega predsedovanja, ki je potekalo v znamenju teh obletnic, je v političnem smislu pripomoglo k ponovnemu dvigu pomena dela OVSE. Sodelujočim državam je pogled na pretekle dosežke pomagal, da so se osredinile na prihajajoče izzive, kar potrjuje tudi sprejem Odločitve o krepitvi učinkovitosti OVSE na Ministrskem svetu v Ljubljani (*ibid.*).

4.5.13 Krepitev partnerstva z mediteranskimi in azijskimi partnerji OVSE

Slovenija si je ves čas predsedovanja prizadevala za vse boljšo vključenost mediteranskih in azijskih partnerjev pri sodelovanju v aktivnostih OVSE. Azijski in mediteranski partnerji za

⁶² *ibid.*

sodelovanje so v letu 2005 aktivno sodelovali s Stalnim svetom in se prvič udeležili tudi stranskega sestanka o osebnem in lahkem orožju, ob letni pregledni varnostni konferenci, ter zaključnega zasedanja na najvišji ravni za posvetovanje o krepitvi učinkovitosti OVSE (*ibid.*: 98).

Belgija kot predsedujoča kontaktni skupini mediteranskih partnerjev je organizirala ekspertni sestanek o izvajanju sporazuma o Odprtem nebu za mediteranske partnerje.⁶³ Z njimi pa so v času predsedovanja razpravljali tudi o eni najbolj izpostavljenih prednostnih nalog Slovenije – migraciji in integraciji, s problematiko katere so se ukvarjali na Mediteranskem seminarju OVSE 2005 (*ibid.*).

Predsedujoči se je v okviru te prednostne naloge udeležil konference z naslovom »Novi varnostni izzivi – nova varnostna paradigma«, ki je potekala 25. in 26. aprila v Seulu. V sodelovanju z azijskimi partnerji za sodelovanje je bil organiziran tudi seminar o preprečevanju trgovine z ljudmi, ki je potekal 16. in 17. junija 2005 v Bangkoku (*ibid.*). Pomembno vlogo je imelo delo podporne skupine OVSE za volitve, ki je opazovala parlamentarne volite v Afganistanu. Predsedujoči je ocenil, da je bilo delo skupine uspešno, hkrati pa je sodelovanje z Azijskimi partnerji v letu 2005 ocenil kot odlično.⁶⁴

Po mnenju Berganta (Priloga A) je Slovenija naredila veliko na področju sodelovanja z mediteranskimi in azijskimi partnerji. Ves čas predsedovanja so si prizadevali, da bi le-ti videli smisel in pomembnost svojega sodelovanja v OVSE ter tudi koristi, ki jih lahko imajo sami od tega.

4.5.14 Tesno sodelovanje s Parlamentarno skupščino OVSE

V sklopu te prednostne naloge se je predsedujoči udeležil zimskega zasedanja Parlamentarne skupščine OVSE, ki je potekalo 24. februarja na Dunaju (MZZ 2006a: 9), in zasedanja Parlamentarne skupščine OVSE, ki je potekalo 1. julija 2005 v Washingtonu (Predsedujoči OVSE 1. 7. 2005). Na tem srečanju se je predsedujoči med drugim zahvalil članom

⁶³ *Govor predsedujočega kontaktni skupini mediteranskih partnerjev*, Pierrea Chevaliera, na sestanku OVSE Trojke z mediteranskimi partnerji za sodelovanje, Ljubljana, 4. 12. 2005. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2005/12/17559_en.pdf (5. januar 2007).

⁶⁴ *Govor predsedujočega OVSE*, Dimitrija Rupla, na sestanku OVSE Trojke z azijskimi partnerji za sodelovanje, Ljubljana, 4. 12. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-12-04-preds-azijski-partnerji.html> (5. januar 2007).

Parlamentarne skupščine za njihov trud pri razmišljanju o reformah OVSE, ki so ga zapisali v Kolokviju o prihodnosti OVSE, in jih opomnil na vlogo, ki jo lahko imajo pri spodbujanju implementacije dokumentov v nacionalnih parlamentih svojih vlad.⁶⁵

V okviru te prednostne naloge si je Slovenija prizadevala tudi za boljše odnose med vladami sodelujočih držav in po mnenju Berganta (Priloga A) jim je te odnose tudi uspelo izboljšati. Sprememba odnosa je vidna tudi s strani Ruske federacije, ki po slovenskem predsedovanju ponovno zaupa v OVSE in njen nadaljnji obstoj.

4.5.15 Izboljšanje koordinacije z drugimi mednarodnimi organizacijami in krepitev sodelovanja z nevladnimi organizacijami

Slovenija si je pred predsedovanjem zadala cilj, da bo v ospredje svojega delovanja postavila tudi sodelovanje z OZN. V času predsedovanja so se tako odvili številni dogodki in srečanja:

- Predsedstvo se je udeležilo tripartitnega srečanja med SE, OVSE in OZN, ki je potekalo 17. februarja 2005 v Strasbourgu (MZZ 2006a: 9).
- marca 2005 je predsedujoči nagovoril Varnostni svet OZN ter se srečal s takratnim generalnim sekretarjem OZN Kofijem Annanom (OSCE 2005a: 96, 97).
- marca je predsedujoči nastopil na 61. zasedanju Komisije Združenih narodov za človekove pravice v Ženevi (Predsedujoči OVSE 15. 3. 2005).
- Predsedstvo se je udeležilo 6. srečanja na visoki ravni med OZN, regionalnimi in ostalimi medvladnimi organizacijami, ki je potekalo 25. in 26. julija v New Yorku.
- 21. septembra je predsedujoči nagovoril Generalno skupščino OZN in se ponovno srečal z generalnim sekretarjem OZN (OSCE 2005a: 97).

V letu 2005 je bilo veliko pozornosti namenjene sodelovanju med OVSE in Svetom Evrope. Predsedujoči je tako 23. februarja 2005 v Strasbourgu nastopil pred Svetom Evrope, udeležil pa se je tudi Vrha Sveta Evrope, ki je potekal 16. in 17. maja 2005 v Varšavi (MZZ 2006a: 9). Tam so podpisali skupno izjavo o Deklaraciji o sodelovanju med OVSE in Svetom Evrope, glavni namen katere je združitev strokovnih znanj na področju človekovih pravic in vladavine prava ter njihova učinkovita uporaba v praksi (Predsedujoči OVSE 17. 5. 2005). V tem letu je

⁶⁵ *Govor predsedujočega OVSE*, Dimitrija Rupla, na zasedanju Parlamentarne skupščine OVSE, Washington, 1. 7. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-07-01-washington-pa-osce-rupel.htm> (12. januar 2007).

s svojim delom pričela tudi OSCE-SE skupina za sodelovanje, ki je izvedla dva sestanka (OSCE 2005a: 97).

Slovenija si je v času predsedovanja prizadevala za izboljšanje odnosov med OVSE in EU. Predsedujoči se je tako udeležil dveh srečanj med ministrsko trojko OVSE s trojko EU (*ibid.*) Glavna beseda na srečanjih je potekala o posameznih regionalnih vprašanjih, na drugem srečanju, ki je potekalo 20. septembra 2005 v New Yorku, pa so govorili tudi o poglobitvi medsebojnega sodelovanja (Predsedujoči OVSE 20. 9. 2005).

Predsedujoči pa si je prizadeval za ohranjanje odnosov z NATO. 26. februarja 2005 se je srečal z generalnim sekretarjem NATO, Jappom de Hoop Schefferjem in nastopil na zasedanju Severnoatlantskega sveta (OSCE 2005a: 97). Udeležil se je zasedanja Evroatlantskega partnerskega sveta, ki je potekalo 16. novembra 2005 v Bruslju. Ob tej priložnosti je nagovoril tudi veleposlanike Evroatlantskega partnerskega sveta in v svojem govoru poudaril predvsem pomen sodelovanja med OVSE in NATO (Predsedujoči OVSE 16. 11. 2005). Predsedujoči je sodeloval še na Varnostnem forumu Evroatlantskega partnerskega sveta, ki je potekal 25. maja 2005 v Areju, predsedstvo pa je med letom sodelovalo tudi na rednih delovnih sestankih med Sekretariatom OVSE in NATO (OSCE 2005a: 97).

Predsedstvo je sodelovalo tudi z regionalnimi in subregionalnimi organizacijami, kot so: Srednjeevropska pobuda, Organizacija ameriških držav, Arabska liga, Organizacija islamske konference, itn. Te organizacije so bile v letu 2005 redno vabljeni na pomembnejše dogodke, ki so potekali v okviru OVSE, hkrati pa jim je bilo omogočeno sodelovanje s Stalnim svetom OVSE med letom (*ibid.*: 97, 98).

4.5.16. Ostale naloge, izvedene v času predsedovanja

Slovenija se je morala v času predsedovanja zraven svojih prednostnih nalog in reševanjem kriznih situacij v OVSE regiji ukvarjati še s tremi odprtimi vprašanji, ki so nam jih prepustili Bolgari, ter se o njih sodelujoče države niso uspele dogovoriti na Ministrskem svetu v Sofiji. To so bila vprašanja lestvic prispevkov sodelujočih držav v proračun OVSE, vprašanje proračuna in vprašanje imenovanja novega generalnega sekretarja OVSE. Ta vprašanja je Sloveniji uspelo rešiti že v prvi polovici leta 2005 (Bergant Priloga A). OVSE je tako v letu

2005 zraven rešitve vprašanja financiranja dobila tudi novega generalnega sekretarja Marca Perrina de Brichambauta.⁶⁶

4.6 Cilji Slovenije pred predsedovanjem in njihova uresničitve

Kot pravi Bergant (Priloga A), so bili cilji predsedovanja predvsem promocija Slovenije v mednarodni skupnosti ter dobra izvedba celotnega projekta predsedovanja, po kateri naj bi Slovenija v mednarodni skupnosti pustila svoj pečat in se ji predstavila kot zaupanja vreden partner. Meni, da so bila pričakovanja Slovenije pred samim predsedovanjem realna in da je bila le-ta nanje dobro pripravljena.

Promocijo Slovenije v mednarodni skupnosti je smiselno razdeliti na tri različne vidike: aktivnosti predsedujočega in angažiranost projektne skupine OVSE pri nalogah predsedovanja, pojavljanje Slovenije v tujih medijih in organizacija Ministrskega sveta v Ljubljani. Kot poroča predsedujoči OVSE (30. 11. 2005) je slovensko predsedstvo v letu 2005 izvedlo 198 potovanj, 40 potovanj se je udeležil tudi predsedujoči. Srečanja so potekala na najvišji ravni, saj so se jih udeležili najvišji predstavniki obiskanih držav. Iz tega lahko sklepamo, da je Slovenija preko teh srečanj posredno poskrbela tudi za lastno promocijo na najvišji ravni. Drugi vidik promocije Slovenije je pojavljanje le-te v tujih medijih. Ob pregledu poročanja tujih medijev o predsedovanju Slovenije OVSE ugotovimo, da je le-to bolj skopo. Komentar Berganta (Priloga A) na ta podatek je, da gre to najverjetneje pripisati naravi dela OVSE same, saj se OVSE ukvarja predvsem s t. i. tiho diplomacijo in tako ni najbolj zanimiva za medije. Je pa poudaril, da je OVSE veliko bolj prisotna v medijih v državah vzhodno od Dunaja kot pa v zahodnih državah, saj se na vzhodu mediji zanimajo za konflikte, ki se dogajajo pri njih. Dodal je še, da so se v okviru projektne skupine in s pomočjo Sekretariata OVSE tudi sami trudili posredovati članke v tuje medije. Meni, da je to pojavljanje Slovenije imelo pozitiven vpliv na njeno podobo v tujini. S tega vidika promocije Slovenije vidimo, da se je samo predsedstvo v času predsedovanja zavzemalo za čim boljšo predstavitev slovenskega predsedovanja, vendar pa je sama narava OVSE in njen položaj v mednarodni skupnosti ter posledično odnos tujih medijev do OVSE vplivala na slabo pokrivanje slovenskega predsedovanja OVSE predvsem v tujih zahodnih medijih, zato je bila promocija Slovenije s tega vidika manj uspešna kot bi lahko bila. Tretji vidik promocije

⁶⁶ *ibid.*

Slovenije je izvedba Ministrskega sveta v Ljubljani. Le-tega se je udeležilo 55 delegacij sodelujočih držav, 11 delegacij držav partneric za sodelovanje, več mednarodnih nevladnih organizacij in okoli 300 predstavnikov domačih in tujih medijev (Predsedujoči OVSE 29. 11. 2005). Kot pravi Frlec (v Predsedujoči OVSE 28. 11. 2005), je bil Ministrski svet OVSE največji politični dogodek, ki se je odvil v Sloveniji do takrat, in je po besedah Kunstlja (v *ibid.*) ponudil veliko priložnost za promocijo Slovenije. Celotno srečanje je bilo zelo dobro organizirano, kar potrjujejo tudi neformalni pozitivni odzivi udeležencev na samem srečanju (MZZ 2006a: 3). Tako lahko sklepamo, da je uspešna izvedba Ministrskega sveta pozitivno vplivala na promocijo Slovenije v tujini, prav tako pa je bilo poročanje o samem dogodku dobro pokrito tako s strani domačih kot tudi tujih medijev.

Naslednji cilj, ki si ga je zadala Slovenija, je bil dobra izvedba celotnega projekta predsedovanja. Tukaj gre za dva vidika izvedbe: organizacijskega in vsebinskega (političnega). Ta procesa se med seboj dopolnjujeta, kar pomeni, da morata za uspešno izvedbo projekta oba temeljiti na dobri pripravi in ne improvizaciji. Če pride do improvizacije na enem od področij, lahko to ogrozi konsistentnost delovanja drugega področja (Jazbec 2006a: 7). Kot pravi Bergant (Priloga A), je Slovenija na vsebinskem področju dosegla napredek v primerjavi s stanjem, v katerem je prevzela predsedovanje OVSE. V letu 2005 so tako uspeli rešiti vprašanja lestvic prispevkov sodelujočih držav v proračun OVSE, vprašanje proračuna in vprašanje imenovanja novega generalnega sekretarja OVSE. Prav tako so uspeli vzpostaviti stik z Rusko federacijo, ki je pokazala pripravljenost na sodelovanje. Pomemben napredek pa predstavljajo še premiki na področju reforme OVSE. Iz tega lahko sklepamo, da je bilo predsedovanje Slovenije v danih razmerah dokaj uspešno, tako z organizacijskega kot tudi vsebinskega področja. To potrjuje tudi vir MZZ (2006a: 3), ki pravi: »Po številnih neformalnih tujih ocenah, ki so posebej prišle do izraza na Ministrskem zasedanju v Ljubljani, je bilo slovensko predsedovanje izrazito uspešno v vsebinskem in organizacijskem smislu in menda eno najboljših v zadnjem desetletju«.

Cilj predsedovanja je bil tudi uveljavitev Slovenije v mednarodni skupnosti. Po mnenju Berganta (Priloga A) je Sloveniji ta cilj uspelo izpolniti, saj naj bi s predsedovanjem dokazali svoje organizacijske sposobnosti in zmožnosti vodenja velike organizacije ter se predstavili kot dober, zaupanja vreden partner. Tako je po njegovem mnenju Sloveniji uspelo ustvariti dobro podobo o sebi v mednarodni skupnosti.

4.7 Kaj je Slovenija pridobila s predsedovanjem?

Kot ugotavlja Jazbec (2006b: 69, 70) udejstvovanje majhne države v multilateralnih projektih, kakršen je bil tudi predsedovanje OVSE, prinese pozitivne posledice, kot so:

- večja prepoznavnost države v mednarodnih odnosih in okrepitev njenega položaja v mednarodni skupnosti, kar vpliva na večje možnosti države za vodenje uspešne zunanje politike in uresničevanje nacionalnih ciljev;
- sodelovanje v takih projektih pomeni dodatno obremenitev za diplomatsko organizacijo države, kar pa lahko ima pozitiven vpliv na racionalno upravljanje z vsemi vrstami virov in lahko dolgoročno vpliva na ureditev finančnih virov za podobne projekte;
- izvajanje takšnega projekta lahko doprinese k širši kumulaciji strokovnega diplomatskega znanja in izkušenj.

Če to apliciramo na slovensko predsedovanje OVSE in prihajajoče predsedovanje Slovenije EU, ugotovimo, da je Slovenija s predsedovanjem OVSE pridobila določene konkretne izkušnje, ki ji bodo pomagale pri nadaljnjem delu. Jazbec (*ibid.*: 70) razlaga, da je vodenje takšnega projekta najbolj neposredna in učinkovita oblika priprave na vodenje naslednjih podobnih projektov, saj si je diplomatska organizacija pridobila konkretna uporabna znanja, izkušnje in informacije o delovanju posameznih institucij ter procesov, ki jih ni mogoče dobiti na drugačen način. Kot pravi Bergant (Prologa A), so si s predsedovanjem OVSE pridobili pomembne izkušnje tako na kadrovske kot tudi vsebinskem področju. S kadrovskega vidika so si ljudje, ki so delali na tem projektu, pridobili izkušnje na področju predsedovanja določenim delovnim skupinam, vodenja pogajanj, prepričevanja partnerjev in tudi pravilnega vedenja ter izvajanja določenih politik. Vsebinsko pa so pridobili znanja o določenih problemih v mednarodni skupnosti, s katerimi se prej niso ukvarjali (npr. problemi v Centralni Aziji). Pri vodenju takšnega projekta pride tudi do vključevanja drugih vladnih resorjev v multilateralne projekte, kar prinese s sabo notranje strukturno prilagajanje na delovanje v mednarodnih strukturah in procesih (Jazbec 2006b: 70). Do takšnega vključevanja in prilagajanja je prišlo tudi v času slovenskega predsedovanja OVSE, saj so bili v projektno skupino OVSE vključeni predstavniki Ministrstva za obrambo, Ministrstva za notranje zadeve in Slovenske obveščevalno-varnostne agencije (Jazbec 2006a: 2). Hkrati pa je pri pripravi

Ministrskega sveta v Ljubljani zraven projektne skupine sodelovala še medresorska skupina, v katero so bili prav tako vključeni tudi predstavniki drugih ministrstev.

5. SKLEP

Namen tega diplomskega dela je bil predstaviti predsedovanje Slovenije OVSE z različnih perspektiv in poskušati podati oceno uspešnosti izvedbe celotnega projekta. Kot je bilo že omenjeno, je OVSE nasploh težko ocenjevati, saj gre za zelo specifično mednarodno strukturo. Tukaj ne govorimo o klasični mednarodni organizaciji, ampak v pri vrsti o sistemu sodelujočih držav za zagotavljanje varnosti, katerega odločitve, ki so sprejete s konsenzom, temeljijo zgolj na politični obvezi držav. Zraven tega je delo OVSE usmerjeno predvsem v preventivno diplomacijo in pokonfliktno rehabilitacijo ter zaradi tega tudi manj zanimivo za medije. Vsi ti dejavniki pa vplivajo na omejeno, vendar edinstveno vlogo OVSE v mednarodni skupnosti. Z vlogo, ki jo ima OVSE, pa je povezana tudi vloga predsedujočega organizaciji. Za uspešno izvajanje politik mora namreč le-ta konstantno skrbeti za dialog med sodelujočimi državami. Če je ta odsoten, je njegovo delo skorajda onemogočeno.

Slovenija si je pred samim predsedovanjem zadala petnajst prednostnih nalog, vendar so bili cilji večine teh dokaj široko formulirani, tako da z analizo opravljenega dela Slovenije na vsebinskem področju težko ocenimo njeno uspešnost pri izvajanju prednostnih nalog. Stališče MZZ je, da je bilo predsedovanje zelo uspešno, medtem ko v medijih nemalokrat naletimo na mnenja, da temu ni tako. Ugotovitve, pri katerem sem upoštevala zgoraj omenjeno vlogo organizacije v mednarodni skupnosti, njen način sprejemanja odločitev, dinamiko razmerij velesil znotraj OVSE in stanje organizacije po bolgarskem predsedovanju, kažejo, da je bilo predsedovanje Slovenije v danih okoliščinah uspešno tako z vsebinskega kot tudi organizacijskega vidika.

Iz analize, ki je bila časovno in prostorsko omejena, ne morem podati celovite ocene vpliva predsedovanja na slovensko zunanjo in notranjo politiko, saj bi bilo za oblikovanje takšnih ugotovitev potrebno poglobljeno raziskovanje obeh politik v času pred in po predsedovanju. Sem pa s pričujočim delom ugotovila, da je s predsedovanjem slovenska zunanja politika razširila obseg svojega delovanja tudi na področja, s katerimi se prej ni ukvarjala (npr. Kavkaz, Centralna Azija, itn.). Prav tako zaradi omejenega raziskovanja iz pridobljenih podatkov ne morem podati celovite ocene o uspešnosti promocije Slovenije in njeni utrditvi položaja v mednarodni skupnosti. Za pridobitev takšnih podatkov bi bilo namreč treba raziskovati položaj Slovenije v mednarodni skupnosti v daljšem časovnem obdobju.

Z ozirom na prihajajoče predsedovanje Slovenije EU lahko sklenem, da je bilo predsedovanje Slovenije OVSE z organizacijskega in vsebinskega vidika delna priprava na prihajajočo nalogo Slovenije. Z vodenjem takšne mednarodne strukture kot je OVSE, smo si namreč pridobili določena znanja, ki bodo zagotovo koristna pri nadaljnjem delu diplomatske organizacije. Vendar pa je treba tukaj upoštevati še dejstvo, da je predsedovanje EU veliko obsežnejši projekt, ki zahteva povezanost in sodelovanje vseh ministrstev in ne gre zgolj za manjšo skupino ljudi, ki bi opravila večino dela, kot je bilo to pri predsedovanju OVSE.

6. SEZNAM VIROV IN LITERATURE

Primarni viri

2nd Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 2. Ministrskem svetu v Pragi 30.–31. 1. 1992. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1992/01/4142_en.pdf (10. oktober 2006).

3rd Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 3. Ministrskem svetu v Stockholmu 14.–15. 12. 1992. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1992/12/4156_en.pdf (10. oktober 2006).

4th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 4. Ministrskem svetu v Rimu 30. 11.–1. 12. 1993. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1993/11/4165_en.pdf (10. oktober 2006).

5th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 5. Ministrskem svetu v Budimpešti 5.–6. 12. 1994. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1994/12/4048_en.pdf (10. oktober 2006).

10th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 10. Ministrskem svetu v Portu 6.–7. 12. 2002. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2002/12/4174_en.pdf (10. oktober 2006).

12th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 12. Ministrskem svetu v Sofiji 6.–7. 12. 2004. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2005/02/4324_en.pdf (12. oktober 2006).

13th Ministerial Council Summary of Conclusions and Statements, sprejeto na 13. Ministrskem svetu v Ljubljani 5.–6. 12. 2005. Dostopno na http://www.osce.si/mc-docs/mc_17_05.pdf (1. december 2006).

Challenges of Change, sprejeto na 3. Srečanju na vrhu KVSE v Helsinkih 9.–10. 7. 1992. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1992/07/4046_en.pdf (10. oktober 2006).

Charter of Paris for New Europe, sprejeto na 2. Srečanju na vrhu KVSE v Parizu 19.–21. 11. 1990. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1990/11/4045_en.pdf (10. oktober 2006).

Helsinki Final Act, sprejeto na 1. Srečanju na vrhu KVSE v Helsinkih, 1. 8. 1975. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf (10. oktober 2006).

Govor predsedujočega kontaktni skupini mediteranskih partnerjev, Pierrea Chevaliera, na sestanku OVSE Trojke z Mediteranskimi partnerji za sodelovanje, Ljubljana, 4. 12. 2005. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2005/12/17559_en.pdf (5. januar 2007).

Govor namestnika ministra za zunanje zadeve in evropske integracije Republike Moldavije, Andreia Stratana, na 13. Ministrskem svetu OVSE, Ljubljana, 5. 12. 2005. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mcs/2005/12/17261_en.pdf (15. januar 2007).

Sklep Vlade RS o organizacijskih, finančnih in kadrovskih izhodiščih za predsedovanje RS OVSE v letu 2005, sprejeto na 30. seje Vlade RS, v Ljubljani 17. 7. 2003. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/main.cp2> (10. december 2006).

OVSE

ATU OSCE (2005) *Overview of the OSCE Expert Workshop on Enhancing Legal Co-operation in Criminal Matters Related to Terrorism*. Dostopno na http://www.osce.org/documents/atu/2005/04/15677_en.pdf (1. december 2006).

OSCE (2005a) *Thirteenth Meeting of the Ministerial Council 5 and 6 December 2005, Activity Report of the Chairman-in-Office for 2005*. Dostopno na http://www1.osce.org/documents/mcs/2005/12/18653_en.pdf (1. december 2006).

OSCE (2005b) *2005 Mediterranean Seminar »The role of the OSCE and the Mediterranean Partners for Co-operation in Migration and Integration Policies«*. Dostopno na http://www.osce.org/documents/ec/2005/09/17387_en.pdf (20. december 2006).

OSCE (2005c) *Taking a Stand: Effective Assistance and Protection to Victims of Trafficking*. Dostopno na http://www.osce.org/documents/cthb/2005/02/14071_en.pdf (12. december 2006).

OSCE (2006) *OSCE Annual Report 2005*. Dostopno na http://www.osce.org/publications/sg/2006/04/18784_589_en.pdf (10. december 2006).

OSCE CPC (1994) *Transnistrian Conflict, Origins and Main Issues*. Dostopno na http://www.osce.org/documents/mm/1994/06/455_en.pdf (15. januar 2007).

OSCE Mission to Georgia (2007), *Mandate*. Dostopno na <http://www.osce.org/georgia/13203.html> (15. januar 2007).

OSCE Mission to Moldova (2007), *Overview*. Dostopno na <http://www.osce.org/moldova/13173.html> (15. januar 2007).

OSCE/ODIHR (2005a) *Final Report of the Supplementary Human Dimension Meeting on Challenges of Election Technologies and Procedures*. Dostopno na http://www1.osce.org/documents/odihhr/2005/07/15658_en.pdf (2. december 2006).

OSCE/ODIHR (2005b) *OSCE Human Dimension Seminar on Migration and Integration, Consolidated Summary*. Dostopno na http://www1.osce.org/documents/odihhr/2005/07/15652_en.pdf (15. december 2006).

OSCE/ODIHR (2006) *Common Responsibility, Commitments and Implementation. Report submitted to the OSCE Ministerial Council in response to MC Decision No. 17/05 on Strengthening the Effectiveness of the OSCE*. Dostopno na http://www.osce.org/publications/odihhr/2006/11/22321_762_en.pdf (15. december 2006).

OSCE Office in Baku (2007) *Overview*. Dostopno na <http://www.osce.org/baku/13190.html> (15. januar 2007).

OSCE Office in Yerevan (2007) *Overview*. Dostopno na <http://www.osce.org/yerevan/13204.html> (15. januar 2007).

OSCE PA (2005) *Tromsø Sub-Regional Conference, The High North – Environment, Security and Co-operation*. Dostopno na <http://www.oscepa.org/admin/getbinary.asp?FileID=918> (12. december 2006).

Sekretariat OVSE (2000) *OSCE Handbook*, 3. izdaja. Dostopno na http://www.osce.org/publications/osce/2005/04/13858_222_en.pdf (13. oktober 2005).

Skupina uglednih oseb OVSE (2005) *Common Purpose: Towards a more Effective OSCE, Final Report and Recommendations of the Panel of Eminent Persons On Strengthening the Effectiveness of the OSCE*. Dostopno na http://www.osce.org/documents/cio/2005/06/15432_en.pdf (10. november 2006).

Predsedujoči OVSE

Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, v Stalnem svetu OVSE, Dunaj, 13. 1. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-01-13-govor-cio-na-zasedanju-pc-eng.pdf> (10. november 2006).

Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, na pripravljalnemu forumu nevladnih organizacij na Konferenco OVSE o antisemitizmu in drugih oblikah nestrpnosti, Sevilla, 7. 6. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-06-07-cordoba-konferenca-antisemitizem-rupel.htm> (2. december 2006).

Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, na 3. letni pregledni varnostni konferenci (ASRC), Dunaj, 21.–22. 6. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-06-21-govor-rupel-predsedujoci-omejevanje-lahkega-orožja.pdf> (1. december 2006).

Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, na zasedanju Parlamentarne skupščine OVSE, Washington, 1. 7. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-07-01-washington-pa-osce-rupel.htm> (12. januar 2007).

Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, na konferenci, *Reforma OVSE - 15 let po Pariški listini za novo Evropo: problemi, izzivi in tveganja*", Brdo pri Kranju, 7. 9. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-09-07-brdo-pri-kranju-konferenca-reforma-ovse-rupel.htm> (1. december 2006).

Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, na sestanku OVSE Trojke z Azijskimi partnerji za sodelovanje, Ljubljana, 4. 12. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-12-04-preds-azijski-partnerji.html> (5. januar 2007).

Govor predsedujočega OVSE, Dimitrija Rupla, na 13. Ministrskem svetu OVSE, Ljubljana, 5. 12. 2005. Dostopno na <http://www.ovse.si/izjave-govori-2005-12-05-otvoritveni-govor-rupel.html> (12. december 2006).

Predsedujoči OVSE (22. 2. 2005) *Predsedujoči OVSE, minister dr. Rupel imenoval Osebnega predstavnika za Srednjo Azijo*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-02-22-imenovanje-peterle.htm> (15. januar 2005).

Predsedujoči OVSE (11. 3. 2005) *Obisk Predsedujočega OVSE, ministra dr. Rupla v Moldaviji*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-03-11-moldavija-info.htm> (15. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (14. 3. 2005) *Predsedujoči OVSE, minister dr. Rupel izrazil upanje za nov zagon pri iskanju rešitve za Pridnjestrje*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-03-14-moldavija.htm> (15. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (15. 3. 2005) *Predsedujoči OVSE, minister dr. Rupel v Ženevi poudaril, da se o človekovih pravicah ni mogoče pogajati*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.ovse.si/sporocila-za-javnost-2005-03-15-zeneva-komisija-zn-clovekove-pravice.htm> (12. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (1. 4. 2005) *OVSE pripravljena pomagati pri reševanju sporov v Gruziji*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-04-01-kavkaz-pomoc-pri-sporih-v-gruziji.htm> (12. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (9. 5. 2005) *Izjava dr. Dimitrija Rupla, Predsedujočega OVSE, ob 60. obletnici konca II. svetovne vojne*. Dostopno na <http://www.osce.si/izjave-govori-2005-05-09-izjava-rupel-60-obl-konca-2-sv-vojne.htm> (1. februar 2007).

Predsedujoči OVSE (17. 5. 2005) *Predsedujoči OVSE upa, da bo tesnejše sodelovanje s Svetom Evrope izboljšalo učinkovitost obeh organizacij*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-05-17-varsava-vrh-se-govor-rupel.htm> (12. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (7. 6. 2005) *Predsedujoči OVSE dr. Rupel pozval k nestrpnosti do pojavov nestrpnosti*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-06-08-cordoba-konferenca-antisemitizem.htm> (2. december 2006).

Predsedujoči OVSE (21. 6. 2005) *Predsedujoči OVSE za večjo aktivnost pri omejevanju osebnega in lahkega orožja ter varovanju presežkov streliva*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-06-21-predsedujoci-omejevanje-os-lahkega-orozja.htm> (1. december 2006).

Predsedujoči OVSE (1. 7. 2005) *Predsedujoči OVSE predlagal strategijo za demokratizacijo Srednje Azije*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-07-01-washington-predlog-strategije-za-demokratizacijo-srednje-azije.htm> (12. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (14. 7. 2005) *Predsedujoči OVSE izrazil upanje za čimprejšnje dokončanje volilnih postopkov v Albaniji*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.ovse.si/sporocila-za-javnost-2005-07-14-albanija-upanje-dokoncanje-volilnih-postopkov.htm> (15. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (19. 7. 2005) *Udeležba Predsedujočega OVSE na okrogli mizi »Trideset let Helsinškega procesa: Prispevek OVSE v spreminjajočem se svetu«*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.ovse.si/sporocila-za-javnost-2005-07-19-dunaj-okrogla-miza-helsinski-proces.htm> (20. december 2006).

Predsedujoči OVSE (29. 8. 2005) *Predsedujoči OVSE o možnostih za reševanje vprašanja Gorskega Karabaha*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.ovse.si/sporocila-za-javnost-2005-08-29-karabah-moznosti-za-resevanje.htm> (15. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (6. 9. 2005) *Predsedujoči OVSE na mednarodni konferenci o reformi OVSE*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-09-06-brdo-pri-kranju-konferenca-reforma-ovse-info.htm> (1. december 2006).

Predsedujoči OVSE (13. 9. 2005) *Končujejo se posvetovanja na visoki ravni o reformi OVSE*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-09-13-koncujejo-se-posvetovanja-na-visoki-ravni-o-reformi-ovse.htm> (1. december 2006).

Predsedujoči OVSE (16. 9. 2005) *OVSE/ODIHR že desetič gosti največji evropski dogodek na področju človekovih pravic*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-09-16-ovse-10-gosti-najvecji-dogodek-clovekovih-pravic.htm> (2. december 2006).

Predsedujoči OVSE (20. 9. 2005) *Udeležba Predsedujočega OVSE srečanju ministrske Trojke OVSE z Trojko EU*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-09-20-udelezba-preds-trojka-ovse-trojka-eu.htm> (12. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (18. 10. 2005) *Predsedujoči OVSE: rešitev vprašanja Pridnestrja bo okrepila integriteto Moldavije*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-10-18-obisk-moldavija.htm> (15. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (16. 11. 2005) *Predsedujoči OVSE na zasedanju Evro-atlantskega partnerskega sveta*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-11-16-obisk-rupel-zased-evroatl-part-sveta.htm> (12. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (28. 11. 2005) *Ministrsko zasedanje OVSE največji politični dogodek v Sloveniji*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/mc/szj-2005-10-28-min-zas-ovse-naj-pol-dog-v-slo.htm> (20. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (29. 11. 2005) *Novinarska konferenca o pripravah na 13. Ministrski svet OVSE*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/mc/szj-2005-11-29-nov-konf-priprave-13-mc-osce.htm> (20. januar 2007).

Predsedujoči OVSE (30. 11. 2005) *Proračun in stroški slovenskega predsedovanja OVSE*, sporočilo za javnost. Dostopno na <http://www.osce.si/sporocila-za-javnost-2005-11-30-proracun-stroski-slo-preds-ovse.htm> (12. december 2006).

Predsedujoči OVSE (2005) *Cordoba Declaration*. Dostopno na http://www.osce.org/documents/cio/2005/06/15109_en.pdf (2. december 2006).

MZZ

MZZ (2003a) *Action Plan – OSCE*, delovno gradivo.

MZZ (2003b) *Načrt priprav za predsedovanje RS OVSE*, delovno gradivo.

MZZ (2003c) *Časovni načrt*, delovno gradivo.

MZZ (2004a) *Predsedovanje Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi: Priročnik*. Dostopno na http://www.osce.si/docs/faq_041224.pdf (13. oktober 2006).

MZZ (2004b) *Prednostne naloge OVSE v letu 2005*. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/prioritete-predsedovanja.pdf> (10. november 2006).

MZZ (2006a) *Sklepno poročilo in ocena predsedovanja OVSE v letu 2005*. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/sklepno-porocilo-in-ocena-predsedovanja-2005.pdf> (1. december 2006).

MZZ (2006b) *OSCE Pilot Project on Human Rights Education »OUR RIGHTS«*, 14. 12. 2006, delovno gradivo.

Sekundarni viri

Barry, Robert (2002) *The OSCE: A Forgotten Transatlantic Security Organization?* British American Security Information Council. Dostopno na <http://basicint.org/pubs/research/2002osce.pdf>. (13. oktober 2006).

Bebler, Anton (2002) Nacionalni interes Republike Slovenije in varnostne sestavine evroatlantskih integracij. *Teorija in praksa*, 39(4), 638-645.

Brglez, Milan (2002) NATO Enlargement and Slovenia: Interpreting, Mapping, and Constructing International Relations Perspectives. V Šabič, Bukowski (ur.) *Small States in the Post-Cold War World, Slovenia and NATO Enlargement*. Westport, Connecticut, London: Praeger Publishers, 25-52.

Burch, Kurt (2002) Toward a Constructivist Comparative Politics. V Green, Daniel M. (ur.) *Constructivism and Comparative Politics*. New York: M.E. Sharpe, 60-87.

Dunne, Tim (2001) Liberalism. V Steve Smith in John Baylis (ur.) *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford: Oxford University Press, 161-181.

E-Delo (14. 5. 2005) *V Andidžanu ubili več sto ljudi*. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,62049&src=rp (15. januar 2007).

E-Delo (18. 10. 2005) *Rupel za poseben status Pridnestrja*. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,396,94275&fromsearch=1 (15. januar 2007).

E-Delo (6. 12. 2005) *Tretjič zapored brez deklaracije*. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,104084&fromsearch=1 (15. januar 2007).

Frlec, Boris (2005) OVSE, Slovenija in Slovenci. V Šumrada, Janez *et al.*, (ur.) *Kultura dialoga: norme, načela, zaveze, institucije, delovanje OVSE 30 let po Helsinkih*. Ljubljana: Ministrstvo za zunanje zadeve, 13-19.

Gaube, Aleš (2005) Učne ure naše diplomacije. *Delo*, 3. 12. 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-12-03-dnevnik-ucne-ure-nase-diplomacije.pdf> (16. januar 2007).

Ghebali, Victor-Yves (2002) Is the OSCE Chairmanship still a relevant institution? *Helsinki Monitor*, 13(3), 201-203.

Ghebali, Victor-Yves (2004) The OSCE at a Crossroad: The Difficulty of Overcoming Russian-Related Dilemmas. V Ghebali, Victor-Yves, Daniel Warner in Barbara Gimelli (ur.) *The Future of the OSCE in the Perspective of the Enlargements of NATO and the EU*. Ženeva: PSIO, Occasional Paper 1/2004, 5-26. Dostopno na <http://hei.unige.ch/psio/fichiers/OSCE1-04.pdf> (22. januar 2007).

Jazbec, Milan (2000) *The Small New States in Europe after the Fall of the Berlin Wall and Their Diplomacies*. *The Sarmatian Review*, 20(3). Dostopno na <http://ruf.rice.edu/~sarmatia/900/jazbec.html> (15. februar 2006)

Jazbec, Milan (2002) *Diplomacija in varnost: razvoj in približevanje procesov*. Ljubljana: Vitrum.

Jazbec, Milan (2006a) *Organisational challenges and experiences of the Slovene OSCE Chairmanship*. International Institute for Middle East and Balkan Studies. Dostopno na <http://www.ifimes.org/default.cfm?Jezik=en&Kat=09&ID=281> (22. november 2006).

Jazbec, Milan (2006b) Razvoj evropske varnostne in obrambne politike (EVOP) in vloga ter možnosti Slovenije. *Bilten slovenske vojske*, 8(2), 57-71.

Jepperson, Ronald L., Alexander Wendt in Peter J. Katzenstein (1996) Norms, Identity, and Culture in National Security. V Peter J. Katzenstein (ur.) *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, 33-75. New York: Columbia University Press.

Kobieracki, Adam (1999) The role and functioning of the OSCE Chairmanship – The Polish perspective. *Helsinki Monitor*, 10(4), 17-25. Dostopno na <http://www.nhc.nl/hm/1999/vol4/kobieracki.pdf> (13. oktober 2006).

Kubiš, Jan (1996) *The interaction of OSCE institutions and structures*. Dostopno na http://www.isn.ethz.ch/osce/networking/secondary_literature/coc/1_1996/3.3_kubis.pdf (13. oktober 2006).

Mehikić, Mojca (2005) Predsedujoči Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi. V Šabič, Zlatko (ur.) *Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 53-72.

Moravcsik, Andrew (1997) Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics. *International Organization* 51(4), 513-553.

Oberschmidt, Randolph in Wolfgang Zellner (2001) *OSCE at the Crossroads*, Working Paper 2. Center for OSCE Research, Institute for Peace Research and Security Policy at the University of Hamburg. Dostopno na http://www.core-hamburg.de/documents/16_working_paper_2.PDF (10. oktober 2006).

Peck, Connie (1998) *Sustainable Peace: The Role of the UN and Regional Organizations in Preventing Conflict*. New York: Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict, 117-138. Dostopno na <http://wwics.si.edu/subsites/ccpdc/pubs/role/chap07.pdf> (13. 10. 2006).

Peterle, Alojz (2005) Kyrgyzstan in transition, OSCE displays swift and decisive action. *OSCE Magazine*, junij 2005. Dostopno na http://www.osce.org/publications/sg/2005/07/15621_421_en.pdf (15. januar 2007).

Petrič, Ernest (1980) Nekateri komperativni vidiki mednarodnih organizacij. *Teorija in praksa* 17(9), 1120-1134.

Ruggie, John G. (1998) Wath Makes the World Hang Togetger? Neo-Utilitarianism and the Social Constructivist Challenge. *International Organization*, 40(4), 855-885.

Rupel, Dimitrij (2005) The "Palic Process"? A Success Story in Judicial Interstate Co-operation. *Pravda u tranziciji*, december 2005. Dostopno na <http://www.osce.si/docs/2005-12-00-pravda-u-tranziciji-the-palic-process-success-story.pdf> (15. januar 2007).

Smith, Steve in John Baylis (2001) *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford: Oxford University Press.

Stopar, Andrej (17. 1. 2005) *Studio ob 17H*. Intervju z Dimitrijem Ruplom, zunanjim ministrom in predsedujočim OVSE v letu 2005; Stephenom Minikesom ameriškim veleposlanikom pri OVSE na Dunaju; Aleksejem Borodavkinom ruskim veleposlanikom pri OVSE na Dunaju; Helgo Konrad, posebno predstavnico OVSE za boj proti trgovini z ljudmi; Lambertom Zannierjem, direktor centra za preprečevanje konfliktov OVSE; Wolfgangom Celnerjem, predstavnikom centra za raziskave OVSE na Inštitutu za mirovne raziskave in varnostno politiko v Hamburgu; Vojkom Bučarjem, profesorjem mednarodnih odnosov na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Ljubljana: Radio Slovenija. Dostopno na <http://www.ovse.si/clanki-intervjuji-2005-01-17.htm> (20. januar 2007).

Šabič, Zlatko (2005) Zgodovina in institucije. V Šabič, Zlatko (ur.) *Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 14-52.

Štekar, Polona (2004) Terenske misije v OVSE. V STA *Sklop vesti pred prevzemom predsedovanja OVSE*. Ljubljana, 30. 12. 2004. Dostopno na <http://www.osce.si/clanki-intervjuji-2005-01-03.htm> (13. avgust 2005).

Vidmajer, Saša (2005) *Umetnost Ovsejeve diplomacije je, da ni nihče ponižan*. Intervju z Ivom Vajglom, svetovalcem predsednika Republike Slovenije. Dostopno na http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=2a79ff9b25b10fc3e8f902f77c7994e204&source=Sobotna+priloga (13. avgust 2005).

PRILOGA A: Intervju z gospodom Damjanom Bergantom, namestnikom vodje projektne skupine OVSE v času slovenskega predsedovanja OVSE, v letu 2005; dne 17. januarja 2007

Ste se pred in med predsedovanjem srečali s kakšnimi organizacijskimi ali kadrovskimi težavami?

Kadri so v naši državi vselej problem, vzrok pa je seveda zgolj v tem, da je naša država majhna. Čeprav nas je samo dva milijona, moramo v vseh mednarodnih organizacijah, kjerkoli pač delujemo oz. predsedujemo, pokrivati enako količino dela in vsebine kot recimo Nemčija, Francija, ZDA, Ruska federacija itn. Soočati se moramo torej z enakimi problemi, kot recimo več deset milijonska Nemčija ali Francija. Se pa v okviru svojih zmožnosti vedno trudimo, da kadre s katerimi razpolagamo ustrezno prerazporedimo. To naredimo znotraj naše službe ministrstva ali pa poskusimo najti pomoč izven naše službe. S tem smo se soočali tudi v času predsedovanja OVSE, a smo pred samim predsedovanjem uspeli zagotoviti zadostno število diplomatov tako na misiji na Dunaju kot v Ljubljani. Res pa je, da smo mi delali z veliko manjšim številom diplomatov, kot pred nami Bolgari ter zlasti Nizozemci leta 2003 in Portugalci leta 2002. Kadrovsko problematiko smo reševali na ta način, da smo v skupino za predsedovanje vključili naše najboljše ljudi.

Podobno je bilo s prostorsko problematiko, saj je ministrstvo omejeno na strukture ki jih ima. Glede na to, da je šlo pri predsedovanju za neko dodatno strukturo znotraj kadrovske organizacije MZZ, smo morali v okviru teh struktur, zagotoviti ustrezne prostore. Tako smo z določenimi spremembami in prerazporeditvami znotraj prostorov, s katerimi smo razpolagali, to prostorsko problematiko v MZZ tudi rešili. Na Dunaju prostorske problematike ni bilo, saj smo preprosto najeli večje prostore, ki so članom misije zagotavljali normalno delo.

Katere cilje si je Slovenija zastavila pred predsedovanjem oz. kakšna so bila pričakovanja in ambicije Slovenije?

Nekih posebnih ciljev, kot so npr. rešitev krize v Gorskem Karabahu ali pa rešitev vprašanja reforme OVSE, si nismo zastavili, saj smo se tako velikega zalogaja, kot je predsedovanje OVSE, vseeno lotili prvič. Predsedovati 56 oz. takrat še 55 državam, za Slovenijo ni bila lahka naloga.

Vedeli smo, da mora biti naš konkreten cilj dokaj solidno izpeljati predsedovanje in znotraj našega dela ne narediti večjih napak. Nenazadnje je bil naš cilj tudi lastna promocija v mednarodni skupnosti, saj je za državo kot je Slovenija zelo pomembno, da se tam čim večkrat pojavlja. Mednarodna skupnost bo le tako vedela, da Slovenija obstaja in da obstajajo Slovenci, ki znajo in vedo kako dobro delati. Lahko bi rekli, da smo se v dobri luči želeli predstaviti tako mednarodni skupnosti kot tudi sami sebi. To je bil v bistvu naš cilj.

Pričakovanj pred samim predsedovanjem nismo gojili, saj je težko predvideti kaj se bo v letu predsedovanja zgodilo. Zdaj smo januarja 2007 in le težko napovemo kaj se bo v letošnjem letu v mednarodni skupnosti še vse zgodilo, saj lahko pride do kakšne krize npr. kje v Centralni Aziji itn. Nekih pričakovanj torej nismo imeli, smo pa bili pripravljene na vse. Kar se tiče ambicij, so te v bistvu podobne kot cilji. Naša ambicija je bila ta, da se pojavimo in zadevo opravimo dokaj dobro.

V koliki meri so bila ta pričakovanja realna?

Mislím da smo bili dobro pripravljene na vse, saj smo se za predsedovanje pripravljali skoraj tri leta. V času sodelovanja v trojki leta 2004 smo bili precej aktivni in smo 70 odstotkov svoje naloge v bistvu opravili že s samo pripravo ter dobro organizacijo dela. Na ostalih 30 odstotkov, ki jih nismo mogli načrtovati, pa smo se pripravili tako dobro, da nas v bistvu nič ni presenetilo. Tako da so bila vsa naša pričakovanja realna.

Mislíte, da je Sloveniji uspelo izpolniti te cilje?

Jaz verjamem, da nam je. Še danes, ko se pogovarjam s kolegi na Dunaju pa tudi od drugod, ki me poznajo in ki vedo koliko energije in naporov smo vložili v to predsedovanje, nam znajo povedati, da tako dobrega predsedovanja kot ga je v okviru OVSE izvedla Slovenija še dolgo ne bo. Ne da bi si hotel laskati, ampak dejstvo je, da smo mi to zadevo dejansko izvedli z izredno zavzetostjo. Vzrok, zakaj nam je uspelo pa je verjetno ta, da smo to delali prvič. Sedaj imamo določeno mero samozavesti oz. vemo kaj pričakovati, vemo kako to izgleda itn. Prepričan sem, da če bi se na predsedovanje pripravljali še enkrat, oziroma, če bi imeli to še enkrat pred seboj in bi delali na podlagi tega, kar smo naredili takrat, se najverjetneje ne bi tako dobro pripravili in bi to najverjetneje izvedli bolj pavšalno.

Mislím, da smo izpolnili vse zadane cilje in da smo zadevo naredili odlično. Takšni so bili nenazadnje tudi komentarji, ki so prišli po predsedovanju, tako s strani medijev kot tudi s strani strokovne javnosti. Odzivi so bili zelo pozitivni.

Kateri od zastavljenih ciljev pa so ostali neizpolnjeni?

V bistvu neizpolnjenih ciljev ni bilo. Resda bi se dalo verjetno marsikaj narediti še boljše, ampak tako pač je v življenju, ne samo pri predsedovanju OVSE. Vedno ko se nečesa lotiš in potem to narediš, kasneje ugotoviš, da bi mogoče to lahko naredil še boljše. Jaz gledam na to tako - ko napišeš en tekst ga lahko stokrat popravljaš in ko ga boš popravil sto prvič, boš še vedno ugotovil, da bi ga lahko napisal še boljše. Zato jaz ne bi rekel, da so naši cilji ostali neizpolnjeni. Mi smo izpolnili vse cilje, vendar vedno obstajajo stvari, ki bi jih lahko še naredili ali pa naredili boljše. Mi smo, s tem kar smo naredili v OVSE, zadovoljni.

Kje mislite da je razlog, da tuji mediji niso veliko poročali o predsedovanju Slovenije OVSE?

Koliko so tuji mediji poročali o predsedovanju OVSE ne vem, moram pa povedati, da se z mediji nisem ukvarjal. Smo pa v naši projektni skupini imeli sodelavca, ki je bil zadolžen za stike z javnostjo. Mi smo o naših aktivnostih poročali tedensko in koliko sem jaz sledil poročanju naših medijev, se mi zdi, da so veliko in objektivno poročali. Mi smo jih dobro obveščali, zlasti dobro je bil pokrit Ministrski svet. Tega, koliko so o našem predsedovanju poročali tuji mediji sicer nisem spremljal, sem pa zabeležil da so.

Ni tako, kot da sploh ne bi poročali, ampak ko sem jaz iskala podatke v tujih medijih o aktivnostih v OVSE med letom, sem ugotovila, da tuji mediji o tem niso veliko poročali, verjetno tudi zato ni bilo veliko komentarjev na slovensko predsedovanje.

To v bistvu ni več vprašanje Slovenije in OVSE, ampak je vprašanje OVSE nasploh. OVSE se že približno pet let trudi, da bi bila bolj opažena. Treba je vedeti, da je OVSE organizacija, ki skrbi za preprečevanje konfliktov, za pomoč v konfliktih in za pokonfliktno rehabilitacijo oz. obnovo. Tako že sam namen OVSE daje slutiti, da je to organizacija, ki ni najbolj izpostavljena, niti v mednarodni skupnosti, kaj šele v medijih. OVSE želi delovati z bolj skritimi metodami kar pomeni, da se gre v bistvu skrito diplomacijo. To je torej vzrok, da OVSE ni prisotna oz. obravnavana v medijih. Velikokrat se zgodi, da ob omembi kratic CSCE ali pa OSCE, ki sta angleški kratici, velika večina ljudi niti ne ve kaj pomenita. Tako pač je. Npr. če pride nekje do grožnje s krizo, je OVSE tista, ki na terenu poskuša zadevo rešiti. Če je v reševanju uspešna, do krize sploh ne pride, kar posledično pomeni, da to sploh ne bo zašlo v medije. Če pa imamo opravka s krizo in ta pride v medije, potem pa sta tam vedno zlasti OZN, NATO ali pa EU, ki to krizo rešujeta. OVSE se pojavi šele naknadno, kot nek »privesek« drugim mednarodnim organizacijam in o tem se potem ne piše. Tako da mislim, da tuji mediji o predsedovanju Slovenije OVSE niso veliko poročali, če je to seveda res, predvsem zato, ker se o teh zadevah enostavno ne ve.

Velja pa opozoriti tudi na dejstvo, da je OVSE v medijih veliko bolj kot na zahodu, prisotna na vzhodu. Vse misije, ki jih ima, so v bistvu na Balkanu oz. vzhodno od Dunaja. Zato je tam OVSE veliko bolj medijsko prisotna. Tako so recimo vodja misije v Yerevanu, vodja misije v Almatiju ali pa vodja misije v Taškentu ljudje, ki so tam zelo znani in v lokalnih medijih nastopajo praktično tedensko. Te države so namreč zainteresirane za to, kar se pri njih dogaja.

Tudi Rusi recimo kar veliko poročajo o OVSE in so veliko poročali tudi o našem predsedovanju. Naš minister oz. predsedujoči OVSE je imel približno dva ali tri intervjuje za ruske časopise.

Imel pa je tudi intervju za Herald Tribune in mislim da tudi za New York Times, vendar je bilo to iniciativno bolj z naše strani. OVSE se torej pojavlja v medijih, ampak bolj na vzhodu kot na zahodu.

Kakšen vpliv je to imelo na prepoznavnost Slovenije v tujini?

Tam kjer smo se pojavljali je imelo to pozitiven oz. dober vpliv. Minister je v času predsedovanja napisal nekaj člankov za določene velike časopise in ti so bili, s pomočjo službe za stike z javnostjo Sekretariata OVSE, tudi objavljeni. Vodja te službe je bil bivši novinar Reutersa, Richard Murphy, ki je imel stike s praktično vsemi svetovnimi mediji in je seveda uspel plasirati intervjuje v določene časopise, kar je Sloveniji seveda dalo določeno prepoznavnost.

Spominjam se da smo en tak intervju, mislim da za Washington Post, izvedli, ko smo bili na zasedanju Parlamentarne skupščine OVSE v Washingtonu, junija 2005. Seveda se je takrat o tem govorilo v naših krogih v State Departmentu itn.

Kaj je Slovenija pridobila s predsedovanjem? Vpliv na notranjo in zunanjo politiko.

V mednarodni skupnosti smo se uveljavili kot soliden partner, kot država ki je sposobna voditi veliko organizacijo in država, kateri je moč zaupati, da lahko izpelje tako veliko stvar. Po našem članstvu v Varnostnem svetu OZN konec devetdesetih let in po predsedovanju OVSE imamo pred predsedovanjem EU zelo dober »image«. Obravnavajo nas kot resne, zelo organizirane in dobre, vedo da se znamo pripraviti na določeno nalogo. Jaz, razen intervjuja v Economistu, v zvezi z našimi pripravami na predsedovanje EU še nisem slišal negativnih komentarjev. Mislim, da so to stvari, ki smo si jih pridobili navzven. Tega kar smo pridobili navznoter pa ne želim komentirati, ker ima pač vsak svoje mnenje o tem kaj smo pridobili in česar nismo.

Kje vi vidite glavne premike, ki jih je Slovenija dosegla v primerjavi s stanjem, ki nam ga je zapustila Bolgarija?

Z vso odgovornostjo lahko trdim, da je Slovenija v primerjavi z Bolgarijo naredila zelo velik korak naprej za OVSE. Malo so tukaj krive zgodovinske okoliščine, v veliki meri pa naša aktivnost, in če se primerjamo z Bolgarijo, seveda tudi bolgarska aktivnost. Vedeti je treba da je pogled na OVSE različen. Medtem ko imajo Ruska federacija in vzhodne države svoj pogled na OVSE, ima zahod, ZDA in EU, spet svoj, čisto svojstven pogled.

Bolgari so kot bivši člani Varšavskega pakta in zavezniki tedanje Sovjetske zveze, doživeli zelo veliko nezaupanje Rusov. Spomnim se, da se je ob začetku njihovega predsedovanja OVSE januarja leta 2004, nanje vsul plaz zelo negativnih kritik Ruske federacije glede reforme itn. Videlo se je tisto tradicionalno politično trenje med Bolgari in Rusi, in iz tega

zgodovinskega vidika Bolgari niso imeli preveč možnosti da veliko naredijo. Popolnoma drugačne pa so bile tudi priprave na predsedovanje OVSE med Bolgarijo in Slovenijo. Bolgari so to vzeli kot nek »Laissez-faire«, v smislu dajmo pustit, da bo zadeva šla sama od sebe, mi pa smo priprave in samo predsedovanje vzeli zelo resno.

Tekom bolgarskega predsedovanja je na žalost prišlo do kar precejšnje krize OVSE, ki je pripeljala do tega, da konec leta 2004 ni bilo rešeno ne vprašanje lestvic prispevkov sodelujočih držav v proračun OVSE, niti vprašanja proračuna in imenovanja novega generalnega sekretarja OVSE. To so bile tri velike zadeve, ki so nam jih Bolgari pustili. Tako smo se morali poleg tega, da smo reševali vse tekoče stvari v OVSE in uresničevali naš zastavljen program, ukvarjati še s temi tremi ogromnimi stvarmi.

Vendar je bila naša prednost v tem, da v nasprotju z Bolgari nismo bili zgodovinsko obremenjeni in nismo imeli težav z Rusi. Dobre stike in odnose smo imeli tudi z ZDA. Tako smo bili z diplomatsko spretnostjo, ter predvsem na račun dobrih priprav, v zgolj pol leta sposobni rešiti te tri zadeve. Seveda gredo velike zasluge tudi dobri ekipi, ki smo jo imeli tako na Dunaju kot tudi v Ljubljani.

V bistvu smo naredili zelo veliko, saj smo OVSE pripeljali nazaj v tiste tirnice v katerih bi morala biti. Vzpodbudili smo tudi vprašanje reforme v OVSE, ki je ključno vprašanje, ki se vleče že desetletje in kateremu Rusi pripisujejo zelo velik pomen. Hkrati pa smo uspeli implementirati program, ki smo si ga zadali. Tako smo Belgijcem konec leta 2005 predali OVSE v mnogo boljšem stanju kot smo ga pridobili, oz. v stanju v katerem se je dalo delati naprej. Mislim, da je bilo naše delo zelo pozitivno. Dosegli smo tudi to, da so Rusi pridobili zaupanje v nadaljnji obstoj OVSE.

Eden od ciljev je bil okrepiti odnose med vladami sodelujočih držav, nam je to uspelo?

Dejstvo je, da nam je to uspelo. Tudi z državami s katerimi smo bili v navzkriž v času predsedovanja OVSE, to sta bila zlasti Uzbekistan in Belorusija, smo imeli dobre kontakte. Imeli smo različne poglede na določene stvari, ampak naši stiki so bili odlični. Nenazadnje, še tik pred dogodki v Andidžanu, v Uzbekistanu je bil tukaj na uradnem obisku njihov predsednik. Tudi naš minister je bil kot predsedujoči OVSE v Uzbekistanu. Naši medsebojni odnosi so bili krasni, pogledi na določene stvari so se pač razlikovali.

Ali je Slovenija na katerem področju dosegla več kot si je zastavila?

Mislim, da smo na splošno dosegli več kot smo si zastavili. Predvsem na področju regionalnih konfliktov, zlasti v Kavkazu, smo pripravili zelo dobre osnove za razvoj situacije v pozitivno smer. Reševanje vprašanja Gorskega Karabaha smo praktično pripeljali zelo blizu rešitve. Belgijci so s tem nadaljevali in pričakujem, da se bo to vprašanje v naslednjih letih, če se kakšna stvar ne zaplete, rešilo v pozitivno smer. Prav tako smo bili uspešni pri pogajanjih

glede Južne Osetije, ne bom rekel da smo dosegli rešitev tega problema, smo pa naredili korake naprej. Pogajanja t.i. »Joint Consultative Commission«, ki skrbi za reševanje vprašanja Južne Osetije, so potekala redno. Veliko je bilo že to, da smo ljudi pripeljali za mizo in da so se pogovarjali. Enako je bilo tudi z vprašanjem reševanja konflikta v Transdnistriji. To sta vprašanji, ki bosta najverjetneje še dolgo ostali nerešeni, ampak mi smo svoje delo opravili. Imeli smo tri ali štiri sestanke »5 + 2« formata, to je format za reševanje vprašanja Transdnistrije, in mislim da sta bila dva od teh organizirana tudi v Ljubljani. Tukaj je še vprašanje krize v Andidžanu, ki smo jo na nek način »ukrotili«. V času predsedovanja se je zgodila tudi kriza Kirgistanu, kjer smo s pomočjo posebnega odposlanca predsedujočega OVSE gospoda Peterleta uspešno preprečili, da bi prišlo do kakšne koli krize večje razsežnosti ter pomirili stanje v državi. Seveda smo vsa odprta vprašanja reševali v sodelovanju z velikimi partnerji, z Rusko federacijo in z ZDA, s katerimi smo bili konstantno povezani in ki so nam zelo pomagali.

Dejansko smo na regionalnem področju dosegli več kot smo pričakovali. Tudi situacija na Balkanu je šla v dobro smer, kljub temu da OVSE ni bila prva na področju Kosova. Je pa prispevala dobršen delež k temu, da se zadeve še vedno rešujejo v pozitivno smer.

Prav tako smo velik napredek dosegli na vsebinskem področju. V času našega predsedovanja se je namreč prvič zgodilo, da je neka neodvisna Skupina eminentnih oseb podala mnenje o tem kakšna naj bi izgledala OVSE v prihodnje. To je bila t.i. Skupina eminentnih oseb, ki se je sestala večkrat, nazadnje v Ljubljani in je potem ob polletju dala svoje poročilo. Tako je bili prvič zapisan t.i. »road map« reforme v katero naj bi šel OVSE. To je bil velik uspeh tako za OVSE, kot tudi za nas, saj smo se do takrat pogovarjali samo na načelni osnovi kaj bi bilo treba narediti, zdaj pa imamo to črno na belem tudi napisano. In odločitev glede reforme, ki je bila potem sprejeta v Ljubljani, točno opredeljuje kaj je potrebno na tem področju narediti. Koliko časa se bo ta zadeva implementirala pa je drugo vprašanje. Vendar je bil to v bistvu kar velik dosežek glede na to da vemo, da se je večina držav zavzemala za to, da OVSE ostane bolj ali manj takšna kot je. Kar pa seveda ni dobro, saj se mednarodna skupnost spreminja, adaptirati oz. na spremenjene razmere se morajo prilagajati tudi mednarodne organizacije.

Ali je Slovenija na katerem področju dosegla manj kot si je zastavila?

To je pa spet povezano s pričakovanji – ko ti eno stvar narediš, bi jo vedno lahko naredil še boljše. Moje mnenje, pa tudi mnenje, ki ga delijo moji kolegi, ki so se s tem vprašanjem ukvarjali in tudi kolegi na Dunaju je, da če bi imeli za reševanje vprašanja v Transdnistriji en mesec več časa, kot smo ga imeli, bi nam lahko uspelo iz Transdnistrije odpeljati eno vlakovno kompozicijo ruskega orožja. Žal smo imeli smolo, ker so imeli v Transdnistriji ravno oktobra volitve in je proces zastal. Potem pa nam je do Ministrskega sveta ostal samo še en mesec časa, kar pa je bilo premalo, da bi se lahko pogodili z Rusi. Vendarle pa so bili tudi Rusi zelo pozitivno orientirani in bi nam najverjetneje predali orožje, saj smo mi veliko naredili tudi v njihovi smeri, a nam to žal ni uspelo. Vendar tudi tukaj ne moremo reči, da

smo dosegli manj kot smo si zadali, saj si tega niti nismo zastavili za cilj. Bi pa to lahko bil dodaten uspeh.

Se je po vašem mnenju po slovenskem predsedovanju spremenil odnos sodelujočih držav, partnerjev za sodelovanje in mednarodne skupnosti do OVSE?

To je težko ocenjevati. Ali se je odnos dejansko spremenil ali se ni. Vsekakor se je v času našega predsedovanja spremenil odnos Ruske federacije do OVSE. Mislim, da se je spremenil tudi odnos Mediteranskih partnerjev in pa Azijskih partnerjev do OVSE, saj smo naredili ogromno na tem, da bi ti partnerji ugotovili, da je OVSE tudi njim koristna organizacija. Mi smo se zelo trudili, da bi v času našega predsedovanja za partnerico OVSE kot eno izmed velikih sil pripeljali Kitajsko, na žalost pa glede tega ni bilo konsenza znotraj sodelujočih držav OVSE. Bili so določeni zadržki, ki smo jih mi kot predsedujoči morali upoštevati.

Kakšen je bil pa odnos ostalih držav, pa je zelo težko vedeti. Ali smo dosegli neko razpoznavnost OVSE v mednarodni skupnosti? Jaz mislim da smo. Vsak predsedujoči, ki dela kolikor toliko zavedno naredi en dober korak za OVSE. Smo pa seveda še daleč od tega, da bi OVSE imela tisto prepoznavnost, ki ji pripada.

V kolikšni meri je imela Slovenija proste roke pri oblikovanju prednostnih nalog predsedovanja?

Prednostne naloge v 70 odstotkih kreira Ministrski svet, ki je še pred samim začetkom predsedovanja, nekaj pa je seveda tudi v rokah sodelujoče države, ki se na predsedovanje pripravlja. Ampak tudi tisto nekaj, kar predsedujoča država sama oblikuje, mora skozi rešeto konsenza. Tematiki ekonomske in človekove dimenzije morata biti potrjeni v Stalnem svetu in če je katerakoli sodelujoča država proti temu, da ti določeno stvar obravnavaš, potem je treba spremeniti prioritete. Slovenija je imela v začetni fazi glede tega zelo proste roke in je predlagala določene teme, ki so bile potem sprejete. V bistvu smo imeli kar proste roke, hkrati pa smo vendarle morali imeti konsenz ostalih.

Na kaj se je opirala pri izbiri prednostnih nalog?

Proces je potekal tako, da smo sprva pogledali, kaj je OVSE v letih pred našim predsedovanjem na določenih področjih že delala in katere so bile tematike, ki jih je obravnavala. Pregledali smo, kaj se je dejansko dogajalo v mednarodni skupnosti in katere so bile tiste tematike, ki so bile v tistem času aktualne. Iz analiz in informacij, ki smo jih imeli smo poskušali ugotoviti kaj bo tisto, kar bo v prihodnje še aktualno v mednarodni skupnosti. Na podlagi tega smo potem v nekakšnem »brainstormingu« obdelali vse zbrane podatke in prišli smo do ugotovitve, kaj bi lahko bilo zanimivo za nas. Tako smo oblikovali prednostne naloge na področju človeške, ekonomske in vojaško-politične dimenzije. Medtem ko na regionalnih področjih nismo imeli velike izbire. Tukaj smo bili postavljeni v neko situacijo, ki

so nam jo zapustili drugi in iz katere smo morali izhajati ter delati naprej. Prav tako pa nismo mogli vedeti, ali se bo tekom našega predsedovanja zgodila še kakšna kriza in ali bomo morali kakšno stvar delati ali ne.

Nam bo predsedovanje Slovenije OVSE in izkušnje ki smo jih pridobili s tem pripomoglo pri pripravah in samem predsedovanju Slovenije EU?

Vsekakor. Mislim, da je bila to daleč največja vaja za predsedovanje EU, tako iz kadrovskega kot iz vsebinskega stališča. Kadrovsko predvsem zato, ker smo dobili dober nabor ljudi, približno 20, ki so si pridobili izkušnje na področju predsedovanja določenim delovnim skupinam, vodenja pogajanj, prepričevanja partnerjev in navsezadnje tudi pravilnega vedenja ter kako peljati določeno politiko itn. Deloma pa tudi zato, ker smo se bili leta 2005 primorani ukvarjati s problemi v mednarodni skupnosti s katerimi se do sedaj nismo ukvarjali. Centralna Azija je bila pred predsedovanjem OVSE za nas »španska vas« na katero smo se pripravili šele takrat, ko smo vedeli, da se bomo s tem morali ukvarjati. Tako smo pridobili potrebno znanje, ki smo ga s predsedovanjem še okrepili.

Sedaj imamo o regijah kot so Kavkaz, Centralna Azija, Vzhodna Evropa, Ruska federacija, itn., določeno znanje, ki ga pred predsedovanjem nismo imeli, saj je bila naša zunanja politika usmerjena predvsem na sosednje države, NATO in EU ter k priključevanju tema dvema mednarodnima organizacijama oz. evroatlantskim strukturam. Opirali smo se še na odnose z ZDA, Rusko federacijo in ostalimi velikimi silami, zadeve kot so npr. razmere v Tadžikistanu, ali pa dogajanje in problemi v Uzbekistanu, Belorusiji, Moldaviji, itn., pa nas v bistvu niso zanimale. Sedaj nas te zadeve zanimajo in o njih veliko vemo. In prav te izkušnje nam bodo pri predsedovanju EU v zelo veliko pomoč in jih bomo s pridom uporabili.